

Vilniaus Universitetas
Tarptautinis žinių ekonomikos ir žinių vadybos centras

Živilė Šeporaitytė,

Tarptautinės komunikacijos magistro studijų programos studentė

**VIRTUALIOS PILIETIŠKAI AKTYVIOS BENDRUOMENĖS
POLITINĖJE KOMUNIKACIJOJE**

MAGISTRO DARBAS

Vadovas doc. dr. E. Vareikis

Vilnius, 2006

_____magistro darbas
(magistrantės vardas, pavardė)

tema _____

parengtas ginti.

(data)

(vadovo parašas)

Darbas įregistruotas _____centre

(data)

(raštvėdės parašas)

Magistro darbą ginti leidžiu

(data)

(centro direktoriaus parašas)

Recenzentu skiriu

(data)

(centro direktoriaus parašas)

Darbą recenzuoti gavau

(data)

(recenzento parašas)

Šeporaitytė, Živilė

Še 65

Virtualios pilietišškai aktyvios bendruomenės politinėje komunikacijoje: magistro darbas / Šeporaitytė Živilė ; mokslinis vadovas doc. dr. E. Vareikis ; Vilniaus universitetas. Tarptautinis žinių ekonomikos ir žinių vadybos centras. – Vilnius, 2006. – 97 lap.: schem., graf. – Mašintr. – Santr. angl. – Bibliogr.: p. 66-68 (54 pavad.).

UDK 316.3:004

Virtuali bendruomenė, politinė komunikacija, komunikacija internete, tarpininkaujama komunikacija, IRC, bendruomenė, pilietinis aktyvumas, dalyvavimas, „#Paksui-NE”, internetas

Magistro *darbo objektas* – virtualios bendruomenės, aktyviai reiškiančios savo narių pilietinę valią ir jų vaidmuo politinėje komunikacijoje. *Darbo tikslas* - išanalizuoti, kaip virtualios pilietišškai aktyvių narių bendruomenės dalyvauja ir komunikuoja politinėje viešojoje erdvėje. Pagrindiniai *darbo uždaviniai*: išanalizuoti politinės komunikacijos procesus, įvardijant piliečių, bendruomenės vaidmenį juose; aptarti, kaip politinė komunikacija integruojama internete; ištirti, kaip formuojasi virtualios bendruomenės, kurios reiškia pilietinę valią, ir kokia jų reikšmė politinėje komunikacijoje; išsiaiškinti, kaip Lietuvoje veikė konkreti virtuali pilietinė bendruomenė, kokie žmonės dalyvavo jos veikloje, kokie buvo vykdomi bendruomenės veiksmai ypatingose situacijose.

Naudojantis literatūros analizės bei sintezės *metodais* ir naudojantis 4 rūšių informacijos šaltiniais, atlikus virtualios bendruomenės „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ atvejo analizę, prieita prie *išvados*, kad politinė komunikacija naudojama politikams siekiant užsibrėžtų specifinių tikslų, piliečiams informuoti politikus, bei informacijai, kurią žiniasklaida siunčia ir visuomenei, ir valdymo organams. Galimybė komunikuoti internete leidžia visuomenei ir valdžiai susisiekti be tradicinių tarpininkų. Elektroninė erdvė svarbi politinės informacijos sklaidai, mainams, piliečių raiškai ir mobilizacijai. Elektroninių bendruomenių nuomonė visuomenėje turi svaresnį balsą nei pavienių interneto anonimų. Bendruomenė specifiška, nes neturi vieno valdymo taško, kurį panaikinus žlugtų visa bendruomenė. Jos nariai, saistomi virtualiais neapibrėžtais ryšiais, drąsiau reiškia pilietinę poziciją. Virtualių bendruomenių nariai papuola į manipuliacijų rizikos grupę, nes anonimiškumas neleidžia išsiaiškinti visų santykių. Skirtingų komunikacijos technologijų naudojimas praplečia galimų bendruomenės narių ratą, daro ją prieinamesnę, viešesnę, kartu ir įtakingesnę. Tinkamas bendruomenės erdvės techninių ir socialinių charakteristikų derinys lengvina virtualios bendruomenės komunikaciją. Įtaką politinei komunikacijai virtualios bendruomenės daro gerai viešindamos savo idėjas, rengdamos dideles ar paplitusias teritorijoje realias akcijas.

Mokslinis darbas *gali būti naudingas* komunikacijos specialistams, komunikacijos priemonių tyrėjams, politologams, sociologams, tiriantiems bendruomenes, pilietišškai aktyviems žmonėms, kurie ieško veiklos, raiškos būdų, studentams.

TURINYS

IVADAS	5
1 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS PROCESAI IR KAITA	8
1.1 DEMOKRATIJOS PROCESŲ KAITA.....	8
1.2 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS SĄVOKA	9
1.3 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS DALYVIAI.....	11
1.4 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS TURINYS	14
1.5 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS PRIEMONĖS	15
2 POLITINĖ KOMUNIKACIJA INTERNETE	19
2.1 ŽINIŲ VISUOMENĖS TECHNOLOGIJŲ ĮTAKA DEMOKRATIJAI	21
2.2 INFORMACIJOS IR KOMUNIKACIJOS TECHNOLOGIJŲ ĮTAKA POLITINEI KOMUNIKACIJAI	24
2.3 INTERNETO ĮTAKA SANTYKIAMS	25
2.4 REALAUS IR VIRTUALAUS POLITINIO LAUKO KONTRASTAI IR SANDŪRA.....	25
3 VIRTUALIOS PILIETINĖS BENDRUOMENĖS	27
3.1 INTERNETO ĮTAKA SOCIALINIŲ PILIETINIŲ JUDĖJIMŲ FORMAVIMUISI	28
3.2 VIRTUALIOS BENDRUOMENĖS CHARAKTERISTIKOS	30
3.3 VIRTUALI KOMUNIKACINĖ APLINKA	33
4 VIRTUALIOS PILIETINĖS BENDRUOMENĖS „UŽ PREZIDENTŪRĄ, DIRBANČIĄ LIETUVAI“ ATVEJO ANALIZĖ	42
4.1 JUNGIMOSI Į VIRTUALIĄ PILIETINĘ BENDRUOMENĘ MOTYVAI	45
4.2 BENDRUOMENĖS VEIKLA IR FUNKCIONAVIMAS	46
4.3 BENDRUOMENĖS STRUKTŪRA IR IŠORINIAI RYŠIAI.....	49
4.4 RYŠYS TARP VIRTUALAUS IR REALAUS POLITINIO AKTYVUMO	50
4.5 KOMUNIKACIJOS KULTŪRA.....	51
4.6 JUDĖJIMO SANTYKIAI SU ŽINIASKLAIDA.....	53
4.7 BENDRUOMENĖS VEIKSMŲ ĮTAKA POLITINEI DIENOTVARKEI	59
IŠVADOS	63
BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS	66
VIRTUAL CIVIC COMMUNITIES IN POLITICAL COMMUNICATION (SUMMARY)	69
 PRIEDAI	
PRIEDAS NR. 1. DELFI.LT PUBLIKUOTOS JUDĖJIMO INICIATYVINĖS IDĖJOS	71
PRIEDAS NR. 2. GRANDININIAI ELEKTRONINIAI LAIŠKAI APIE JUDĖJIMO VEIKSMUS	72
PRIEDAS NR. 3. VIRTUALIOS BENDRUOMENĖS POKALBIŲ ĮRAŠŲ IŠTRAUKOS	75
PRIEDAS NR. 4. SPAUDOS PUBLIKACIJŲ APIE VIRTUALIĄ BENDRUOMENĘ IR JOS VEIKLĄ SUVESTINĖ.....	80
PRIEDAS NR. 5. KREIPIMASIS Į R. PAKSĄ PERSKAITYTAS MITINGE DAUKANTO AIKŠTĖJE	95
PRIEDAS NR. 6. PILOTINIO TYRIMO KLAUSIMYNAS	96
PRIEDAS NR. 7. ANKETA	97

IVADAS

Politinė komunikacija egzistuoja nuo seniausių laikų, kuomet buvo pradėta valdyti – žemes, žmones ir kitus išteklius. Komunikacija apima visas sferas – gyvendami visuomenėje žmonės turi derinti interesus ir ieškoti bendro sutarimo įvairiais klausimais.

Pilietiškai aktyvūs asmenys visais laikais bandydavo surasti pritarėjų savo idėjoms, sąjungininkų ir bendradarbių. Žmonėms yra natūralu burtis į bendruomenes, kuriose jie imtųsi veiksmo, realizuotų save ir bendrautų su kitais.

Lietuvoje balsuoti ateina vis mažiau piliečių. Vis daugiau žmonių nusivilia politika, nebeįsijaučia atsakomybės už Lietuvos ateitį. Ar susidarius tokiai situacijai galima teigti, jog Lietuvoje nebėra pilietiškai aktyvių žmonių, o visi aktyvieji dalijasi valdžios postus? Šiuo darbu siekiama pažvelgti į naujas pilietinio dalyvavimo formas, kurias įgalina informacijos ir komunikacijos technologijos.

Socialinių grupių pagrindą sudaro komunikacija, kadangi grupės narių sąveika vyksta per informacijos mainus. Naujų komunikacijos technikų vystymasis paskatino socialinius pokyčius. Naujosios elektroninės komunikacijos technikos suteikia galimybę išskirti iki šiol neegzistavusioms socialinėms grupėms, kurios dažnai vadinamos Virtualių bendruomenių pavadinimu.

Politinei komunikacijai naudojami įvairiausi būdai, pradedant masinėmis informavimo priemonėmis, baigiant tiesioginiu bendravimu su tikslinėmis publikomis ar svarbiais asmenimis. Politinės komunikacijos vyksmui vis didesnę įtaką daro šiuolaikinių informacijos ir komunikacijos technologijų teikiamos galimybės.

Informacinių technologijų panaudojimas padarė didelę įtaką demokratijos idėjų ir praktikos tobulinimui bei transformavimui. Galybė elektroninėse laikmenose saugomų duomenų, santykinis jų pasiekimo lengvumas, kompiuteriai, kurių pagalba komunicuojama įvairiausiomis formomis bei kryptimis, telefonų linijos ir optinio pluošto kabeliai, kurie leidžia momentaliai perduoti informaciją iš vienos vietos į kitą, sukūrė infrastruktūrą, kuri gali būti taikoma demokratijos procesams.

Interneta, kaip komunikacijos priemonę, galima analizuoti daugeliu aspektų. Tai apimtų ir naujienų agentūrų pranešimus, pasirodančius internete, internetinę žiniasklaidą, netgi forumus ir įvairius pokalbių kambarius, kuriuose diskutuojama aktualiomis temomis. Negalima pamiršti interneto svetainių, kurioms medžiagą teikia pats politikas ar jo aplinka.

Šio mokslinio darbo **tikslas**: išanalizuoti, kaip politinėje viešojoje erdvėje dalyvauja ir komunicuoja virtualios pilietiškai aktyvių narių bendruomenės.

Darbo tikslas bus pasiektas per šiuos **uždavinius**:

- Išanalizuoti politinės komunikacijos procesus, įvardijant piliečių, bendruomenės vaidmenį juose,
- Aptarti, kaip politinė komunikacija integruojama internete,
- Iširti, kaip formuojasi virtualios bendruomenės, kurios reiškia pilietinę valią, ir kokia jų reikšmė politinėje komunikacijoje.
- Išsiaiškinti, kaip Lietuvoje veikė konkreti virtuali pilietinė bendruomenė, kokie žmonės dalyvavo jos veikloje, kokie buvo vykdomi bendruomenės veiksmai ypatingose situacijose.

Mokslo tiriamojo darbo pirmojoje dalyje aptariama politinės komunikacijos samprata. Išanalizavus demokratijos procesų kaitą aptariamas politinės komunikacijos procesas – apžvelgiami jo dalyviai, komunikacijos priemonės bei turinys, įvardijama, kaip politinė komunikacija kinta bėgant laikui.

Antrajame skyriuje įvardijama informacijos ir komunikacijos technologijų svarba politinei komunikacijai. Aprašomos paplitusios teorijos, nurodančios, kaip technologijos įtakoja demokratijos procesus žinių visuomenėje. Aptariami virtualaus ir realaus politinio lauko kontrastai. Toliau pereinama prie politinės komunikacijos ir interneto sąveikos efektų – pranešimų įtakos komunikuojančiųjų santykiams, bei pasitikėjimo internetine informacija.

Trečiojoje darbo dalyje tiriama, kas yra virtuali bendruomenė, bendrais bruožais aptariama interneto įtaka socialinių, pilietinių judėjimų formavimuisi, aiškinamasi kas skatina burtis į tokį darinį, kokie egzistuoja santykiai, kaip kuriamas komunikacijos turinys. Tiriama, kokius vaidmenis atlieka virtualios bendruomenės nariai ir kokias priemones jie naudoja tikslams pasiekti.

Praktinės darbo dalies – atvejo analizės tikslas: iširti Lietuvoje labiausiai pasireiškusią virtualią pilietinę bendruomenę „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, aptarti, kokiais veiklos principais ji buvo grindžiama. Konkretaus atvejo analizė padės įsigilinti į virtualios bendruomenės kūrimosi procesą, veikimą, apibendrinti Lietuvoje esamą praktiką šioje srityje. Tikslas bus pasiektas atliekant struktūruotą apklausą (anketa-interviu) bei atsakymų turinio analizę, rašytinių viešai prieinamų šaltinių bei virtualių bendruomenės pokalbių įrašų analizę. Sniego gniūžtės atrankos metodu parenkami konkrečios virtualios bendruomenės iniciatoriai ir nariai. Siekiant visapusiškai pristatyti pasirinktą pilietinę virtualią bendruomenę, pateiktas aprašomasis bendruomenės tyrimas. Rezultatų apibendrinimui naudojama turinio analizė.

Darbe naudojami literatūros analizės ir sintezės metodai. Praktiniam tyrimui taikomas apklausos ir rezultatų bei šaltinių analizės metodas.

Mokslo tiriamajame darbe naudotasi informacijos ištekliais iš Vilniaus universiteto prenumeruojamų visateksčių duomenų bazių. Virtualių bendruomenių sritis yra gana dažnai tiriama, tačiau jų pobūdis reikštis pilietišškai ir vaidmuo politinėje komunikacijoje kol kas yra tyrinėjami mažai. Egzistuoja nemažai darbų apie Pilietinį aktyvumą ir jo santykį su internetu, atsakinėjama į klausimą, ar internetas skatina piliečius būti pilietišškai aktyviais ar naikina iniciatyvas. Pilietinių bendruomenių klausimas internete dažnai atskleidžiamas per lokalias (kaimo, miesto, rajono) virtualias bendruomenes. Žymiai rečiau kalbama apie fiziškai nutolusius virtualios bendruomenės narius, kuriems aktualios ne tik vieno miesto problemos, bet ir klausimai platesniu mastu.

Formuluojant darbo problemą, remtasi Frank Webster knyga „Culture & Politics in the Information Age: A New Politics?“, Niujorko Albany universiteto SUNY Komunikacijos departamento profesorės Jennifer Stromer-Galley bei Pippas Norris darbais. Politinės komunikacijos analizei naudoti JAV Purdue universiteto komunikacijos mokslų daktarės Mihaelos Vorvoreanu pranešimas, Iinojaus valstijos universiteto mokslininkų W. Timothy Coombs, Craig W. Cutbirth ir kitų išleisti straipsniai.

1 POLITINĖS KOMUNIKACIJOS PROCESAI IR KAITA

Politinė komunikacija dažnai aptariama plačiai ir neišsamiai. Dar sudėtingiau aptarti politinę komunikaciją, vykstančią elektroninėje erdvėje. Šiame skyriuje aptariama demokratijos procesų kaita, kuri paskatino kalbėti apie politinę komunikaciją, politinės komunikacijos sąvoka, įvardijami politinės komunikacijos dalyviai. Trumpai aptariamos politinės komunikacijos formos: politinė reklama, politiniai ryšiai su visuomene, įvaizdžio bei informacijos vadyba. Analizuojama politinei komunikacijai naudojamų priemonių problematika bei trumpai aptariamas politinės komunikacijos turinys.

1.1 Demokratijos procesų kaita

Politikoje, vienoje svarbiausių visuomenės vystymosi sferų, reiškiasi radikalūs pokyčiai – ideologinį jos pagrindą keičia komunikacinis. Politika tampa politikos komunikacija. Politikai komunikuoja su potencialiais rinkėjais daugiausiai žiniasklaidos, interneto, telekomunikacijos tinklų, komunikacinių institucijų pagalba. Tokiu būdu į buvusį hermetišką politikos mechanizmą įleidžiami vis platesni visuomenės sluoksniai.

Vartotojiška visuomenė, kuri tokia tampa dėl visuomenės „paslaugiškumo“, virtualumo ir specializacijos, iššaukia „vartotojiškosios demokratijos“ poreikį. Tai demokratija, vartojanti patį informacinį visuomenės gyvavimo būdą. Šiuo požiūriu demokratija nėra ideologinė nuostata, o informacinio gyvenimo būdo politinis pavidalas. Atsisakius ideologijos demokratija netenka dalies savo vertybinio potencialo, kurį nusveria pragmatiniai aspektai ir vertybės. To priežastis – komunikacinių struktūrų dominavimas veiklos organizavime [2, 22]. Galima sakyti, kad pačias demokratijos taisykles lemia komunikacijos taisyklės ir galimybės. Tai yra demokratijos etinės sistemos „išvirkščioji“ pusė. Kaip organizuojama komunikacija, taip ir elgiamasi. Kažkuria prasme formalioji demokratija išsiverčia į tam tikras, tiesa, „minkštas“ bei užslėptas totalitarizmo atmainas, kuriose valia primetama politikos komunikacijos „voratinklio“ pagalba. Nieko nuostabaus, kad vis labiau išauga ryšių su visuomene įtaka, kuri faktiškai atlieka demokratijos formaliojo chaoso „amortizavimo“ funkcijas, kai, manipuluojant nuomone, siekiama daugiau ar mažiau konstruktyvių sprendimų [2].

Tradiciškai politika išreiškia politikų priklausomybę nuo ideologinių ir politinių nuostatų, sąlygojančių jų santykius su bendražygiais, oponentais, įvairiomis struktūromis, atskirais visuomenės sluoksniais. Ši paradigma siejama su industrinės visuomenės santvarka ir jos socialiniais klasiniais, ideologiniais kriterijais. Šiuo atveju santykis su valdžia grindžiamas ideologiniu dominavimu.

Pomoderniojoje visuomenėje politikai įvardijami kaip konkurentai, politinės partijos ar organizacijos – kaip konkurentiškos organizacijos. Ir atskiri politikai, ir politinės grupuotės teikia politinės veiklos paslaugas. Šios tendencijos atsiradimas sietinas su radikaliais komunikaciniais, informaciniais pokyčiais visuomenėje – informacijos visuomenės atsiradimu. Randantis informacijos visuomenei, ekonomikoje pradeda vyrėti informacijos išteklių kūrimas ir naudojimas, o politinę veiklą sąlygoja komunikacinės struktūros (masinės komunikacijos priemonės, internetas, telekomunikacijų tinklai). Komunikacinių struktūrų suaktyvėjimas ir naujos galimybės įtraukia į visuomeninį (taip pat ir politinį) gyvenimą praktiškai visus gyventojų sluoksnius. Buvęs gana uždaras politinis mechanizmas tampa prieinamas plačiajai visuomenei ir kaip vartotojui ir kaip aktyviam veikėjui, įgyjančiam didesnę dalyvavimo ir sprendimų priėmimo vaidmenį.

Informacijos visuomenėje jos nariai įtakoja politiką ir jos veikėjus – politikus tiesiogiai – rinkimais, pasitikėjimu, parama, protestais; netiesiogiai – vartodami politinę informaciją. Ypač svarbiu tampa grįžtamasis ryšys – spaudimas, korekcija, viešoji nuomonė, kurios raiškos galimybės vystantis informacijos visuomenei labai padidėjo [2].

Vis didėjant gyvenimo tempui informacija ir komunikacijos priemonės išigali naujose sferose. Visuomeninis gyvenimas, nuo kurio politika neatsiejama, tampa grįstas komunikacija, kuri nebeturi ideologijos. Politinės informacijos sklaida deideologizuojama ir tampa prieinama visiems visuomenės sluoksniams. Taip politinis mechanizmas tampa prieinamas plačiajai visuomenei.

1.2 Politinės komunikacijos sąvoka

Sudėtinga viena aiškia, tikslia sąvoka apibrėžti politinę komunikaciją, kadangi abu sąvokos komponentai – ir politika, ir komunikacija – turi daugybę apibrėžimų.

Robert E. Denton ir Gary C. Woodward siūlo tokį politinės komunikacijos apibrėžimą: politinė komunikacija – tai visuomenės diskusija apie visuomenės išteklių (biudžeto pajamų) paskirstymą, oficialią valdžią (kuriai duota galia daryti teisinius, įstatymų leidimo ir vykdomuosius sprendimus), ir biurokратиškas sankcijas (valstybės apdovanojimus arba bausmes) [12]. Šiame apibrėžime esama ir žodinės, ir rašytinės retorikos, tačiau nėra simbolinės komunikacijos, kurios svarba, suprantant giluminius politinius procesus, vis labiau auga.

Politinė komunikacija apibrėžia valdžios procesus, kampanijas, rinkimus, politines partijas ir platformas. Ji taip pat apibrėžia politinius procesus, darančius įtaką aktualiais bendruomenei klausimais sprendimų priėmėjams per debatus, lobizmą, organizavimąsi iš visuomenės, medija kampanijas ir kitomis priemonėmis. Galiausiai politinė komunikacija apima ir kultūrinius procesus, kurie nusako, kaip klausimai iš asmeninio susirūpinimo (poreikiai, norai, troškimai) tampa

visuomenės, socialiniais klausimais ir kaip jie sukuria viešąjį identitetą bei socialinius santykius per kalbą“ [38].

Kaip politinės komunikacijos pranešimai yra susiję su valdžia ir viešąja tvarka specifiškai nusako Perloff. Jis politinę komunikaciją apibrėžia kaip „procesą, kai šalies vadovybė, medija ir piliečiai keičiasi ir tariasi dėl žinių, kurios siejasi su elgesiu viešojoje politikoje. Šalies vadovybė – tai „elito“ sinonimas, t.y. politinių sprendimų priėmėjai ir nuomonės visais gyvenimo klausimais lyderiai. Toks apibrėžimas iš esmės atviras nuomonių lyderiams ne iš politinių partijų ir institucijų. Perloff, kalbėdamas apie elitą, turi mintyje ir bendruomenių lyderius [23].

Galimas ir kovos lauko požiūris į politinę komunikaciją. Iš šios perspektyvos, politinė komunikacija gali būti suprantama kaip specifinis socialinių santykių kovos laukas ir kaip bendruomenės, kurios formuojamos pagal funkcinius, santykius grįstus, kultūrinius ir kognityvinius kriterijus. Toks santykius pagrįstos politinės komunikacijos apibrėžimas yra įtvirtinamas Bordieu teiginiu, kad visuomenė yra sudaryta iš tam tikro skaičiaus autonominių sričių, kurios yra reguliuojamos pagal ekonominę, politinę, religinę ir intelektualinę ar asketinę logiką. Toks kovos laukas daugiau, mažiau, apibrėžia santykius, socialinėje erdvėje išreiškiamus veiksmis, santykius, kurie turi savo elgesio taisykles ir savo logiką. Toks kovos laukas susidaro iš objektyvių sąryšių tarp skirtingų pozicijų ir interesų. Tarp šių skirtingų pozicijų vyksta nuolatinė kova, siekiant savaip apibrėžti tam tikros srities valdymo kriterijų. Sritis – tai arena, kurioje skirtingos pozicijos siekia įgauti valdžią.

Amerikietė Doris Graber [48] pateikia platesnį apibrėžimą, kad politinė komunikacija yra „politinis kalbėjimas“, kuris apima ne tik retorinius, bet ir paralingvistinius ženklus, tokius kaip kūno kalba, bei politinius įvykius – boikotus ir protestus.

R. E. Denton ir G. C. Woodward charakterizuoja politinę komunikaciją per siuntėjo intenciją įtakoti politinę erdvę. Esminis faktorius, kuris komunikaciją padaro politine, yra jos turinys ir tikslas, o ne informacijos šaltinis. Taigi, tikslinga komunikacija apie politikus apima:

- visas komunikacijos formas, naudojamas politikų ir kitų politinės sferos veikėjų tam, kad pasiektų specifinių tikslų;
- ne politikų (piliečių, rinkėjų, žurnalistų) komunikaciją, nukreiptą į politinės sferos veikėjus;
- komunikaciją apie politinės sferos veikėjus ir jų veiklą, kuri atspindima naujienų pranešimuose, vedamuosiuose, ir kitose žiniasklaidos priemonėse [12].

Kalbant apie politinę komunikaciją, turima galvoje ne tik žodiniai ir rašytiniai pareiškimai, tačiau ir vizualinės reikšmės – apranga, šukuosena, logotipo dizainas. Yra išskiriami tie elementai, kurie sukuria politiko įvaizdį ir padaro jį atpažįstamą.

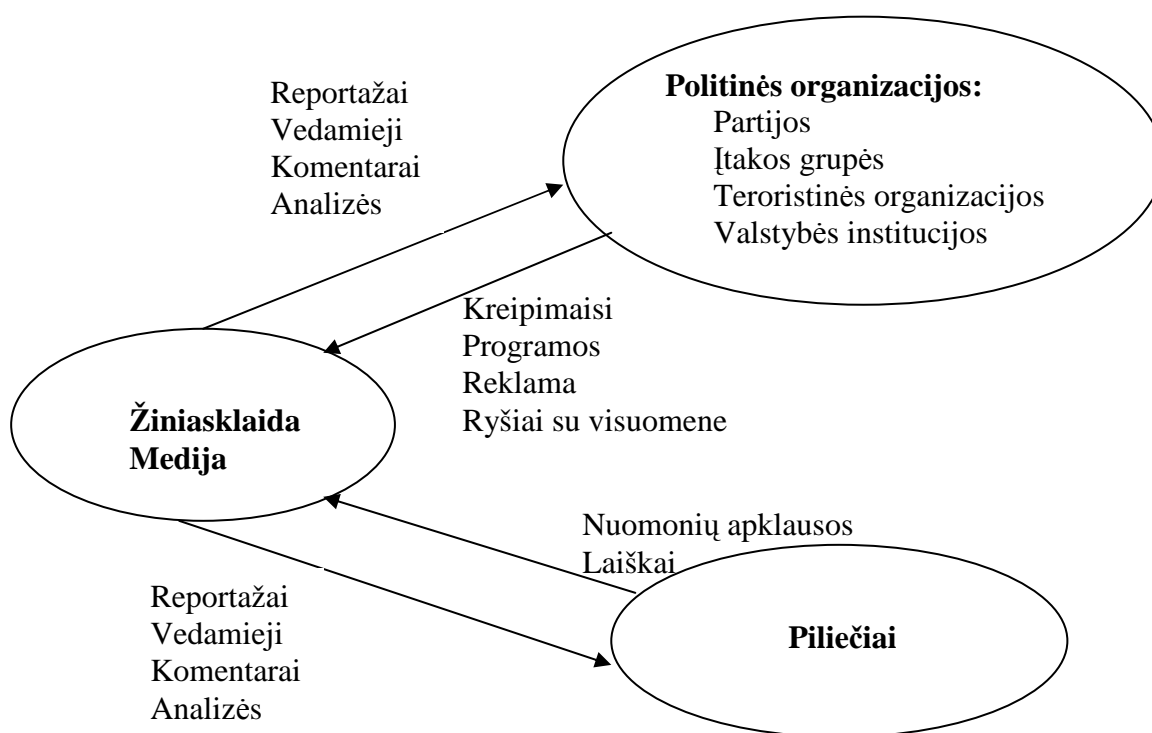
Svarbi yra ir interpersonalinė politinė komunikacija, vykstanti akis į akį su politikais, tačiau ją objektyviai tirti sudėtinga, kadangi ji dažniausiai vyksta neformalioje aplinkoje.

1.3 Politinės komunikacijos dalyviai

Politinės komunikacijos dalyviai – tai informacijos siuntėjai, gavėjai ir tarpininkai. Nebūtinai politinė institucija yra tik siuntėjas – ji taip pat yra gavėjas, o kartais ir tarpininkas. Taip pat ir kiti komunikacijos dalyviai gali atlikti skirtingus vaidmenis komunikacijos procesuose.

Pagal procesus, per kuriuos politiniai veiksmai yra sumanomi ir suvokiami, politinę komunikaciją sudaro trys esminiai elementai (žr. 1 schemą):

- politinės organizacijos;
- žiniasklaida ir masinės informavimo priemonės;
- piliečiai.

1 schema. Politinės komunikacijos elementai ir jų santykiai [29, p.5]

Politinės organizacijos

Politinės organizacijos – tai tie politinės sferos veikėjai, individai, kurie, dirbdami siekia įtakoti sprendimų priėmimo procesus. Politinės organizacijos gali būti partijos, įtakos grupės (verslininkų asociacijos, konfederacijos, sprendžiančios problemas įstatyminiame lygmenyje), teroristinės organizacijos (organizuojančios išpuolius dėl politinių, dažniausiai tarptautinių, problemų) ir valstybės

institucijos. Jie siekia savo tikslų įgydami vietą valdžios institucijose, kurios turi politinės jėgos ir ją vykdo. Valdžios institucijos laikomos galingomis, jei jų darbo rezultatai gali teigiamai arba neigiamai įtakoti įvairias visuomenės gyvenimo sritis.

Piliečiai

Kaip jau minėta, politinės komunikacijos tikslas – įtikinti. Įtikinimo objektas – auditorija, tai antrasis politinės komunikacijos proceso elementas, be kurio joks politinis pranešimas nebus svarbus. Politinio pranešimo siuntėjas, komunikuotojas, tikisi, kad jo atžvilgiu žinia turės teigiamos įtakos gavėjo politiniam elgesiui [29]. Žiniasklaidos efektų tyrimas yra nesibaigiantis procesas ir dažnai pateikiantis kontraversiškas išvadas.

Žinios ir informacija tarp piliečių turi cirkuliuoti laisvai ir nevaržomai, nes tik informuoti piliečiai priima pasvertus politinius sprendimus. Vis dėl to individai, priimdami sprendimus, veikia kolektyviai. Individualios politinės nuomonės tampa žmonių visumos viešąja nuomone, kuri esamų politinių lyderių traktuojama kaip patarimas. Taigi viešoji nuomonė yra suformuojama viešosios sferos, kurią Jurgen Habermas apibūdina taip:

Viešoji sfera pirmiausia reiškia mūsų socialinio gyvenimo sritį, kurioje gali būti suformuota kažkas, primenantis viešąją nuomonę. <...> Piliečiai elgiasi kaip valstybės kūnas, kai jiems suteikiama nevaržoma laisvė svarstyti, burtis į organizacijas bei reikšti ir viešinti savo nuomonę [15].

Richard Perloff „trečio asmens efekto“ teorijoje teigia, kad politinė komunikacija padaro didesnę įtaką ne tam, kuris pirmasis suvokia informaciją, bet tiems, kuriems tas asmuo ją perduoda [8, p.182]. Taigi politinė informacija cirkuliuoja įvairiuose visuomenės sluoksniuose.

Žmonės, domėdamiesi politika, naudoja įvairius žiniasklaidos išteklius. Žiniasklaidos diskursas kombinuojamas su per patyrimą įgautomis asmens žiniomis, bei apjungiamas su bendrai priimta visuomenės nuomone. Galima kitų informacijos šaltinių izoliacija ar ignoravimas, - tuomet asmuo akiai pasikliauja žiniasklaidos pateikiamu požiūriu. Supratimo formavimosi būdai priklauso nuo aktyvumo domintis tam tikra konkrečia tema [16].

Politiniai sprendimai yra priimami kognityvinio proceso metu. Informacijos apdorojimas socialiniams sprendimams yra sudarytas iš kelių pakopų mąstymo funkcionavimo, kuris įtakoja sprendimo pasirinkimą [18]:

- individualių informacijos blokų interpretacija pagal anksčiau suformuotus bruožus ir vertinimo koncepciją, kurie yra prieinami gaunant informaciją;
- koduotos informacijos pertvarkymas į mentalines reprezentacijas;
- atvaizdavimas ir saugojimas atmintyje;
- vėlesnė informacijos paieška-gražinimas kartu su kitomis žiniomis apie objektą;

- informacijos reikšmės įvertinimas sprendimo priėmimui;
- įvertinimo rezultatų transformavimas į neužslėptą reakciją.

Tiriamą politinės reikšmės konstravimo dinaminį procesą, būtina analizuoti ne tik informacijos turinį, bet ir jos pateikimo būdą. Nebūtinai informacijos gavėjas suvoks gautą informaciją taip, kaip to norėtų siuntėjas. Tai sudėtingas žinių suvokimo, įsisavinimo ir panaudojimo procesas. Taigi piliečiai gali skirtingai suvokti tą pačią informaciją iš to paties informacijos šaltinio.

Žiniasklaidos organizacijos

Žiniasklaidos organizacijos – tai trečiasis politinės komunikacijos proceso elementas, kuris demokratinės politikos sistemose funkcionuoja kaip politinės informacijos, kuri susiformuoja už žiniasklaidos organizacijos ribų, perdavėjas ir kaip žurnalistų sukonstruotų politinių pranešimų siuntėjas. Abiem atvejais šio segmento vaidmuo yra labai svarbus.

Žiniasklaida sprendžia, ką verta pateikti kaip žinias. Kai kurie žmonės ir organizacijos yra laikomi „žinių šaltiniais“. Tam tikrų rūšių įvykiai laikomi svarbiais plačiajai visuomenei. Egzistuoja stereotipinis požiūris į tai, kas laikytina žiniomis, tai sąlygoja visai ne esminių žinių skelbimą, kurios „privalo“ būti skelbiamos; o apie dalykus, turinčius didžiulę reikšmę ateičiai, nutylima. [14, p. 14]. (Plačiau 1.5 skyriuje „Politinės komunikacijos priemonės“).

Iš pirmos schemos aiškėja, kad šios trys grupės politikos komunikacijoje intensyviai sąveikauja tarpusavyje. Politinės organizacijos – politikai ir kiti jų atstovai per žiniasklaidą informuoja visuomenę apie savo veiksmus, planus ir nuostatas. Žiniasklaida savo ruožtu atlieka žymų vaidmenį perduodama politikų informaciją savo auditorijoms ir kartu pateikia savo stebėjimo rezultatus per apžvalgas politinėms institucijoms (jose dažnai būna ir iš piliečių gauta susisteminta informacija). Taigi tradicinė žiniasklaida yra pagrindinė tarpininkė tarp politinio veikėjo ir piliečio, tačiau esama ir kitų politinės informacijos perdavimo priemonių ir būdų.

Politinis dalyvavimas

Kodėl yra svarbus žmonių politinis dalyvavimas? Šiame klausime neišvengiamai egzistuoja konfliktas tarp realybės ir idealo, tarp esaties ir potencialo. Iš vienos pusės politikos filosofai teigia, kad mes „turėtume“ (potencialas) dalyvauti. Jie pasikliauja prielaida, kad demokratija „negali ilgai gyvuoti“ be aktyvaus politinio piliečių dalyvavimo kiekviename žingsnyje [31]. Taigi dalyvavimas politikoje yra kaip piliečių pareiga.

Iš kitos pusės, daug dabartinių ir praeities politikos tyrėjų ir praktikų teigia, kad piliečių dalyvavimas nėra būtinas sveikai, funkcionuojančiai demokratijai, kadangi ji ir yra atstovaujamoji. Šis aiškinimas tinka kalbant apie tą visuomenės dalį, kuri yra pakankamai motyvuota ir informuota tiek, kad ateitų balsuoti. Kita dalis turi teisę nebalsuoti – t. y. balsuoti „savo kojomis“. Dar kiti, motyvuoti,

susirūpinę informuotieji dalyvaus kitais būdais priklausomai nuo laiko, nuomonių ir išteklių. Oficialūs atstovai, kuriuos išrenka ta aktyvioji atsakingų piliečių dalis, gali atstovauti visus, nes suskaičiuoti balsai rodo realybę.

„Esaties“ ir „potencialo“ aspektas eina kartu, kadangi savaiminė dalyvavimo atranka prieštarina įtakojai politinės sistemos gebėjimą būti adekvačiai reprezentatyviai ar gerbti „lygias galimybes“ ir demokratinės sistemos tikslus. Tie, kurie dalyvauja, dažniausiai ryškiai išsiskiria didesnėmis pajamomis, geresniu išsilavinimu [4].

Kita nuomonė, kad piliečių dalyvavimas yra svarbus tik balsavime, kadangi išrinktieji atstovai turi girdėti rinkėjų balsų įvairovę. Tik tada jie gali daryti pagrįstus sprendimus visuomenės klausimais [3]. Taigi skirtingi rinkėjai turi bent jau kreipti dėmesį į tai, kas vyksta valdžioje; pasiekti, kad jų nuomonė būtų žinoma atstovui.

Teigiama, kad piliečiai „įsitraukia“, kai jie iš tikrųjų turi tai padaryti. Toks įsitraukimas, kaip bebūtų, yra dažnai paskatinamas krizių politikos – reakcijos, pasipiktinimo, akumuliuotos skriaudos, baimės ir klydimų (ką galima vadinti „politiniu atsaku į skausmą ir neteisybę“). Piliečių teisės ir poreikiai siekiant skriaudos atitaisymo per balsadėžes, demonstracijas ar kitais veiksmais, neturėtų niekad būti paneigiami. Tačiau nėra adekvatu tokį įsitraukimą laikyti pakankamą sveikos demokratijos palaikymui, net jei jis yra reikalingas. Neadekvatumo laipsnis priklauso nuo laipsnio, kuriuo politinė sistema susiduria su daugybe gilių, atsirandančių ar ilgesnės trukmės svarstomų problemų. Tai yra laipsnis, kuriuo „įprasta politika“ ar politinė „sutartinė išmintis“ yra pasiruošusi šių laikų iššūkiams. Šis laipsnis dabar yra didesnis nei buvo kada nors praeityje.

Apibendrinant galima teigti, kad politinėje komunikacijoje sąveikauja politinės organizacijos, žiniasklaida ir kiti medija kanalai bei piliečiai. Visi šie komponentai įtakoją vienas kitą. Politinis piliečių dalyvavimas aiškinamas keletu aspektų, kuriuos jungia viena – piliečiai turi dalyvauti politikos procesuose, nes tai yra sąlyga, pagerinti jų būčiai. Piliečiai atstovaujamojoje demokratijoje išrenka savo atstovus ir stengiasi, kad jų balsas būtų kuo geriau jiems girdimas ir atstovaujamas visuomenei, tačiau vystantis komunikavimo galimybėms ryškėja dalyvaujančiųjų segmentacija. Ypatingas dėmesys kreipiamas krizių politikai, kurioje piliečių dalyvavimas yra labai svarbus, tačiau nepakankamas pilietinės nuomonės raiškai demokratijoje.

1.4 Politinės komunikacijos turinys

Kalbant apie politinės komunikacijos turinį žvelgiama į tai, kokia informacija cirkuliuoja politinėje komunikacijoje. Kaip matyti iš pirmos schemos, politinės komunikacijos turinį sudaro trejopa informacija, kuri skirstoma pagal siunčiantįjį komunikacijos dalyvį:

- politinių institucijų siunčiama informacija – tai įvairūs kreipimaisi, partijų programos, metiniai pranešimai, strateginės nuostatos, taip pat jų užsakoma reklama bei ryšių su visuomene veiklos rezultatai, kurie matomi visuomenei (pranešimai spaudai, renginiai etc.);
- žiniasklaidos priemonės savo ruožtu pateikia informaciją apie politikus, politines aktualijas, analizes, reportažus, komentarus. Ši informacija per žiniasklaidą, kaip tarpininkę tarp politiko ir piliečių, siunčiama visai visuomenei;
- piliečiai daugiausiai dalyvauja politinėje komunikacijoje netiesiogiai. Jų nuomonės apklausos svarbios visoms politinėms institucijoms ir organizacijoms. Yra galimybė rašyti laiškus, tačiau jų informacija yra jau kaip grįžtamasis ryšys tos informacijos, kurią išsiuntė politinė institucija [10].

Politinės informacijos vartojimas suteikia galimybę, tam tikra prasme, tiesiogiai įtakoti politiką bei dalyvauti valdymo procesuose. Politinė komunikacija jungia ne tik kalbas, žodinius pranešimus, tačiau ir jų pateikimą. Jos dalyviai: politinės organizacijos (institucijos), žiniasklaida, piliečiai, kurie sąveikauja tarpusavyje. Politinė komunikacija gali būti netarpininkaujama ir tarpininkaujama. Vienas pagrindinių tarpininkų politinėje komunikacijoje – žiniasklaida, tačiau sparčiai besiplečiantis pasaulinis tinklas perima dalį žiniasklaidos funkcijų ir įgyja naujų, anksčiau politinėje komunikacijoje neegzistavusių, savybių.

1.5 Politinės komunikacijos priemonės

Politinės komunikacijos priemonių įvairovė suteikia galimybę pilietiniam judėjimui reikšti savo idėjas įvairiomis formomis ir būdais. Politinė komunikacija susijusi su politine reklama, politiniais ryšiais su visuomene, kurie apima žiniasklaidos vadybą (sieki kontroliuoti, dalyvauti ir rodytis žiniasklaidoje), įvaizdžio vadybą, politinį marketingą, vidinę politinę komunikaciją tarp bendraminčių piliečių, tos pačios krypties politikų ir jų artimiausios aplinkos, informacijos vadybą.

Įvaizdžio srityje pilietiniai judėjimai, kaip ir politikai, vertinami ne tik pagal tai, *ka* jie sako ir daro, bet ir pagal tai, *kaip* jie tai daro (įvaizdžio vadybos sritis). Informacijos vadyba – tai veikla, kuri suprojektuota kontroliuoti ir manipuliuoti informacijos srautą į viešąją sferą. Informacijos skleidimas nėra vienintelis valdžios komunikacijos tikslas. Informacija – galingas išteklius, kurio sumanus išskleidimas gali vaidinti pagrindinį vaidmenį viešosios nuomonės formavimo vadyboje [29]. Informacija gali būti demokratinės valdžios laisvai platinama, tačiau ji gali būti ir uždrausta, cenzūruota, ne pilna, falsifikuota, siekiant specifinių valdžios organų tikslų. Kai valdžia imasi cenzūravimo veiklos, besipriešinantys pilietiniai judėjimai gali iš dalies perimti visuomenės informavimo funkciją.

Komunikacijos tikslas – perduoti žinią pasirinktam objektui. Politinė komunikacija būna tarpininkaujama, kuomet žinią perduoda papildomi tarpininkai ir netarpininkaujama, kai tarp komunikuojančių pusių nėra jokio tarpininko, kuris perduoda informaciją (trečioji forma: iš dalies – kompiuteriu tarpininkaujama komunikacija). Viena iš priemonių tarpininkaujamai politinei komunikacijai yra žiniasklaida.

Žiniasklaida

Įvairūs politikos veikėjai naudoja žiniasklaidos priemones tam, kad jų žinios būtų komunikuojamos norimai auditorijai. Politinės programos, pareiškimai, kreipimaisi į rinkėjus ir piliečius yra politinės egzistencijos būtinybė. Ji turi potencialą būti efektyviai komunikuojama tik tada, kai žinios yra priimanamos ir perduodamos platesnei – žiniasklaidos auditorijai.

Žiniasklaida dažnai pateikia šališką informaciją apie politinės sferos įvykius. Pastebimas vertybių atmetimas, subjektyvumas, tendencingumas, vertinimas. Doktorė Linda Lee Kaid teigia, kad į politines realijas galima žvelgti trejopai [20]:

- galima kalbėti apie objektyvią politinę realybę, apimančią politinius įvykius tokius, kokie jie įvyko;
- subjektyviąją realybę – tokią politinių įvykių „realybę“, kokią ją suvokia piliečiai;
- trečioji realybė yra esminė formuojant antrąją – subjektyvių percepcijų kategoriją. Tai sukonstruota realybė - įvykiai, nušviesti žiniasklaidos priemonėmis.

Žiniasklaida atlieka didelį vaidmenį politiniuose procesuose, perduodama ir interpretuodama objektyvius politinės sferos įvykius, tokiu būdu palengvindama subjektyvaus suvokimo procesą visuomenėje. Dėl šios priežasties ypatingai bijomasi žiniasklaidos tendencingumo. Tendencingos naujienos gali būti konstruojamos, kad sukurtų apribojimus informacijos rinkimo procesui, arba kad palaikytų vieną ar kitą politinę partiją ar idėją. Kol modernioje demokratijoje gyvuoja tendencingumo baimė, žiniasklaida išlieka svarbus politinės komunikacijos proceso elementas.

Spausdinama žiniasklaidos informacija yra ypatingai svarbi politiniuose procesuose dėl kelių priežasčių. Visi laikraščiai didžiuojasi „visuomenės balsu“ – „vedamaisiais“ straipsniais, per kuriuos artikuliuojamos politinės nuomonės. Kartais jos pristatomos kaip „skaitytojo nuomonė“, skirta politikams. Priešingu atveju, pateikiama autoritetingo redaktoriaus nuomonė, bešališkas žvilgsnis į politinę areną. Abiem atvejais „vedamasis“ straipsnis traktuotinas kaip politinis įsikišimas, ir dažnai valdžios institucijos ar partijos jį tokiu laiko. Komentarai, analizės ir kitokios „autoritetingos“ žurnalistikos formos savo tikslu yra intervencinės.

Žiniasklaida, galiausiai, yra svarbi kaip piliečių pranešimų perdavėja politiniams lyderiams. Ji nušviečia atliktas visuomenės nuomonių apklausas, reprezentuoja visuomenės nuomonę, kuri sudaro

galimybę politikams įvertinti besikuriančią ar jau susidariusią kritinę politinę situaciją. Tokiu būdu piliečių nuomonė komunikuojama „aukštyn“ ir duoda pastebimų kritikuojamųjų elgesio pokyčių. Dėl tarpininkavimo tarp politinių institucijų ir visuomenės iš diskusijų lauko negalima eliminuoti informacijos sklaidos priemonių. Žiniasklaida idealiu demokratijos atveju atlieka penkias komunikacijos funkcijas [29, p.21]:

- piliečių *informavimas*: kas vyksta aplink juos (priežiūros, monitoringo funkcija);
- *lavinimas ir švietimas* atsižvelgiant į faktų prasmę (profesionalus „mokytojo“ objektyvumas analizuojamos temos atžvilgiu);
- žiniasklaida turi suteikti *tribūną* viešam politiniam diskursui, palengvinančiam viešosios nuomonės formavimą bei nuomonės plėtotės sugražinimą tai publikai, kuri ją iškelė. Taip pat turi būti suteikta erdvė nuomonių skirtumams išreikšti, nes be jų demokratinio konsensuso nuomonė būtų bevertė;
- ketvirtoji žiniasklaidos funkcija – *kelti viešumon* valdžios institucijų veiklą. Tai „stebinčio šuns“ vaidmuo žurnalistikoje. Demokratinėse valstybėse žmonės turi žinoti apie priimamus neigiamus sprendimus ar neigiamus įvykius valdžios organuose;
- politinių požiūrių *gynimas* – tai politinių programų ir sprendimų artikuliacija. Rinkimų kampanijos metu tai *įtikinėjimas*, ypač pastebimas spausdinamose žiniasklaidos priemonėse ginant vieną ar kitą kandidatą ir jo programą.

Kad šios funkcijos būtų vykdomos ir kartu viešojo sfera egzistuotų, būtinos tam tikros sąlygos. Pagal J. Habermas, politinis diskursas turi būti piliečiams suprantamas ir patikimas [15]. Žiniasklaida yra politikos dalyvė dėl to, kad yra įtakojama arba pati įtakoja politinius procesus, įvykius, politikos dalyvius. Kaip veikia politinė žiniasklaida? Galima išskirti dvi sferas – televizijos bei radijo transliacijas bei spausdintas žiniasklaidos priemones.

Netarpininkaujama politinė komunikacija

Netarpininkaujama politinė komunikacija galima keletu atveju. Jos esmė – tarp komunikuojančių pusių nėra tarpininko (tarpininkas eliminuojamas iš komunikacijos proceso).

Netarpininkaujama politinė komunikacija realiausiai matoma visuomenės susitikimuose ir politikų ar pilietinių judėjimų susitikimuose – tiesioginio kontakto metu. Deja, tokiu atveju politinė informacija yra perduodama labai nedidelei auditorijai piliečių ir politikas gauna tik mažos dalies žmonių nuomones. Į susitikimus ateina tie žmonės, kuriems yra įdomi aptariama tema ar pats politikas, – tai daugiausiai kalbėtojų palaikytojai, arba asmenys, kurių problemas sprendžia vienas ar kitas kalbėtojas, teikiantis informaciją.

Lauko mitingai – tai viena pigiausių politinės komunikacijos formų, nes žmonės, palaikantys pilietinį judėjimą, manantys, jog reikia kelti tam tikras problemas, ir pritariančios skelbiamoms idėjoms, lengvai susirenka, prie jų gali prisijungti praeiviai, kurie irgi galbūt susidomės įvykiais [22]. Rengiant mitingus kyla didelė tikimybė nusižengti įstatymams, kadangi minia žmonių gali tapti nekontroliuojama (užtvirti kelių eismą, pažeisti viešąją tvarką). Žvelgiant iš komunikuojančiojo judėjimo ar politiko pusės – gatvės mitingu, į kurį palaikyti idėjos ar asmens atėjo daug žmonių, rodomas palaikymas ir pripažinimas, jog kviečiantieji yra lygiaverčiai su atėjusiaisiais.

Kai kuriuose senesniuose šaltiniuose teigiama, kad netarpininkaujama politinė komunikacija yra efektyvi, tačiau brangi dėl laiko kaštų ir nedidelės auditorijos, kuriai perduodama informacija [29]. Naujausios informacijos technologijos sukūrė naują komunikacijos formą pagal tarpininkavimą.

Tarpininkavimas politinėje komunikacijoje gali būti suvokiamas keletu aspektų. Tai technologinis tarpininkavimas ir žmogiškojo faktoriaus įtraukimas tarpininkavimo procese. Komunikacijoje svarbūs informacijos perdavimo priemonė ir kanalas bei jų patikimumas. Netarpininkaujama politinė komunikacija vargu ar galima laikyti pačių politikų pasisakymus per televiziją ir radiją, interviu laikraščiuose. Nors čia dalyvio siunčiama informacija nėra išskraipoma, tačiau kyla šalutinės problemos. Žurnalistai vis tiek vykdo informacijos atranką ir jie nusprendžia, ką perduoti visuomenei, o ko ne.

Tarpininkaujama politinė komunikacija – tai tie pranešimai ir informacija, kuri piliečius pasiekia apdorota kitų asmenų ir perduota komunikacijos technologijomis – perpasakota visuomenės informavimo priemonių ar kitų asmenų. Tarpininkaujama politinė komunikacija galima vadinti net dviejų žmonių pokalbį apie susitikimą su politiku, kuriame dalyvavo tik vienas iš kalbančiųjų – tai taip pat politinės informacijos perdavimas, formuojantis kito asmens, o kartu ir visuomenės nuomonę.

Taigi politinė komunikacija labai retai būna technologiškai netarpininkaujama, nors technologinis tarpininkavimas dažnai žymiai mažiau arba visai nepriklauso nuo tam tikrų atrenkančiųjų asmenų nuomonės. Netarpininkaujama komunikacija galima laikyti tik tiesioginį asmenų bendravimą, kurio nesąlygoja nei informacijos, komunikacijos technologijos, nei asmenys, kurie fiziškai tarpininkauja perduodant informaciją.

Iki šiol buvo kalbama apie tarpininkaujama komunikaciją – kai tarpininkas yra žiniasklaida arba spausdintos priemonės ir netarpininkaujama – tiesioginius susitikimus „akis į akį“. Tačiau šiuo metu verta kalbėti apie naują komunikacijos formą – tai kompiuteriu tarpininkaujama komunikacija, kuri negali būti sulyginta su žiniasklaidos tarpininkaujama. Kompiuterio tarpininkavimas nėra selektyvus – čia nėra asmens, kuris atrinks tinkamą ir netinkamą informaciją. Taigi tai yra iš dalies - technologijų tarpininkaujama komunikacijos forma.

2 POLITINĖ KOMUNIKACIJA INTERNETE

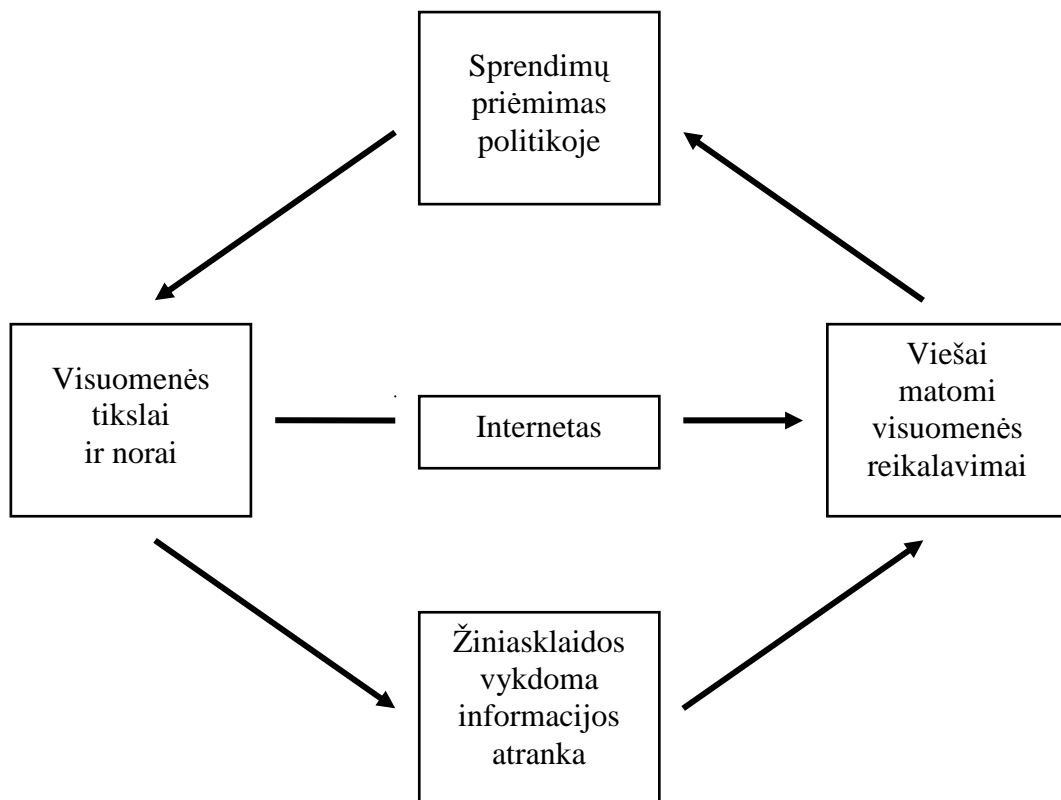
Plačiau kalbėti ir diskutuoti apie politinę komunikaciją imta tik tada, kai visuomenėje vis labiau pradėjo prigyti ir plėtotis naujos komunikavimo formos. Internetui, kaip informacijos perdavimo priemonei, buvo atrasta niša politinės komunikacijos procesuose.

Interneto priešistorė dažnai formuojama iš keturių versijų. Pirmiausia – tai karinė interneto prigimtis, kuri dažnai siejama su kompiuterių ir elektronikos inžinierių bendruomene ir su mokslo bei akademinė bendruomene bei jų poreikiu informacijos mainams. JAV Kalifornijos skaičiavimo kultūros propaguotojai svajotojo apie alternatyvų informacijos kanalą, kuris įgalintų demokratinę ir laisvą bendruomenę [39].

Šie kilmės mitai figūruoja internete kaip ir daug kitų požiūrių, o juos atstovaujančios grupės kovoja, norėdamos įteigti vieną interpretaciją dėl interneto tikslų ir paskirties. Virtualios erdvės tyrėjai aršiausiai aptarinėja tokias priešpriešas, kaip žodžio laisvė prieš cenzūrą, viešojo erdvė prieš privačiąją, didelės korporacijos ir kapitalistų interesai prieš bendruomenės poreikius, privatumą ir t.t. Tuo pat metu didėja virtualios erdvės komercializacija, internetas virsta į virtualų prekybos centrą.

Iš kitos pusės internetas savo nauju komunikaciniu pobūdžiu skatina ir politinius konfliktus, ginčus. Arthur Kroker ir Michael Weinstein [24] nuolat diskutuoja apie jėgos kovas internete. Jie kalba apie „virtualios klasės“ atėjimą į internetą ir jėgos sistemą. Kroker ir Weinstein naikina isteriją, kurią sukuria kiber-autoritarizmas ir technoutopija. Jie pasitarnauja tiems, kurie kontroliuoja internetą, kaip privilegijuotą erdvę, kurioje praktikuojama, demonstruojama virtualios, dominuojančios klasės jėga. Ši klasė, daugiausiai sudaryta iš „grynų kapitalistų“ ir „svajotojų kapitalistų, besispecializuojančių kompiuteriuose“ yra įaugusi į komunikacijos industriją. Vystantis elektronikai, virtuali klasė nuolat siekia pasidalinti virtualią erdvę tam, kad galėtų telkti kapitalą ir vykdyti politinę kontrolę.

Norint suvokti, kaip internetas gali įtakoti politinės komunikacijos ir mobilizacijos modelius, naudinga pirmiausia pažvelgti į visuomenės, tradicinės žiniasklaidos ir politikos santykį atsiradus internetui (2 schema).

2 schema. Piliečių nuomonės tapsmas girdima, siekiant įtakoti politinių sprendimų priėmimą [54, p.5]

Asmenims, norintiems įtakoti politinius procesus, reikia visuomenės palaikymo. Kai kurie asmenys gali daryti įtaką be mobilizuotos visuomenės palaikymo (lobizmu, finansine parama politikams-kandidatams), tačiau didžioji dalis visuomenės nepajėgia tiesiogiai paveikti politikų. Tuomet prireikia įrankio, kuris būtų visuomenei matomas ir mobilizuojantis jos paramą. Tik tokiu būdu tradiciškai gali būti paveikiami politiniai sprendimai. Šis procesas labai priklauso nuo žiniasklaidos, nes demokratinėje visuomenėje per ją užsitarnaujamas regimumas ir visuomenės palaikymas [34]. Tačiau pranešimas žiniasklaidai ne visuomet pasirodo viešojoje sferoje. Tūkstančiai politinių pareiškimų, šimtai demonstracijų, piketų, gausybė spaudos konferencijų kasdien organizuojami visame pasaulyje tam, kad sulauktų atgarsio keliamoms problemoms. Tačiau retas kuris įvykis „nusipelno“ būti aprašytas žiniasklaidos. Žurnalistai, redaktoriai nusprendžia, ar naujiena vertinga, ar ne. Taigi, didžiulė atranka riboja visuomenės balso girdimumą.

Internetas, įsitraukia į informacijos procesus, perimdamas žiniasklaidos vaidmenį, suteikdamas galimybę visiems visuomenės nariams būti girdimiems tiek vieniems kitų, tiek perduoti žinias ir nuomones politinėms institucijoms. Tai skatina tiesioginį piliečių dalyvavimą valstybės valdyme.

2.1 Žinių visuomenės technologijų įtaka demokratijai

Yra įvairių teorijų apie tai, kaip žinių visuomenės technologijų augimas gali potencialiai įtakoti pilietinį dalyvavimą šiuolaikinėse demokratijose. Ketrios esminės, dažniausiai aptarinėjamos perspektyvos yra: internetas, kaip virtuali rinkos aikštė, žinių elitas ir socialinė nelygybė, tradicinė politika, politikos rinkos požiūris.

2.1.1 Internetas, kaip virtuali visuotinių susirinkimų vieta

Tokį pozityvų požiūrį labiausiai skatina virtualios erdvės optimistai, kurie eilinių piliečių įsitraukimą į tiesioginę, „tvirtą“ demokratiją grindžia daugiakalbe ir daugiataute interneto prigimtimi. Skaitmeninės technologijos pačios savaime žada mechanizmą, palaikantį alternatyvius pilietinio įsitraukimo kanalus, pvz. politinius pokalbių kambarius, nuotolinį elektroninį balsavimą ir rinkimus, referendumus ir plebiscitus, taip pat virtualių bendruomenių mobilizavimą, tokiu būdu atnaujinant masių dalyvavimą viešuosiuose reikaluose [11].

Internetas, sujungdamas žmones gali sukurti bendruomenės ir pasitikėjimo aplinkos jausmą. „Pew Internet and American Life“ Projektu įrodyta, kad interneto vartotojai susikuria stipresnius socialinius ryšius nei žmonės, nenaudojantys interneto. Taip pat teigiama, kad žinių visuomenė atnaujins pilietinį gyvenimą vietinėse bendruomenėse ir stimuliuos visa apimančią piliečių dalyvavimą valstybės valdyme [34]. Tokiu būdu internetas funkcionuoja kaip virtuali rinkos aikštė.

Daug mokslininkų sutinka, kad internetas tampa mažiau patikimas dėl egzistuojančios nelygybės tarp įsitraukiančiųjų į skaitmeninę politiką. Dauguma tyrimų rodo, kad į virtualią politiką įsitraukia žmonės, kurie ir savo kasdieniame realiame gyvenime yra pilietiškai aktyvūs naudodami tradicinius kanalus [33]. Internetas yra pats geriausias iš komunikacijos kanalų, kurių turinį galima rinktis. Atrodo keista, kad politiniai tinklalapiai, pokalbių kambariai ir naujienos realiuoju laiku pasieks abejingus piliečius, jei jie yra pasiryžę leisti laiką daugybėje alternatyvių tinklalapių apie viską – pradedant akcijų rinka, baigiant žaidimais ar muzika. Internetas yra kiek panašus į segmentuotą žurnalų rinką, kur vieni prenumeruoja solidžius, specializuotus, o kiti renkasi bulvarinius leidinius.

2.1.2 Žinių elitas ir socialinė nelygybė

Nepaisant džiugesio balsų, teigiančių, kad naujos technologijos praturtins socialinį kapitalą ir pilietiškumą, girdisi ir kita oponentų grupė, kuri reiškia skeptišką požiūrį.

Paskutiniuosius dešimtmečius vystantis internetui vis daugiau virtualios erdvės pesimistų piešia niūrias vizijas. Manoma, kad žinių visuomenės technologijos, generuodamos vis didesnę atotrūkį, sustiprins ir taip egzistuojančią jėgos ir gerovės nelygybę tarp informacijos turtuolių ir informacijos

vargšų. Pasaulinė socialinė interneto prieiga ir jos atskirtis vis labiau nutolsta nuo idėjos, kad internetas paskatins masių dalyvavimą politikoje, kad žinių visuomenė neturtingose šalyse gaus neproporcingai daug naudos iš turtingiausių išsivysčiusio pasaulio sektorių [49].

Nepaisydami didžiulio technologijų inovacijų potencialo vesti per politinius pokyčius, stebėtojai mano, kad įtvirtintose demokratijose tradicinės interesų grupės ir valdžia tik naudojasi galimybe vis labiau įtvirtinti virtualios erdvės kontrolę, kaip multinacionalinės korporacijos naudojasi galimybe įtvirtinti savo dominavimą elektroninės komercijos pasaulyje. Autoritarinio režimo kraštuose viešinimas, informacijos skleidimas internete, o ir pati prieiga prie interneto gali būti griežtai ribojama valdžios. Pvz. Kuba, Saudo Arabija ir Kinija. Jei internete esantys politiniai išteklių iškelia turtingojo sektoriaus balsus ir įtaką, tai jie paskatins ir egzistuojančią politinę nelygybę ir skirtumus bei grupių poliarizaciją – bruožus, kurie yra paplitę demokratinėse visuomenėse.

Verta susirūpinti informacijos ir komunikacijos technologijų įtaka socialiniam kapitalui dėl jos reikšmingumo. Jei naujos technologijos ne papildys, o pakeis senas tiesiogines žmogiškos komunikacijos formas, – bendra nauda demokratijai bus nulinė. Manoma, jog turintys priklausomybę interneto naudotojai susilpnina savo socialinius ryšius. Kiti teigia, kad dažnas interneto naudojimas sąlygoja depresijos vystymąsi, draugų mažėjimą. Putnam iškėlė teoriją, kad yra galimybė, jog pasyvus interneto vartojimas potencialiai gali turėti žalingą įtaką socialiniam kapitalui, ką, jo nuomone, jau padarė televizinė aplinka [13].

Savo ruožtu, stiprus socialinis kapitalas gali paremti bendruomenę ir pilietinį įsitraukimą, galiausiai tarnaujant gero valdymo sustiprinimui. Internetas nepataiso pilietinio banalumo ligų, kaip norėtųsi tikėti, jis gali jas net pasunkinti. Empirinės studijos, siekiančios patvirtinti, kad žinių visuomenės technologijos atgaivins visuomenės dalyvavimą ar stiprią demokratiją, sulaukia ne daug paramos.

2.1.3 Tradicinė politika

Alternatyvus požiūris, kuris ypač girdimas pastaraisiais metais, yra artikuliuojamas skeptikų, kurie teigia, kad abi anksčiau įvardintos vizijos yra perdėtos.

Šiuo požiūriu, žinių visuomenės potencialas vis dar nedaro esminės įtakos praktinei politikos realybei. Tai neįvyko net JAV, kuri yra skaitmeninių technologijų centras. Tokia perspektyva slegia įtvirtintą padėtį, sukelia sunkumų siekiant radikalių politinės sistemos permainų, naudojant technologinius mechanizmus. Pavyzdžiui, JAV rinkiminiai tinklalapiai iš esmės tarnauja kaip informacijos langeliai, lėšų paieškos įrankiai ir kampanijų skelbimai. Jie dar nėra iš tolo neprimena interaktyvaus „iš apačios į viršų“ formato, pastiprinamo viešais komentarais ir diskusijomis [32]. Daugumoje kitų šalių politinių partijų tinklalapių turinio analizė įrodė, kad tinklalapiai skiriami teikti

standartinę informaciją apie partijos struktūrą ir politiką, kuri buvo plačiai prieinama ir ne virtualioje erdvėje, teikti vis dar mažai interaktyvias paslaugas.

Dažnai partijos, atsiradamos internete, pateikia daugiau nuorodų į partijos veiksmų programą kartu su tradicinėmis komunikacijos formomis, o ne siūlo fundamentalią santykių tarp politinių partijų ir visuomenės transformaciją, kaip galbūt buvo tikėtasi.

Dauguma politinių tinklalapių ir jų vartotojų tyrimų įrodė, kad pirmiausia politiniai tinklalapiai naudojami informacijos skleidimui ir formalių administracinių paslaugų teikimui. Taigi, internetas tokiu būdu tarnauja geresniam valdymui, didinant valdžios skaidrumą, efektyvumą ir į pilietį orientuotų paslaugų teikimą. Tai kaip ir demokratinėms visuomenėms gali tarnauti ir autoritariniams režimams. Tačiau internetas nebūtinai funkcionuoja kaip efektyvus kanalas, teikiantis konsultacijas piliečiams, politikos diskusijas ar kitas paslaugas, kurios būtų laikomos demokratiniu įnašu į politikos procesą [7].

Technologija, skeptikų požiūriu, yra plastiškas tarpininkas, kuris įsilieja į prieš tai egzistavusias socialinės aplinkos ir politikos funkcijas ir prie jų prisitaiko.

2.1.4 Politinės rinkos modelis

Paskutinis teorinis požiūris charakterizuojamas kaip politinės rinkos modelis. Šiuo požiūriu, žinių visuomenės įtaka priklauso nuo informacijos „pasiūlos“, kuri tapo prieinama per internetą, ir informacijos „paklausos“, šią informaciją naudojant interneto publikoms, sąveikos.

Šiuo modeliu teigiama, kad paklausa priklauso nuo išankstinių socialinių virtualios populiacijos charakteristikų. informacijos paklausa ypač priklauso nuo jaunesnių, išsilavinusių, naudojančiųjų internetą piliečių interesų ir polinkių.

Taip interneto vartojimas ir viešoji erdvė tampa nukreipti į esmę, politinio aktyvizmo pilietinę orientaciją, kurios yra labiau paplitusios tarp jaunesnės kartos. Šios priemonės turi žymiai mažiau įtakos asmenims, naudojantiems tradicinius informacijos kanalus, kurie dalyvauja balsuodami, rinkimų kampanijose – įprastomis formomis išreiškia savo aktyvumą (taip pat išsilavinę vidutinio amžiaus asmenys) [31].

Optimistai tikisi, kad naujų komunikavimo formų priėmimas sukurs radikalią tiesioginę demokratiją ir taip bus pakeisti tradiciniai atstovaujamosios valdžios kanalai, o pesimistai gąsdina, kad skaitmeninė atskirtis paskatins socioekonominius skirtumus. Skeptikai alternatyviai tvirtina, kad niekas nepasikeis, kadangi skaitmeninis pasaulis tik atkartoja įprastą politiką; rinkos modelis teigia, kad yra daug svarbiau jautriai identifikuoti, kaip prisitaikyti prie vartotojų charakteristikų, ir kokius

konkrečius demokratijos praktikos tipus politinėje sistemoje galima sustiprinti žinių visuomenės technologijomis.

Interneto sklaidos mastai sukuria naujas priėjimo prie politikos informacijos ir pilietinio dalyvavimo formas. Vyksta nuolatinė politikos transformacija. Galimybė politikams save atkartoti, naudojant internetą, įtvirtina elektroninės demokratijos tęstinumą. Diskusijos apie elektroninės demokratijos reikšmę yra nesibaigiančios ir dažnai nukrypstančios nuo temos.

2.2 Informacijos ir komunikacijos technologijų įtaka politinei komunikacijai

Informacijos ir komunikacijos technologijų panaudojimas politikoje nėra priimamas tik palankiai. Esti dvi šios problemos pusės. Iš dalies elektroninė demokratija galėtų spręsti daugelį šių laikų problemų, tokių kaip politinis abejingumas, atitolimas, demokratijos stoka. Iš kitos pusės – regimas naujų problemų kūrimasis arba senųjų paaštrėjimas, kyla sekimo ir manipuliavimo tikimybė. Ne mažėja, o tik didėja piliečių galimybių skirtumai. Internetas nors ir paskatino intensyvesnes diskusijas, tačiau kalbėti apie elektroninę demokratiją buvo pradėta gerokai anksčiau.

Elektroninės demokratijos sąvoka sieja skirtingus demokratijos praktikos įgyvendinimo būdus [25]. Pirmiausia, naudodamiesi internetu, žmonės patys gali gauti sau reikiamą informaciją. Jie gali naršyti tinklalapius, kurie siūlo ataskaitas ir duomenis apie vietinę ar valstybės valdžią, taip pat gali pateikti argumentus keliamiems klausimams ir daugumai diskusijų. Iš kitos pusės politikai pritaiko savo tinklalapius gauti paramai, paskatinti domėtis keliamomis problemomis ir pritraukti eilini naršytoją į savo organizaciją ar komandą. Organizacijos naudojami internetu tam, kad koordinuotų savo veiksmus, tačiau valdžios institucijos vis labiau stengiasi naudoti internetą tiesioginiam bendravimui su žmonėmis, kartu gerinant savo įvaizdį. Taip išvengiama žiniasklaidos vykdomo informacijos filtravimo [30].

Elektroninė demokratija apima visas šias skirtingas praktines formas ir atvaizduoja teorijų įvairovę. Vieniems atrodo, kad interneto teikiamos galimybės leidžia iškilti naujoms demokratijos formoms, kitiems – naujai atrasti tiesioginio dalyvavimo tradiciją. Tai suvokiama ne kaip kontrolė, kai žmonių vardu imami į rankas jėgos svertai, o labiau kaip virtualios erdvės naudojimas viešosios sferos įkūrimui, kurioje kiekvienas žmogus gali svarstyti bendros gerovės klausimus. Naudojant internetą kuriasi nauja – patariamoji demokratija, kuri pažangumu aplenkia liberalią demokratiją, skatinančią realizuoti tik nusistovėjusius asmeninius poreikius.

2.3 Interneto įtaka santykiams

Pomodernaus gyvenimo realijos keičia žmonių požiūrį į save ir į tarpusavio santykius. Internetas, modernios komunikacijos priemonės įtakoja žmonių požiūrį į save ir į kitus. Internetas dramatiškai pakeitė santykius, kadangi dabar žmonės patiki informaciją tiems, kurių jie nemato.

Naudojant modernias komunikacijos technologijas santykių užmezgimas bei vystymas yra lygiai toks pat svarbus kaip ir perduodama informacija. Problema kilo atsiradus spausdinimo mašinoms, o ne internetui, kuomet atsirado galimybė komunikuoti žmonėms, kurie niekada vienas kito nematė. Stephen Bertman teigia, kad greitėjantys socialiniai ir technologiniai pokyčiai išnaikino fundamentalias Amerikos vertybes, ir prognozuoja sulėtėjimą, kuris leis žmonėms dar kartą pasitvirtinti kontrolę technologijoms, dabar užimančioms dominuojančią vietą. Albert Borgmann mano, kad pasaulis turi daug informacijos, kadangi internetas ir kitos technologijos reprezentuoja geriausiai matomą esamo kultūrinio kraštovaizdžio sluoksnį [52].

Interneto įtakos santykiams tyrimai prasidėjo socialinių mokslų, daugiausiai – psichologijos, srityje. Jessic Donn teigia, kad interpersonaliniai santykiai gali būti suformuoti ir puoselėjami internete. John Suler elektroninę erdvę vadina ne tik „nauja socialinių santykių riba“, bet taip pat teigia, kad internetiniai santykiai kartais gali būti geresni nei veidas į veidą komunikacija. Internetas skatina virtualių santykių kūrimą.

Apibendrinant pastebima, kad nors yra daug diskusijų, tačiau sutariama, kad tinklalapių, pokalbių kambarių gausėjimas ir interneto plėtra paskatino komunikaciją tarp įvairiausių publikų. Komunikacija jau pati savaime iš esmės suteikia galimybę nuomonės permąstymui, įsitikinimų pokyčiams.

2.4 Realus ir virtualaus politinio lauko kontrastai ir sandūra

Globalizacija ir nuolat besikeičianti modernios komunikacijos sritis vis iš naujo supurto jau priimtus pasaulio politikos modelius. Įvairios socialinės ir politinės grupės politikoje savo nuomonę reiškia ne tradicinėmis priemonėmis. Poindustrinėje visuomenėje politinės partijos nebeišlaiko mobilizavimo proceso ir viešosios nuomonės raiškos monopolio.

Pilietinė visuomenė ir savanoriškos organizacijos įkvepia politikos scenai naujų idėjų, kurios mobilizuoja pagal socialinius interesus, aukština žmogiškas vertybes ir generuoja naujas idėjas tokiu mastu, kokio niekada dar nėra buvę. Nepavykus rasti „rakto“ konvencinėje politikoje, savanorių grupės ir pilietinės visuomenės organizacijos visiškai nauju būdu kalba tiesiogiai visuomenei.

Internetas ir mobilieji telefonai paskatino socialinių, politinių, religinių, etinių, frakcinių ir nacionalinių grupių mobilizavimąsi. Šis naujas skatinimo būdas – iš esmės radikaliai kitoks nei

šališkoje, palaikomoje politikoje. Tai šuolis siekiant daryti įtaką nacionalinės valstybės struktūrai, kuri ir taip jau keičiasi dėl globalizacijos. Viršnacionalinės partijos su totalitariniais požymiais keliauja praeitin.

Virtualumu pagrįsti, nacionaliniai ir tarptautiniai tinklai ima brautis į sritis, kurios anksčiau buvo laikomos rezervuotomis politinėms partijoms. Suteikdamos balsą platesnei publikai, šios komunikavimo priemonės ir toks organizavimasis veikia ne tik vietos, bet ir tarptautinės politikos kryptį.

Nauji jėgos tinklai su pasauline parama atstovauja skirtingus bešališkus ir ne nacionalistinius interesus. Šie nauji jėgos tinklai priskiriami virtualiai erdvei. Jų formavimosi, mobilizavimo ar išraiškos metodai nėra tradiciniai. Tinklai, kurie plačiai apsaisto virtualų pasaulį, yra sudaryti iš įvairių tinklaveikos dalyvių kūrybinių iniciatyvų.

Virtualus pasaulis, išreiškiantis ir mobilizuojantis interesų grupes, sąveikauja ir performuoja realų pasaulį. Tikrojo pasaulio veikėjai vis labiau tampa priklausomi nuo virtualybės, jos aktyvistų ir metodų. Realaus pasaulio politikai virtualios erdvės reikia įvairiais tikslais: mobilizuojant nuomones, paramai. Tikėtina, kad realus ir virtualus pasauliai susilies bendrai kūrybai to, kas dabar dar neišsivaizduojama politikoje, kultūroje ir vertybėse.

Politinės partijos vis dar vaidina vaidmenį, bet dabar norėdamos išlikti jos turi ypač pasikliauti transliuojamu per televiziją pasauliu. Kadangi politikos ir medija elitas dirba labai glaudžiai, politinę nuomonę formuoja „pirmieji įspūdžiai“. Partijų lyderiai, siekdami visuomenės palaikymo ir pergalės rinkimuose, jau įpranta naudotis naujomis medija priemonėmis. [1]

Politinė komunikacija internete nėra vienaprasmiškai apibrėžiama. Galimybė komunikuoti internete leidžia visuomenei ir valdžiai susisiekti be žiniasklaidos taikomos informacijos atrankos ir tarpininkavimo. Tiesioginis informacijos pateikimo kanalas sudaro galimybę plėtotis elektroninei demokratijai, skatina visuomenės informavimą apie politinius procesus, pilietinį dalyvavimą.

Elektroninė erdvė vis didesnę įtaką daro informacijos sklaidai, mainams, mobilizacijai. Vis svarbesnė tampa bendruomenė, kuri koncentruotai išreiškia savo narių nuomonę tam tikrais politikos klausimais. Jose nėra formalios struktūros, kurių panaikinus sunyktų visa bendruomenė. Vis didėjantis pokalbių kambarių internete skaičius rodo, kad komunikacija vyksta tarp įvairių socialinių sluoksnių, skirtingų publikų. Tai plečia akiratį ir asmeninių, nors ir netvirtų, ryšių kiekį.

3 VIRTUALIOS PILIETINĖS BENDRUOMENĖS

Taigi komunikacijos ir informacijos sferoje atsiranda naujas dalyvis – virtuali bendruomenė. Tai žmonių grupė fiziškai kartu neegzistuojanti ir beveik neturinti fizinio ryšio. Howardas Rheingoldas ją apibrėžia taip:

Virtualios bendruomenės – tai socialinės grupės, kurios susikuria tinkle tada, kai žmonės bendrauja tiek, jog atsiranda žmogiški jausmai, kurie virtualioje erdvėje formuoja asmeninių santykių voratinklius [37].

Tad virtualios bendruomenės gyvavimo pagrindas yra tinklas, jo kultūra ir žmonių jausmai; jos bendravimo priemonės kompiuteriai ir mobilieji telefonai, o jos nariai – žmonės, operuojantys bendravimo priemonėmis. Prie to būtų galima pridėti ir žmonių susikurtas virtualias kaukes.

Virtuali bendruomenė diskutuoja tam tikra, visiems jos nariams bendra, tema, kuria grupinius projektus, dirba virtualioje organizacijoje, leidžia laisvalaikį ir linksminasi. Štai keletas Davido Porterio knygoje „Internet Culture“ minimų pasvarstymų – kas yra virtuali bendruomenė [3].

Virtuali bendruomenė - tai komunikacinės erdvės dalijimasis su nematoma kitais. Tai minia, susirenkanti pomodernios kultūros tekstinėje virtualioje realybėje. Tai sinergetinė individų suma, kurie save suvokia kaip Tinklo (iš didžiosios raidės) piliečius. Jie kuria, taip vadinamąją, interneto kultūrą. Virtuali bendruomenė – tai bendruomenės iliuzija, kai nėra tikrų žmonių ir tikros komunikacijos.

Egzistuoja nuomonė, kad tinklas ir virtualios bendruomenės sukurs naujas galimybes politiniam dalyvavimui, įdarbinimui, socialiniams kontaktams ir laisvalaikiui. Teigiama, kad šios bendruomenės sutvirtins socialinius ryšius ir praplės bendravimo galimybes.

Alternatyvus požiūris pastebi, jog šią spindinčią viziją palaiko milžiniškos investicijos į viešuosius ryšius, reklamą ir politinę retoriką. Kritikai regi tamsesnius rezultatus – individai įklius į tinklą ir taps stebimi bei valdomi stipresnių jėgų. Taip pat į virtualų bendravimą įsitraukę individai ir toliau didins visuomenės susvetimėjimą – jiems paprasčiausiai neliks laiko žmogiškam, betarpiškam bendravimui.

Realaus laiko arba virtualios bendruomenės yra tos bendruomenės, kurios egzistuoja kompiuterio tarpininkaujamoje erdvėje. Jose egzistuoja santykiai tarp bendruomenės narių ir jos veikla yra palaikoma informacijos ir komunikacijos technologijomis [37].

Carver teigia, kad virtualios bendruomenės susieja žmones. Jie įtraukiami į virtualias bendruomenes, dėl to kad pastarosios teikia dėmesingą aplinką, kurioje žmonės sujungiami vieni su

kitais – kartais tik vieną kartą, bet daug dažniau sąveikų būna daug. Tai kuria pasitikėjimo ir supratimo atmosferą [40].

Yra daug technologijų, kuriomis pasiremiant gali būti kuriamos virtualios bendruomenės (pvz. pokalbių kambariai, el. paštas, diskusijų lentos, ir kt. Kiekvienu atveju svarbu, kad technologijos gali sukurti dialogo tarp dalyvių galimybę. Tai yra tam tikra gijų forma (santykio tarp žinučių identifikacija), ir dialogo įrašai gali būti išsaugoti tam, kad būtų galimybė vėliau kitiems semtis žinių.

3.1 Interneto įtaka socialinių pilietinių judėjimų formavimuisi

Koks vaidmuo tenka naujoms informacijos ir komunikacijos technologijoms ir internetui, skatinant alternatyvius naujų socialinių judėjimų ir tiesioginės veiksmo politikos priemonių kanalus? Protesto judėjimai tradiciškai pasikliauja tokiomis iniciatyvomis kaip gatvės spektakliai, viešos demonstracijos ir tiesioginiai veiksmai, metantys iššūkį valdžiai. Internetas patobulino šia dinamiką. Internete nepaisant valstybių sienų ir jokių ribų elektroniniu būdu efektyviai ir greitai sklinda protesto idėjos ir taktikos.

Multimedija galimybės internete integruojamos į tiesioginių veiksmų strategijas. Interneto galimybės gali būti ypač naudingos kovojant su autoritariniais režimais, kur protesto veiksmai ir nepriklausomos žiniasklaidos priemonės dažnai yra silpni ar lengvai nutildomi (yra tinklalapių, kurie užblokuoti autoritarinės valstybės viduje sėkmingai veikia kitose šalyse).

Interneto daugiafunkciškumas gali tarnauti tokioms organizuotoms formoms kaip:

- lobizmas el. paštu, nukreiptas į išrinktus valdžios atstovus, valstybės tarnautojus ar politikos elitą,
- panašių organizacijų susiejimas,
- organizatorių, aktyvistų ir narių mobilizavimas naudojant veiksmų gaires,
- naujienlaiškiai ir el. laiškai,
- paramos telkimas ir palaikytojų įdarbinimas,
- žinių komunikavimas visuomenei naudojant tradicines žiniasklaidos priemones.

Pasaulinis pasiekiamumas ir realaus laiko greitis internetą padaro naudingą tarptautiniams atstovavimo tinklams. Potencialios organizavimo ir mobilizavimo veiklos – tai daugiau nei pasyvus informacinių tinklalapių skaitymas.

Tinklas, susibūręs dėl vieno tikslo, gali turėti daug smulkesnių tinklalapių priklausomai nuo vietos, kurie jungtų bendraminčius į lobizmo grupes, sietų su organizacija, gautų naujienas ir veiksmų planus, siųstų el. laiškus sprendėjams, inicijuotų elektronines peticijas, gautų informaciją apie numatomas demonstracijas, protesto renginius, laisvas darbo vietas ar savanorišką veiklą, taip pat ir

dalintūsi efektyviomis aktyvizmo skatinimo strategijomis, tiktų trumpasias žinias tinklalapiams, dalyvautų virtualiose diskusijose [50].

Internete egzistuoja gausybė virtualių bendruomenių, susiformavusių siekiant įvairiausių tikslų– tai nauji socialiniai judėjimai, kurie net tradicinėms interesų grupėms gali padėti rasti naujų galimybių susijungti į tinklą, organizuotis ir išreikšti skirtingus požiūrius.

Internetas atlieka politinės valios išraiškos ir mobilizavimo funkciją sumažindamas informacijai ir komunikacijai skiriamas išlaidas. Tačiau vis tiek, tie, kurie naudojami šiais resursais, yra tie patys realiai pilietiškai aktyvūs asmenys.

Akivaizdus tradicinių interesų grupių virsmas naujaisiais socialiniais judėjimais paliečia atstovus, politikos dienotvarkę ir tikslines politinio dalyvavimo grupes.

Faktorių analizė parodė, kad protesto aktyvumas primena aiškia politikos dalyvavimo dimensija, kuri yra kitokia nei dalyvavimas balsuojant ar įprastas pilietinis aktyvumas, besireiškiantis priklausymu partijoms, savanoriškoms ar bendruomeninėms organizacijoms [49].

		VEIKLA	
		<i>Nuolatinė veikla</i> (balsavimas, partinė veikla)	<i>Į veiksmą koncentruota veikla</i> (demonstracijos, peticijos)
INSTITUCIJOS	<i>Tradicinės savanoriškos organizacijos</i> (bažnyčia, sąjungos, politinės partijos)	Vyresnioji karta	
	<i>Naujieji socialiniai judėjimai, atstovavimo tinklai</i> (ir aplinkosaugos, humanitarinės organizacijos)		Jaunesnioji karta

Lentelė Nr. 2. Pilietinių veiksmų kitimas

Protesto politikos analizė rodo, kad šiandien daugelis aktyvumo formų, tokių kaip peticijos, demonstracijos ar prekių boikotai yra ir lengvai prasismelkiančios, ir vis populiareesnės. Protesto politika, kaip kanalas politinei išraiškai ir mobilizacijai, vis dar yra augimo stadijoje. Jis yra ypač paklausus jaunimo tarpe, kadangi nereikalauja ilgalaikių įsipareigojimų, nuolatinės priklausomybės, kai tuo tarpu vyresnioji karta renkasi tradicines dalyvavimo formas, susijusias su ilgalaikiais įsipareigojimais (lentelė Nr. 2) [9, 22, 32].

Protesto politika yra ypač stipri tarp išsilavinusių, vadovo darbą dirbančių ar profesionalų visuomenės narių poindustrinėse visuomenėse. Socialinis protesto aktyvistų pagrindas šiandien atspindi grupių polinkį dalyvauti politikoje ir tradicine prasme [32].

Kaip tinklų tinkas, internetas suteikia įvairialypes galimybes alternatyvių grupių komunikacijai, informacijai ir mobilizacijai. Interneto kultūra daro jį prieinamą ir patrauklų naujiems socialiniams judėjimams. Internete išvelgiamas socialinis išsilavinusių ir turtingųjų visuomenės sluoksnių, kaip vartotojų profilis. Tokioje akivaizdoje būtina pažvelgti į tradicines politinio dalyvavimo ir politinės raiškos formas. Anksčiau interesų grupės buvo esminis kanalas, veikiantis politikos procesus. Šiandien kuriantis naujoms atstovavimo formoms, politikos tikslams, veikla braunasi naujais būdais. Šio proceso rezultatas – valstybių valdžios balansavimas susiduria su kompleksiniais daugiakanaliais poreikiais. Žvelgiant iš piliečių perspektyvos, tai suteikia platesnes galimybes įsitraukimui – tai sveikiau atstovaujamai demokratijai.

3.2 Virtualios bendruomenės charakteristikos

Virtualios bendruomenės gali būti charakterizuojamos pagal keturias esmines charakteristikas [47]:

- motyvai gali būti nuo orientuotų į santykius, orientuotų į susidomėjimą informacija-žiniomis, ar orientuoti į mainus,
- sąveikos koordinavimas gali būti vienas su vienu, vienas su daug arba daug su daug (angl. k. - *one-to-one, one-to-many, many-to-many*);
- turinio šaltinis. Turinys gali būti generuojamas nario (autorizuotas), generuojamas diskusijų grupės (sąveikos rezultatas – pvz. Klausimai-atsakymai) arba generuojamas vadovaujančiojo (egzistuoja bendruomenės narys, turintis didesnę galią valdyti visos bendruomenės turinio generavimą);
- autonomija gali būti, pradedant labai nepriklausoma, baigiant – su giliu įsipareigojimu, indikuojant skirtingą socialinio kapitalo lygį.

Šios charakteristikos formuoja virtualių bendruomenių operacijas ir komunikaciją. Toliau darbe kiekviena iš jų aptariama detaliau.

3.2.1 Motyvai

Gali būti trys skirtingi bendruomenių, pagrįstų motyvais, tipai. Pirmiausia tai bendruomenės, kurių svarbiausias rūpestis – santykių kūrimas ir visapusiškas emocinis palaikymas. Pvz. bendruomenės, kurių nariai serga chroniškais ligomis ir kurie naudoja bendruomenę kaip kanalą vieniems kitus

palaikyti. Taip pat jie gali užsiimti ir informacijos keitimusi bei pirkti per tinklą, tačiau vis tiek pirminis motyvas turėtų būti emocinis.

Kita rūšis – interesų bendruomenės (angl. k. - *communities of interest*) yra orientuotos į informacijos ir žinių keitimąsi tarpusavyje. Tokios bendruomenės – tai profesinės grupės, ar grupės, kurios susikuria siekiant padidinti žinias apie tam tikrą pomėgį. Trečia – bendruomenės, kurios gali egzistuoti puoselėti mainus ir specifinius ekonominius interesus.

Besivystančiose šalyse ypač sparčiai kuriasi bendruomenės, nukreiptos į dėmesio sritis ir profesinių žinių mainus, taip pat ekonominius mainus.

3.2.2 Sąveikos koordinavimas

Komunikacija pagal dalyvių skaičių gali būti apibrėžiama kaip vienas su vienu, vienas su daug ar daug su daug. Koordinavimas nurodo, kas kontroliuoja informacijos mainus, tačiau ne būtinai tai, kas kuria turinį.

„Vienas su vienu“ koordinavimas tai privataus pokalbių kambario koncepcija. Daugelyje bendruomenių tokia galimybė vertinama kaip ribojanti ir mažiau naudojama. Kitaip yra su asmeniniais jautrios informacijos mainais ar jautriais santykiais (t.y. santykiu arba asmeninėmis konsultacijomis pagrįstose bendruomenėse, kai virtuali komunikacija pakeičia telefoninį pokalbį).

„Vienas su daug“ ryšys identifikuoja komunikacijos skirstytuvus (angl. k. - *hubs*), kur skirstytuvai kontroliuoja informaciją, kuri išeina „kalbantiesiems“. Skirstytuvai gali būti santykių palaikymui, neformalūs ar pagrįsti mainais. Manais pagrįsto skirstytuvo modelis yra vyraujantis vieno pardavėjo – daug pirkėjų atvejais, pvz. didelė kompanija su daug klientų, taip pat ir tradicinė valdžios komunikacija su piliečiais.

Kai bendruomenės nariai yra apribojami tik komunikacija elektroniniu paštu, jiems reikalinga el. pašto sąrašo skirstytuvo technologija, kuri išsiuntinėja laišką visiems bendruomenės nariams. Nuimama būtinybė vienam bendruomenės nariui siųsti laišką tiesiogiai kiekvienam kitam grupės nariui.

3.2.3 Turinio šaltinis

Egzistuoja skirtingi būdai, kaip bendruomenėje generuojamas turinys. Jis gali būti sukurtas per grupės narių sąveiką, o taip pat gali būti sukurtas vadovaujančio asmens.

Individualus turinio generavimo modelis matomas tokiose bendruomenėse kaip „Geocities – Yahoo“. Geocities anksčiau buvo rinkinys beveik nepriklausomų vienu nuo kitų tinklalapių, kurie buvo talpinami nemokamai ir suskirstyti tematiškai. Geocities nariai savo informaciją siūlė

lankytojams neprimygtinai, bet kartu praktikavo ir bendruomenės veiklą, tokią kaip sąsajų tarp tinklalapių kūrimą. Panašaus turinio tinklalapiai buvo talpinami toje pat „virtualioje gatvėje“. Tai lyg federacijos modelis, kuriame kiekvienas dalyvis yra lyg „žinių caras“ noriai besidalijantis savo žiniomis.

Lyginant su prieš tai aptartu, sąveikos metu generuojamas turinys yra iš esmės suformuojamas komunikacijos tarp bendruomenės narių metu. Jis atskleidžiamas per klausimus ir atsakymus arba pasidalijamas kaip dalis bendro pokalbio, taip pat gali būti pateikiamas per masę egzistuojančių kitų bendruomenės narių diskusijų. Toks tipiškas virtualios bendruomenės formatas paskatina mokymąsi realiuoju laiku ir būtent tada, kada reikia, problema pagrįstų žinių keitimąsi ir interaktyvumą. Tai taip pat sustiprina bendruomenės narių tarpusavio priklausomybės jausmą. Toks formatas gerai tinka nuolatiniam dialoge tarp valdžios ir visuomenės, nuolat atliepiančiam žinių mainus.

Savininko generuojama informacija yra pagrįsta tradiciniu informacijos transliavimo modeliu, kuris buvo įprastas žiniasklaidoje, valdžioje ir pramonėje prieš paplintant internetui. Galima tikėtis, kad pagal tokį el. valdžiai pasirinktą modelį, kur visas turinys yra paruošiamas valdžios institucijų, o tuomet ištransliuojamas piliečiams taip sukuriant didžiausią informacijos kontrolę ir palaikomą tikslumą, tik nepriekaištinga informacija pasieks visuomenę. Toks modelis iš informacijos kūrėjo reikalauja labai daug darbo. Šitoks modelis nesurenka visų žinių, išbarstytai glūdinčių visuomenėje, tačiau teigia, kad visi geriausi atsakymai turi ateiti iš el. valdžios. Komunikacijai tarp žmonių yra būtinos funkcinės žinios, kurias tiksliai gali pateikti tik el. valdžios struktūros.

3.2.4 Autonomija

Autonomija šiame darbe apibrėžia skirtingus socialinio kapitalo ir koordinavimo tarp bendruomenės narių lygmenis. Autonomija gali būti nuo labai nepriklausomos, tokios kaip nepriklausoma nuosavybė Geocities, iki labai integruotų bendruomenių su gerai apibrėžtomis bendradarbiavimo taisyklėmis ir ryškiu priklausymo bendruomenei jausmu. Tarpiniai lygmenys gali indikuoti bendradarbiavimo lygmenis, o taip pat vidines bendruomenės įtampas ir bendruomenės taisyklių pažeidimus.

„Teisinga“ charakteristikų kombinacija įgalina virtualių bendruomenių, kurios yra efektyvios žinių vadybos mechanizme, kūrimą. Galima naudoti kombinuotas iš daug tiekėjų žinias skleidžiant jas bendruomenėje vietoj pasitikėjimo vienos partijos žiniomis (kaip valdžia dažniausiai daro). Autonominiai ar nepriklausomi informacijos šaltiniai yra svarbus įgalinantis laisvą informacijos srautą. Tai kontraversinis klausimas valdžiai, kai kontrolė yra pašalinama iš centrinių šaltinių.

3.3 Virtuali komunikacinė aplinka

Virtuali aplinka yra natūraliai atsirandanti kompiuteriu prieinama socialinė erdvė, kurioje žmonių grupė dalyvauja nuolat vykstančiuose informacijos mainuose. Erdvė atsiranda natūraliai, dėl to iniciatoriui nebūtinai reikia pastangų ją sukurti. Tai yra kompiuteriu tarpininkaujamos komunikacijos (KTK, angl. k – *computer mediated communication*) pasekmė. Tokios aplinkos yra prieinamos tik per kompiuterines komunikacijas ir negali būti identifikuojamos ar charakterizuojamos pagal tipinius fizinius atributus, kurie naudojami identifikuoti tradicinėms elgsenos aplinkoms.

Lyginant su realios, fizinės elgsenos aplinkomis, fizinių objektų trūkumas virtualioje aplinkoje padidina aplinkos priklausomybę nuo elektroninių „objektų“. Pirmiausiai, tokie objektai tai pranešimai, kuriais keičiasi nariai. Tai turi du esminius efektus. Pirma, komunikacijai atsirasti turi būti bent du asmenys virtualioje aplinkoje, tačiau nebūtinai tuo pačiu metu. Antra, komunikacijos mainų procesas yra labai svarbus nepaisant to, kad jo turinys yra informacija, palaikymas, jausmų kūrimas ar prašymas pagalbos. Dalyviai talpina komunikacijos objektus į virtualią aplinką tam, kad vėliau pastebėtų ir tokiu būdu socialiai konstruotą virtualią aplinką. [41] Kiek kitaip nei fizinėje aplinkoje tokiais komunikacijos objektais dalyviai irgi gali manipuluoti: iškirpti, įklijuoti, išsaugoti, pakeisti ar perdirbti visą ar tik dalį tekstinės komunikacijos. Taigi, virtualios aplinkos yra socialiai sukonstruoti elementai, kuriuose nariai puikiai valdo savo komunikacinius objektus.

Du didžiausi skirtumai tarp fizinės ir virtualios aplinkos yra laiko ir vietos suvokimas ir įprasminimas. Laiko ir vietos ribos yra fundamentiniai fizinės aplinkos atributai. Kaip bebūtų, KTK stipriai susilpnina tas ribas [51]. Kituose poskyriuose aptariama, kaip laiko ir vietos konceptai suvokiami virtualiose aplinkose.

3.3.1 Laikas

Koks yra laikas virtualioje aplinkoje? Virtuali erdvė yra atvira visą parą ir prieinama 24 valandas. Kadangi į ją galima patekti iš bet kurios pasaulio vietos naudojantis kompiuteriu, teoriškai žmonės virtualioje aplinkoje gali dalyvauti visą laiką. Iš to seka, kad ji niekada „neužsidaro“ ar nesiliauja egzistuoti.

Virtualios aplinkos efektai skiriasi priklausomai nuo to, ar komunikacija yra sinchroninė ar asichroninė. Sinchroninė virtuali aplinka yra iš esmės prieinama 24 val. Dalyviai gali prisijungti ar įeiti į aplinką, tikėdamiesi pabendrauti su kitais. Tačiau sinchroninėje aplinkoje yra didesnis poreikis rasti virtualiai esančių žmonių tuo metu, kad būtų vykdoma aplinkos programa. Konceptualiai, žmogus, užėjęs į visą parą dirbančią kavinę, kurioje nors ir nėra darbuotojo, gali pasidaryti kavos, prisėsti prie stalelio ir ją išgerti, tokiu būdu vykdydamas aplinkos programą. Jei vienas dalyvis

įsijungia į sinchroninę virtualią aplinką, tokią, kaip pokalbių kambarys, kuriame nėra jokių objektų ir asmenų, jis iš esmės negali atlikti jokios aplinkos programos. Kai kurios sinchroninės virtualios bendruomenės turi savarankiško elgesio galimybę: galima kurti objektus ar užsiimti asinchronine komunikacija. Tokiose virtualiose aplinkose tik vienas asmuo gali būti įsijungęs į aplinkos programą. Kitu atveju, sinchroninė virtuali aplinka su esančiu vienu asmeniu egzistuoja, bet ji negali funkcionuoti.

Asinchroninėse virtualiose aplinkose laiko konceptas yra asmeniškėsnis. Kiti nariai gali būti ar gali nebūti (t. y. priėję prie komunikacijos objektų) tuo pačiu metu erdvėje. Aplinkos egzistavimas priklauso nuo individo buvimo: ji egzistuoja tik iš individo perspektyvos, kai individas skaito pranešimus. Asmuo gali matyti kitų asmenų buvimą tekstinio pranešimo forma, bet asmenys neturi jokio sinchroninio kitų asmenų buvimo ženklų. Kalbant apie naujienų grupes ir kitas asinchronines komunikacijos formas, laiko dimensijos fokusas keičiasi iš „kai asmenys dalyvauja“ į „kai dalyvauju aš“ [43].

Lyginant virtualios ir fizinės aplinkos laiko konceptą galima išvelgti ir panašumų ir skirtumų. Sinchroninė virtuali erdvė yra trapesnė, kadangi ji priklauso nuo asmenų buvimo tuo pačiu metu. Asinchroninėje virtualioje erdvėje (panašiai kaip fizinėje), žmonėms reikia matyti tik objektus, tokius kaip kitų individų pranešimai, kad būtų vykdoma aplinkos programa. Asinchroninėse aplinkose individų laiko konceptai yra atsieti vieni nuo kitų. Dalyviams svarbiausia gali būti galimybė dalyvauti jiems patogiu laiku. Nors taip žymiai sunkiau nustatyti, kada virtuali aplinka egzistuoja.

3.3.2 Vieta

Kalbant apie vietą, skirtumai tarp fizinės ir virtualios erdvės siejasi su fizinės vietos nebuvimu, nors virtualios erdvės „buvimas“ vis dažniau laikomas „vieta“.

Vietos jausmas virtualioje aplinkoje atsiranda iš socialinės dalyvių sąveikos ir jų mentalinių bendruomenės žemėlapių [28]. Tai rimtai iškraipo vietos konceptą, kuris naudojamas fizinėje aplinkoje. Ar egzistuoja kokia nors „vieta“, kuri būtų panaši į fizinę? Suvokimo ženklai, užuominos egzistuoja ir virtualioje aplinkoje. Sinchroninėje aplinkoje egzistuoja pranešimų srautas ekrane. Jie ir asinchroninėje aplinkoje yra organizuojami tam tikrais būdais. Dalyviai gali būti suinteresuoti (arba ne) kitų asmenų buvimu aplinkoje. Tik adresas arba pavadinimas gali identifikuoti ar nurodyti virtualią aplinką žodžiais.

Nors virtualios (kaip ir fizinės) aplinkos dalyviai dalijasi bendra vieta „po elektroniniu adresu“, jų vietos suvokimas (kitaip nei fizinės aplinkos dalyvių) gali būti gerokai kitoks. Sinchroninėje aplinkoje vartotojas, naudodamas programinę įrangą (pvz. Google grupės ar Microsoft Outlook), gali organizuoti pranešimus skirtingai, kad pokalbis būtų sekamas lengviau ar sudėtingiau. Skirtingose

sinchroninėse programose galima rasti įvairių pasirinkimų, kurie palengvins ar pasunkins pokalbio sekimą. Dėl to virtualios aplinkos dalyviai gali tiesiogine prasme būti vietoje „po tuo pačiu adresu“, bet tuo pačiu metu matyti visai skirtingas „vietas“ [46]. Toks individo vietos koncepto atsiejimas nuo grupės yra ne tipiškas fizinei aplinkai.

Taigi dažniausiai priklausomai nuo priėjimo programinės įrangos priklauso unikalus individo vietos suvokimas, kuris gali sukelti sudėtingesnę ar paprastesnę patyrimą, lyginant su individualiais, kurie irgi dalyvauja virtualios aplinkos programoje.

3.3.3 Objektai

Aplinkos teorijos apibrėžiamos ne tik laiku ir vieta. Esminis šių teorijų komponentas – tai sąveika tarp žmonių ir fizinių objektų. Sąveikos tarp žmonių ir objektų sukuria sinomorfinį ryšį (t. y. asmens-objekto darną). Žmonės manipuliuoja ir yra varžomi aplinkos objektų. Taigi sinomorfiniai ryšiai taip pat turėtų egzistuoti ir virtualioje aplinkoje tarp asmenų ir elektroninių objektų.

Pats akivaizdžiausias sinomorfinis ryšys egzistuoja tarp asmens ir kompiuterio. Ryšys yra ant virtualios aplinkos ribos. Asmuo turi naudoti kompiuterį prisijungimui į virtualią aplinką. Taigi kompiuterio charakteristikos ir jo programinė įranga, taip pat ir naudojimosi paprastumas, greitis ir priėjimo galimybė, turi didelės įtakos individams, įsijungiantiems į KTK ir virtualias bendruomenes [41].

Nors fizinis kompiuteris yra svarbus ties virtualios aplinkos riba, jis nėra vienintelis objektas, su kuriuo dalyviai sąveikauja. Tekstas, kuriuo mainomasi, taip pat pripažįstamas svarbiu elektroniniu objektu, o jo ribotumas perteikiant socialinius signalus ir socialinį buvimą yra išsamiai tiriamas.

Apribojimai perteikiant signalus yra tik dalis sinomorfinio žmogaus ir objektų virtualioje aplinkoje ryšio. Žmonės formuoja tekstą taip, kad jis atitiktų jų poreikius. Galima argumentuoti, kad KTK vartotojai išvystė būdus perteikti visą socialinių signalų nematomąją pusę tekstinėje komunikacijoje. Pvz.: „emotikonai“, specialus žodynas, išreiškiantis pranešimo toną („IMHO“ – „mano kuklia nuomone“, angl. k. - *in my humble opinion*), naudojant tekstelius, kurie suteikia asmeninę informaciją arba tiesiog tekstu perteikiant savo elgesį ar emociją. Tokios manipuliacijos tekstiniais objektais padeda pasiekti didesnę socialinės sąveikos lygmenį.

Kai kurios realaus laiko programos teikia galimybę vartotojams trečiuoju asmeniu reikšti savo elgesį. Pvz.: vartotojas rašo: „/me atsisveikindamas mojuoja draugams“, o kiti lankytojai savo ekranuose mato tokią išraišką: „vartotojas atsisveikindamas mojuoja draugams“. Tokios funkcijos virtualioje aplinkoje suteikia galimybę potyriams, panašiems į fizinės aplinkos sąveikos potyrius [5].

Nors tekstinė komunikacija suvaržo išraiškos laisvę KTK, žmonės manipuliuoja savo tekstais, siekdami efektyviau komunikuoti.

Parakalbos vartojimas skiriasi priklausomai nuo grupės. Ne visos grupės naudoja „emotikonus“ ar kitas parakalbos išraiškas tuo pačiu būdu. Kai kurie virtualių aplinkų dalyviai naudoja parakalbos objektus ekspresyviau, kiti – mažiau ekspresyviu. Ar tai asmeninio pasirinkimo pavyzdys, ar sinomorfinių normų pavyzdys aplinkoje? Nariai keičia savo parakalbą, judėdami iš vienos grupės į kitą. Tai galima interpretuoti, kaip nario įsijungimą į virtualią aplinką ir jos programos įsisąmoninimą.

KTK aplinkoje virtualios bendruomenės su labiau išvystyta grafine aplinka, gali „rodyti“ objektus. Žmonės sąveikauja su elektroniniais objektais – juos paima, nešasi, saugo, dėvi, išmeta – bendrai – juos naudoja. Įdomu tai, kad tokie elektroniniai objektai yra svarbūs žmonių tarpusavio sąveikoje. Įdiegus tokią naują galimybę kai kuriose programose tyrėjai pastebėjo, kad dalyviai daugiau laiko praleidžia sąveikaudami su objektais ir aptardami jų sąveiką su kitais, nei tiesiog bendraudami vieni su kitais.

3.3.4 Aplinkos programa

Būtinai fizinės aplinkos bruožas – tai programos nustatymas. Programos yra svarbios ir virtualiose aplinkose. Virtualioje aplinkoje jos susideda iš komunikacijos ir pranešimų mainų, kadangi virtualioje erdvėje šie elementai riboja elgsenų įvairovę. Reikia pastebėti, kad pranešimų ir informacijos mainai yra taip pat svarbūs ir fizinėje aplinkoje, nors jose yra dar ir fizinių objektų mainai.

Bendrai virtualios bendruomenės skirstomos į orientuotas į tikslą ir socialiai orientuotas. Jos charakterizuojamos pagal jų pirminį komunikacijos tikslą: įvykdyti kažkokį darbo tikslą ar teikti emocinę ir kitokią socialinę paramą kitiems nariams. Tai diskutuotinas skirstymas. Esama nuomonės, kad abu komunikacijos tipai yra kiekvienoje grupėje – t.y. svarbus tikslas, bet svarbi ir socialinė parama [17]. Tačiau toks grupių skirstymas pagrįstas išvalga į esmines funkcijas, o ne į ryšius tarp vartotojų.

Terminas „programa“ konceptualizuojant virtualių bendruomenių funkcionavimą, išlaiko laisvą terminą „tikslas“. Taigi „programa“ suteikia galimybę įvairiems tikslams kartu egzistuoti ir prisidėti prie virtualios bendruomenės gyvavimo.

Pagrindinė aplinkos programa yra analogiška pirminei (profesinei ar socialinei) grupės funkcijai. Kaip bebūtų, individai gali turėti papildomas programas arba gali nebūti visiškai susidomėję pagrindine aplinkos programa. Tai padėtų paaiškinti, kodėl bendruomenės, kurių paskirtis – orientacija

į tikslą, taip pat vykdo socialinius mainus ir palaiko dalyvius. Individai suranda galimybę greta įsipareigojimų virtualios aplinkos programai išpildyti ir savo asmeninius poreikius.

3.3.5 Aplinkos programos palaikymas

Kitas bruožas, priskirtinas fizinėms aplinkoms, - savireguliacija. Egzistuoja jėgos, veikiančios dalyvius taip, kad jie palaikytų ir saugotų aplinkos programą. Šis principas atpažįstamas kaip esminis virtualiose grupėse. Jis dažnai minimas grupių normų ir kooperacijos, koordinacijos svarbos siekiant grupės gyvavimo studijose [22]. Esminis klausimas: kas skatina dalyvius stengtis koreguoti kitų dalyvių elgesį ir kaip jie tai gali padaryti? Kaip ir fizinėje aplinkoje, - dalyvių supratimas apie virtualios aplinkos programą, kaip aplinka turėtų veikti, ir savo, kaip dalyvio, vaidmenį, turėtų būti svarbus, numatant kokioms aplinkybėms esant jiems būtina taisyti kitus. Įsijautimo-jautrumo ir derybų procesai, kurie atsiranda socialiai sukonstruotame vienete tęsiasi ir tuomet, kai dalyviai įdiegia, palaiko ir modifikuoja programas. Be to, įdiegus programą lyderiai ir kiti turintys įsipareigojimų grupės nariai noriau imasi sankcijų.

Kokių veiksmų galima imtis primesti ar palaikyti programą? Fizinėje aplinkoje dalyviai gali bandyti sudominti kitus dalyvius programa, pataisydami jų elgesį ar eliminuodami iš aplinkos besipriešinančius narius. Tačiau sankcionavimas virtualiose grupėse yra gana sudėtingas [33]. Sankcijos pažeidžiančiam programą ar trukdančiam kitiems nariams asmeniui, dažnai apsiriboja tik elektroniniais pranešimais, siūlant pažeidėjui liautis ar pakeisti savo elgesį. Mc Laughlin ištyrė, kad net 15 % pranešimų atsitiktinėse naujienų grupėse buvo "koreguojantys elgesį". Tokios žinutės dažnai labai emociškos (angl. k. – *flames*). Nesant galimybei panaudoti fizinę jėgą, jos yra tik grasinimai.

Ne visi dalyviai pakelia bandymą keisti jų elgesį, artinant jį prie programos. Individas, maištaujantis prieš grupės programą, yra daug sunkiau įtakojamas artinti elgesį prie grupės programos nei asmuo, save identifikuojantis kaip tos grupės narys.

Grupių, kurių nariai save tvirtai identifikuoja su bendruomene, lengviau taikosi prie grupės normų ir prie jų prisijungia nei grupės su žemu savęs, kaip grupės, identifikavimu. Kai nariai identifikavosi su grupe, kaip visuma, ir jos tikslais (tiksliau, aplinkos programa), jie mieliau ir palaikė tą programą. Viena iš keleto sankcijų išsišokančiam asmeniui – jo ignoravimas [33]. Kad ši strategija būtų efektyvi, kiekvienas dalyvis turi sutikti tai daryti. Tačiau toks metodas dažniausiai nesustabdo neigiamo elgesio.

Įžeidinėjančio asmens ignoravimas gali būti naudingas asmeniui, kurio „aš“ yra įžeidžiamas. Jei derybos ir sankcijos nepadedą, ignoravimas suteikia galimybę tą žmogų, jam esant virtualioje aplinkoje, išmesti iš bendravimo lauko. Taigi bendruomenėje gali egzistuoti keletas konkuruojančių programų, tačiau vienas individas turi tik vieną programą.

Paskutinis žingsnis išsaugant virtualios aplinkos programą – tai moderuoti virtualią aplinką ir apriboti narystę. Kai asinchroninė virtuali aplinka moderuojama, vienas asmuo tampa atsakingas už visų žinučių peržiūrėjimą ir jų išsiuntimą likusiems grupės nariams. Dažnai šią funkciją atlieka kompiuteris.

Pranešimai tam tikromis temomis ar iš tam tikrų narių yra neplatunami likusiai bendruomenei. Pastaroji funkcija – priverstinis vieno nario nutildymas – galima ir sinchroninėje komunikacijoje. Ir sinchroninėje, ir asinchroninėje aplinkoje gali būti apribojama asmens, padariusio ypač antisocialų veiksmą, narystė.

Nors moderuojamos grupės nėra plačiai tiriamos, bet persiorganizavimas iš nemoderuojamos į moderuojamą virtualią bendruomenę nėra lengvai ir greitai įvykdomas. Egzistuoja grupės, kurios moderuojamos nuo pat pradžių. Toks pradinis apribojimas gali sumažinti problemas, kurios kyla, kai bendruomenėje susirenka nariai su skirtinga nuomone apie aplinkos programą. Tačiau žmogaus ignoravimas, gali būti didesnė bausmė nei stipresnis sankcionavimas, kurį atlikti paprasčiau.

3.3.6 Dalyviai

Virtualios aplinkos dalyviai gali būti charakterizuojami pagal aktyvumo laipsnį – nuo lyderių iki tylenių (lentelė Nr. 2).

Lyderiai skirstomi į tris tipus: tie, kurie turi įgūdžius palaikyti virtualią aplinką, tokie kaip techniniai lyderiai, ir tie, kurie yra lyderiai dėl savo komunikacijos – tokie kaip informacijos ir socialiniai lyderiai [5]. Techninis lyderis gali kartu būti ir socialinis – informacijos lyderis. Šie lyderių tipai gali būti nurodantys jų jėgą ar kontrolę virtualioje aplinkoje. Techniniai lyderiai turi galimybę apriboti narystę ar operuoti virtualia aplinka. Informaciniai lyderiai turi ekspertines žinias, reikalingų grupei. Socialinė lyderystė gali priklausyti ir nuo aktyvumo lygio. Jei asmuo aktyviai komunikuoja, jis gali būti socialinis lyderis, kadangi kiti labiau linkę tik skaityti jo pranešimus. Kai kurie dalyviai gali ignoruoti tokį ypač aktyvų asmenį, tačiau jei didžioji dalis dalyvių to nedaro, tuomet asmuo pripažįstamas lyderiu pagal pranešimų skaičių.

Kategorija	Dalyvio tipas	Būdingi veiksmai ir bruožai
Lyderis	Techninis	Prižiūri programą, kuri palaiko KTK formą. Žinomas kaip moderatorius.
	Informacinis	Pagrindinis kompetentingas, žinių apie temą teikėjas
	Socialinis	Pagrindinis socialinės paramos tarp narių teikėjas
Dalyvis	Dalyvis	Bendradarbiauja nuolat besitęsiančioje komunikacijoje
Tylenis	Privačiai komunikuojantis	Bendrauja su kitais dalyviais asmeniniais el. laiškais arba privačiuose pokalbių kambariuose
	Niekada nekomunikuojantis	Niekada nebendrauja su kitais dalyviais ar su bendruomene

Lentelė Nr. 2: Virtualios aplinkos dalyvių tipai ir jų aktyvumo lygmenys

Šie lyderių tipai šiek tiek skiriasi nuo fizinės aplinkos lyderių [5]. Bendras lyderis fizinėje aplinkoje gali būti tapatinamas su techniniu lyderiu virtualioje aplinkoje, kadangi jis turi galią priimti naujus narius. Nors techninio lyderio įtaka aplinkai žymiai mažesnė nei lyderio fizinėje aplinkoje. Bendri lyderiai yra panašūs į komunikacijos lyderius pagal virtualią aplinką dėl pasidalintos galios ar lyderystės aplinkoje. Tačiau informaciniai ir socialiniai lyderiai gali turėti įtakos programai. Jų gali būti ir daugiau, priklausomai nuo galios, kuri jiems priskiriama ir pagal tai, kiek aktyvūs jie nori būti ir kaip kiti nariai su jais bendrauja.

Mažiau aktyvūs ir dažnai visai tylūs nariai virtualioje aplinkoje vadinami tyleniai (angl. k. - *lurkers*) dažnai nušviečiami neigiamai [42]. Jų gali būti du tipai: tie, kurie niekada nebendrauja su bendruomene, bet bendrauja individualiai, ir tie, kurie visiškai tylūs. Nepaisant jų nematomumo, bendruomenės nariai dažnai siekia jų išsiviešinimo, kreipiasi į juos diskusijose.

Tyleniai dažnai apibūdinami kaip stebėtojo tipas, bet taip pat jie gali būti kaip auditorijos nariai. Tai, kad jie gali pereiti į kitą dalyvio lygmenį to tik panorėję, suteikia jiems išskirtinumo prieš fizinės aplinkos narius ir svečius.

Galimybė tylėti virtualioje bendruomenėje priklauso nuo KTK tipo. Dalyviai realiuoju laiku įtraukiami į komunikaciją, tačiau jie gali keliauti per pokalbių kambarius tiesiog klausydamiesi kitų viešų pokalbių be jokių išsipareigojimų. Tokie visiškai tylūs dalyviai nelieka nepastebėti. Daug sinchroninių komunikacijos technologijų ir programų leidžia vartotojui matyti sąrašą asmenų, esančių pokalbių kambaryje. Aktyvesnieji nariai gali imti sveikintis su pasyvesniaisiais, taip bandydami įtraukti tylenius į pokalbį.

Šia prasme visišką „nematomumą“ žemo aktyvumo dalyviams siūlo naujienų grupės. Taigi tokiomis aplinkybėmis komunikuojantieji niekada negali žinoti, kas stebi jų pokalbį. Tyleniai tokiose grupėse yra dažnesni. Tai yra ir mažų grupių problema, kadangi atsakomybė už grupės gyvavimą perkeliama mažai saujelei dalyvių. Tačiau grupės išlikimas priklauso ir nuo kelių asmenų, kurie veda dialogą, kol kiti skaito arba atsiliepią tik į vieną kitą temą iš galybės pasiūlytųjų.

Dažnai norą bendrauti nulemia asmeninės charakteristikos. Tačiau virtualiose bendruomenėse dalyviai gali eksperimentuoti su skirtingomis savo asmenybės pusėmis ir jų komunikavimu su kitais asmenimis [41]. Kai kas gali būti visiškai tylus fizinėje aplinkoje, bet labai kalbus KTK sąveikose, arba atvirkščiai.

Kita galimybė – tai identifikavimasis su virtualia bendruomene. Jei komunikuojančiojo idėjos persikloja su centriniais gyvenimo interesais, asmuo bus suinteresuotas aplinkos programos išlaikymu. Taip komunikacijos lyderiais tampa asmenys, kuriems virtuali bendruomenė yra svarbi gyvenime. Narystė virtualioje bendruomenėje yra grynai savanoriška. Dėl to bendruomenės gali tapti centriniu interesu ir kitų bendruomenės narių – netgi tylenių. Skirtumas toks, kad jų žemesnis dalyvavimo lygmuo susipainioja su jų pačių viltimis apie elgesį aplinkoje. Tokiu būdu įmanoma, kad žemo aktyvumo narys, kuris save tvirtai sieja su grupe, gali bandyti išsaugoti programą ten, kur jai kyla grėsmė, nors jis niekada ir nedalyvautų diskusijoje.

3.3.7 Virtualios ir fizinės aplinkos santykis

Daug tyrėjų žvelgė į KTK ir virtualių bendruomenių studijas kaip į izoliuotą fenomeną. Kai kurie išvelgė kontekstą, kuriame KTK vyksta ir veikia dalyvių elgesį. Pastebima, kad vartotojams kartais trukdo reali komunikacija dalyvauti ir atsiliepti KTK. Dažnai KTK analizuojama kaip izoliuotas socialinis vyksmas be jokių santykių su žmonių socialiniu gyvenimu.

Virtualių bendruomenių dalyviai niekada negali būti visiškai ištraukti iš jų fizinės erdvės, nors jie ir yra ištraukę į bendruomenę virtualioje erdvėje. Kai žmonės įžengia į virtualią aplinką, jie vis tiek yra namuose, darbe ar kurioje kitoje fizinėje vietoje. Nors jie kartais mano esantys virtualioje aplinkoje, jie vis tiek yra saistomi tiesioginės fizinės aplinkos. Taigi fizinė aplinka turėtų daryti įtaką virtualiajai.

Norint iširti tokią įtaką, kyla informacijos apie žmonių fizinę vietą jungiantis į virtualią bendruomenę problema. Manoma, kad pirmiausia naudojimo vieta yra namuose, darbe, mokykloje. Tačiau nėra aišku, kur jungiamasi daugiausiai. Naudojimosi namuose ir darbe įtaka veiklai virtualioje bendruomenėje yra labai sąlyginė [28]. Darbuotojai darbe lyg ir gali dalyvauti su darbu susijusiose virtualiose bendruomenėse, tačiau jie eikvoja darbo laiką bei darbo išteklius. Dalyvavimas virtualiose

bendruomenėse iš namų sąlygojamas šeimyninių bei buitinių aplinkybių. Nors teigiama, kad vaikų priežiūra ir namų ruošos darbai dalyvavimui virtualioje bendruomenėje nekenkia.

Naujos technologijos paskatino žmonių mobilizaciją. Bendruomenėmis žymiai lengviau daryti įtaką valdymo struktūrai ir kitiems reiškiniams. Tokie tinklai užima partijų vietas ir įgarsina platesnės publikos balsą – taip veikiama ne tik nacionalinė, bet ir tarptautinė politika.

Stebimas jaunų žmonių persiorientavimas į trumpalaikius koordinuotus grupinius veiksmus vietoj ilgalaikių įsipareigojimų. Tam tinkamiausia terpė – elektroninė erdvė.

Virtualios bendruomenės skiriamasis bruožas toks, kad žmonės susitinka ne realioje aplinkoje, bet bendrauja virtualiai – vieni kitų negalėdami paliesti, dažnai negalėdami matyti, girdėti. Bendraudami virtualiai asmenys iš vienos pusės išsaugo anonimiškumą, iš kitos – atsiskleidžia, taip galima įkliūti į stebimą tinklą, kuris yra valdomas ar manipuluojamas neįvardinamų jėgų.

Virtualios bendruomenės gali naudoti skirtingas technologijas komunikavimui. Bendruomenės narius jungia dalyvavimo motyvai. Bendruomenėje egzistuoja vienokia ar kitokia sąveika tarp jos narių, lemiamą technologijų arba asmeninio komunikuojančiųjų pasirinkimo. Komunikuojantys asmenys generuoja tam tikrą virtualios bendruomenės komunikacijos turinį. Kaip dar vieną skiriamąjį bruožą galima įvardinti autonomijos lygmenį.

Virtualią komunikacinę aplinką nusako šie, kiek kitokią prasmę nei realioje aplinkoje įgyjantys elementai: laiko suvokimas, vietos egzistavimas, objektai ir asmenų sąveika su jais virtualioje aplinkoje. Specifiška virtualiai bendruomenei yra nuolat palaikoma aplinkos programa, kurios privalo laikytis ar bent paisyti bendruomenės nariai. Aplinkos programos palaikymas yra gana specifiškas dėl galimų priemonių prieš aplinkos programos ardytojus.

Virtualios aplinkos esminiai kūrėjai ir dalyviai yra žmonės: techniniai, informaciniai, socialiniai lyderiai, dalyviai, ir nekomunikuojantys asmenys. Virtualios aplinkos dalyviai gali lengviau nei realioje erdvėje keisti savo statusą bendruomenėje.

4 VIRTUALIOS PILIETINĖS BENDRUOMENĖS „UŽ PREZIDENTŪRĄ, DIRBANČIĄ LIETUVAI“ ATVEJO ANALIZĖ

Plačiai Lietuvoje ir už jos ribų nuskambėjo Prezidento institucijos skandalas, kuomet išrinktas LR prezidentas, konsultuojamas Rusijos politinių konsultantų ir kitų neaiškios reputacijos asmenų, prarado žmonių pasitikėjimą. Šie įvykiai neliko be pilietinės visuomenės atsako. Virtualus neformalus jaunimo judėjimas „Už prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ surengė visą eilę pilietinių akcijų, kurios paskatino garsiai išreikšti nuomonę žmones, kurie anksčiau to nedarė. Pilietinė iniciatyva „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, dar kitaip žinoma, kaip #Paksui-ne veiksmo grupė („Paksui-ne“ IRC kanalo bendruomenė).

Šiame mokslo darbe atsirobojama nuo politinių vertinimų. Į akcijas bei dalyvius, į žmonių iš šalies pritraukimą bus žvelgiama moksliniu požiūriu.

Tyrimo problema: Dažnai Lietuvoje manoma, jog jaunimas yra pasyvus, bijo prisiimti atsakomybę, rūpinasi tik asmeniniais interesais ir švaisto laiką prie kompiuterių. Paplitusi nuomonė, kad internetas naikina socialinius žmonių ryšius ir skatina asmenis užsisklęsti nuo aplinkos. Manoma, kad Lietuvoje virtuali erdvė ir neformalus bendravimas joje neduoda jokių apčiuopiamų rezultatų.

Tyrimo objektas: Neformalus jaunimo judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ ir jo nariai.

Tyrimo tikslas: ištirti virtualią pilietinę bendruomenę „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ ir jos pavyzdžiu pateikti pasiūlymus galimų virtualių pilietinių bendruomenių veiklai.

Tyrimo užduotys:

- Atskleisti jungimosi į virtualią pilietinę bendruomenę motyvus;
- Aptarti bendruomenės aplinką, raidą, funkcionavimo principus;
- Įvardinti bendruomenės ryšius su kitomis struktūromis: virtualiomis bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, neformaliomis struktūromis;
- Išvardinti bendruomenės ir jos veiklos įtaką asmeniniam respondentų gyvenimui;
- Atskleisti sąsajas tarp virtualaus ir realaus pilietinio aktyvumo;
- Pažvelgti, kiek bendruomenės balsas buvo girdimas viešojoje erdvėje ir taip įsiliejo į politinės komunikacijos srautą

Pagrindinės sąvokos

Virtuali bendruomenė – tai grupė žmonių, kurie bendrauja tarpusavyje virtualioje erdvėje, organizuoja bendrus projektus. Ši sąvoka vartojama kaip sinonimas #Paksui-NE ir judėjimui „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“. Kanalas #Paksui-NE yra terpė, kurioje užsimezgė judėjimas ir kurios nariai jį palaikė, judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ – platesnė bendruomenė, į kurią jungėsi asmenys per asmeninius ryšius rasti #Paksui-ne kanalo žmonių.

#Paksui-ne kanalas – iniciatorių sukurta virtuali terpė bendravimui realiuoju laiku IRC (tiesioginiai pokalbiai internete, angl. k. – *internet relay chat*) režime.

Neformalus jaunimo judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ – judėjimo pavadinimas, kurį pasirinko IRC #Paksui-ne bendraujantys asmenys.

Hipotezės:

Virtualių veiksmo bendruomenių atsiradimą skatina visa apimantis nepasitenkinimas politine situacija. Virtualios bendruomenės „Paksui-ne“ atsiradimą paskatino jaunimo noras priešintis susiklosčiusiai politinei situacijai Lietuvoje po Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų.

Į virtualias pilietines bendruomenes buriasi besimokantis jaunimas, gerai įvaldęs darbą kompiuteriu ir turintis prieigą prie interneto. Virtualioje „Paksui-ne“ veikloje dalyvavo tik jaunimas, didelę dalį savo laiko praleidžiantis virtualioje erdvėje.

Virtualios bendruomenės Lietuvoje turi galimybę būti matomos viešojoje erdvėje. Tai priklauso nuo organizuojamų veiksmų, pritraukiamų žmonių skaičiaus ir gero organizatorių atliekamo informavimo.

Atrankos metodas: netikimybinės tikslinės Sniego gniūžtės atrankos metodas. Juo surenkami konkrečios virtualios bendruomenės iniciatoriai ir nariai. El. bendruomenės narių siunčiami laiškai į asmenines el. pašto dėžutes, redukuoti virtualios bendruomenės pokalbių įrašai (nekoreguoti), respublikinės žiniasklaidos (5 dienraščių) nuo 2003 10 03 iki 2004 01 22 monitoringas.

Tyrimo metodų derinys: atvejo analizė: pilotinis interviu, apklausa, aprašomasis tyrimas bei spaudos ir pokalbių įrašų turinio analizė.

Metodo pasirinkimo argumentacija: Konkretaus atvejo analizė padės išigilinti į virtualios bendruomenės kūrimosi procesą, apibendrinti Lietuvoje esamą praktiką šioje srityje. Tikslas bus pasiektas atliekant apklausą (atvirų klausimų anketa ir interviu, kadangi dalis respondentų yra Lietuvoje, o dalis užsienyje) bei atsakymų turinio analizę. Siekiant visapusiškai pristatyti pasirinktą

pilietinę virtualią bendruomenę, remiantis ir išlikusiais pokalbių įrašais, atliekamas aprašomasis tyrimas, kuris atspindės bendruomenės veiklos dinamiką. Bendruomenės balso girdimumas nustatomas išanalizuojant respublikinių laikraščių straipsnius apie bendruomenės veiklą. Rezultatų apibendrinimui naudojama turinio analizė.

Tyrimo eiga

Tyrimo medžiaga renkama ir apibendrinama trimis etapais lygiagrečiai. Pirmajame etape surinkta spausdintinė medžiaga iš pagrindinių šalies laikraščių, kuriuose minimas judėjimas už „Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, atliktas pilotinis interviu (priedas Nr. 6), kurio metu nubrėžta bendra judėjimo raida, procesai, vėliau pagal struktūruotą klausimyną (priedas Nr. 7) elektroniniu būdu apklausti 5 #Paksui-ne bendruomenės nariai. Paskutinis atliktas veiksmas renkant medžiagą, redukuojant duomenis išskirti esminiai elementai iš internetinių IRC pokalbių skandalo metu įrašų (kalba palikta originali – netaisyta). Siekiant išsaugoti respondentų anonimiškumą, tyrime įvardijami tik sutikę būti įvardyti žmonės, kiti dalyviai vadinami jų IRC slapyvardžiais.

Bendrosios charakteristikos

#Paksui-NE bendruomenė – realiuoju laiku veikusi, neturinti aiškių narių priklausomybės ribų bendruomenė, kuriai vadovauja iniciatyvūs dalyviai. Jungimosi į bendruomenę motyvas – organizuotai priešintis susikompromitavusiam prezidentui. Galime teigti, kad bendruomenė iš esmės yra intereso bendruomenė, o ne palaikymo ar mainų.

Sąveikos koordinavimas – daug su daug, vienas su daug bei vienas su vienu, kadangi naudotos realaus laiko pokalbių kambario technologijos ir elektroninio pašto bendruomenės bei interneto svetainė. Komunikacijos turinys generuojamas narių sąveikos metu. Bendruomenės nariai veikė gana autonomiškai. Nebuvo aiškių apibrėžtų taisyklių, kas gali, o kas negali dalyvauti bendruomenės veikloje, nors bendruomenės nariai save su #Paksui-NE bendruomene siejo gana stipriai.

Virtualioji aplinka pasižymėjo tokiomis toliau įvardijamomis savybėmis. Laikas virtualiame pokalbių kambaryje, kuriame komunikacija vyksta sinchroniniu būdu, - nenutrūkstantis (24 val. per parą). Asinchroninėje elektroninėje konferencijoje bei tinklalapyje laiko matmuo priklauso nuo įsitraukusiųjų asmenų.

Elektroninė bendruomenė susikūrė „Aitvaro tinkle“ naudojant IRC programą, kanale #Paksui-NE. Tai yra nusakomas bendruomenės „adresas“, neturintis fizinės vietos. Taip pat ir bendruomenės tinklalapis turėjo keletą adresų, atvedančių į jį.

Dalyvavimui virtualioje bendruomenėje pirmiausiai reikalingas kompiuteris su interneto ryšiu bei programine įranga. Tekstas kuriuo mainomasi, taip pat yra virtualios aplinkos objektas. Tekstas savyje išlaiko ne tik žodžius, tačiau ir emocines išraiškas. Virtualioje bendruomenėje Paksui-NE naudotos ir kitos emocijų ar veiksmų išraiškos priemonės. Grafinių objektų perteikimas vyko elektroninio pašto sistemose, kadangi IRC programa tam galimybių nesudaro.

Aplinkos programa specialiai nebuvo nustatinėjama. Kanale buvo privalu laikytis tam tikrų elementarių elgesio taisyklių, tačiau jos nebuvo rašytinės. Pats kanalo ir judėjimo pavadinimas nusakė, kokia yra bendruomenės programa“ „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“. Taigi #Paksui-NE bendruomenė aiškiai orientuota į tikslą. Bendruomenės tikslai buvo parodyti visuomenei, kad yra mąstančio jaunimo, skatinti žmones reikšti savo pilietinę poziciją, palaikyti demokratines pozicijas, paviešinti nepasitenkinimą susikompromitavusiu asmeniu, siekti prezidento atsistatydinimo.

Aplinkos programa buvo palaikoma bendruomenės iniciatorių ir narių, kurie buvo pripažinti kaip lyderiai. Dalyvių elgesys buvo koreguojamas perspėjimais, šturkščių aplinkos pažeidimų atvejais– laikinu ar nuolatiniu pašalinimu iš virtualios bendruomenės. Virtualiai bendruomenei reiškiantis visuomenėje prieštaraujantys žmonės buvo ignoruojami, nepasiduodama jų provokacijoms.

Virtualioje bendruomenėje buvo visi dalyvių tipai – (internetu svetainės ir el. konferencijų) techninis lyderis, socialiniai ir informacijos lyderiai buvo tie, kurie viešai analizavo reiškinius, inicijavo veiksmus ir apie juos pranešinėjo likusiems bendruomenės nariams. Buvo keletas ryškių socialinių lyderių, kurie tokias pozicijas užsitarnavo savo aktyviu kalbėjimu. Informacijos lyderiai buvo dažnai prieinantis prie apriboto naudojimo informacijos bazių (naujienu agenturu pranešimu ar kt.), turintys daugiau žinių nei kiti bendruomenės nariai. Likusioji pasyvių bendruomenės nariu dalis buvo ne maža, kadangi dalyviu skaičius dažnai siekdavo apie 100, o kalbančiuju vienu metu – 5-8. Kiti bendraudavo privačiai arba nebendraudavo visai, tik ateidavo pasiskaityti diskusiju ar gauti informacijos, kuri buvo skelbiama kanalo pavadinime.

Virtualios bendruomenės nariai realioje aplinkoje taip pat turėjo isipareigojimu – mokslai mokykloje, studijos universitete, darbas, šeimos. Dažnai komunikuoja būdavo darbo metu iš darboviečiu, mokyklų arba iš namu vakarais. Bendruomenės nariai teigia, jog norint dalyvauti bendruomenėje, jiems teko atsisakyti ar apriboti kai kuriuos savo kitus isipareigojimus (arba apriboti dalyvavimu bendruomenėje siekiant atlikti savo visas pareigas realioje aplinkoje).

4.1 Jungimosi į virtualią pilietinę bendruomenę motyvai

Judėjimo iniciatoriai pagrindinius motyvus dėl jungimosi į bendruomenę nurodė tai, jog jų netenkino tuometinė padėtis. Jie jautė, kad visuomenės balsas turi būti išsakytas ir jis bus išgirstas, dėl to imtasi iniciatyvos kurti pirmąją deklaraciją, pasirodžiusią Delfi naujenu vartuose (priedas Nr. 1).

Taip pat respondentai teigė, jog juos jungtis į virtualią bendruomenę paskatino kitų panašiai maistančių ir autoritetingų asmenų veiksmai. Akivaizdus draugų, pažįstamų pavyzdys neleido nieko nedaryti.

Respondentai išskyrė keletą judėjimo veikimo krypčių: el. erdvės bendravimui kūrimas, aktyvios diskusijos tarp palaikančiųjų prezidentą ir prieštaraujančių, veiksmų planavimas ir alternatyvių veiksmų paieška.

Internetas suvaidino esminę funkciją bendruomenės kūrimesi. Būtent čia pradėjo megzti pirmieji pokalbiai apie susidariusią situaciją, kurie vėliau peraugo į veiksmus. Internetas buvo svarbus tuo, jog judėjimo dalyviai iš skirtingų miestų galėjo lengvai komunikuoti nejausdami jokių apribojimų (jie keitėsi duomenimis, informacija, bylomis, dokumentais, garso, vaizdo įrašais).

Respondentų nuomone, svarbiausios buvo protesto akcijos, narių susitikimai, kuriuose spęsti ir akcijų organizavimo klausimai, diskusijos.

4.2 Bendruomenės veikla ir funkcionavimas

Iš įrašų kompiuteryje galima atrasti, kad intensyvus veiksmo bendruomenės kūrimas prasidėjo 2003 metų lapkričio pradžioje. #Paksui-NE kanalo narių lapkričio 3 d. pokalbio ištrauka:

<...>

[19:13] <Pneuma> nemanai, kad tokie dalykai, ka paksas kalba, pvz., kad Lietuvos žmones puikiai supranta, kad jis yra samokslu auka, yra pakankamai gera priezastis parodyti, kad yra ir kitaip manančiu?

[19:14] <Pneuma> ir cia ne tik politinis susidorojimas?

[19:14] <ile> o žmones taip ir supranta, kad jis yra samokslu auka...

[19:14] <Pneuma> bet yra dalis, kurie supranta kitaip!

[19:14] <Pneuma> bet juk mes irgi galim itakoti zmoniu nuomone

<...>

Kitas žingsnis – Delfi naujienų vartuose paskelbta judėjimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ deklaracija. Ją sukūrė trys jauni žmonės iš kanalo #Paksui-NE, tačiau idėjos buvo jau besiplečiančios bendruomenės #Paksui-ne narių, kurie jungėsi dėl nepasitenkinimo esama situacija (priedas Nr. 1).

Po deklaracijos paskelbimo #Paksui-ne toliau vystoma mintis imtis aiškiai matomų veiksmų, siekiant išreikšti poziciją. Bendruomenės nariai atidarė tinklalapį, nusprendė, kad reikėtų organizuoti mitingą.

Kadangi bendruomenėje vilniečių pusė buvo silpnai atstovaujama, bendrai sutarta per asmenines pažintis ieškoti patikimų žmonių, kurie turėtų teisę ir galimybę pasirašyti ant prašymo surengti mitingą Vilniuje, Daukanto aikštėje. Prašyme jau buvo nurodoma, kad organizatoriai - judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“. Prašymas lapkričio 15 dieną surengti mitingą nebuvo patenkintas. Judėjimo dalyviai turėjo problemą dėl vieno bendru sutarimu įgalioto pasirašiusiojo asmens, kuris pasidavė spaudimui nerengti mitingo (savaip šį atvejį traktavo „Vakaro Žinios“ – priedas Nr. 4).

Kadangi informacija apie organizuojamą mitingą jau buvo išplatinta, bendruomenės branduolys dirbo toliau. Nariai žinojo, kad be leidimo gali būti organizuojamas piketas iki 10 žmonių. Išplatinta pataisyta informacija, kad mitingas nukeliamas į kitą savaitgalį, o artimiausią šeštadienį vyks piketas, kuriame bus kviečiama dalyvauti mitinge.

Organizuojant renginius buvo pritaikytas „virusinis marketingas“ el. laiškais viešinant bendruomenės pavadinimą ir ironišku būdu nusakant, kas vienija bendruomenę bei kokia planuojama veikla (priedas Nr. 2). Prieš piketą bendruomenės branduolyje buvo jaučiamas nerimas, šioks toks pasimetimas, dalis iniciatyviųjų narių teigė negalį atvykti į Vilnių. Pikete dalyvavo ne tik bendruomenės nariai, atokiau stovėjo apie 100 žmonių, kurie atėjo pasižiūrėti. E. Dambauskas pilotiniame interviu teigia, kad netyčiniai klaidinantys pranešimai apie būsimąjį mitingą, nors buvo tik piketas, vis tiek pritraukė žiniasklaidos dėmesį. Per visas nacionalines televizijas buvo parodyti piketo vaizdai, paminėta, kad judėjimas rengia didesnę mitingą kitą savaitgalį. Informacija lengvai praėjo ir spaudoje. Virtualioje bendruomenėje prieš piketą buvo apie 20 žmonių. Iniciatyvinė judėjimo grupė susipažino gyvai tik piketo dieną. Iki tol dauguma jų vieni kitų nebuvo matę.

Lygiai po savaitės Daukanto aikštėje Vilniuje jau susirinko keli tūkstančiai žmonių. Mitingą organizavo 5 aktyvūs žmonės iš bendruomenės (slapyvardžiai: Pneuma, kvietkas, Robertas_at, Pankas ir LunaticLT). Nuo pareiškimo Delfi iki mitingo praėjo 12 dienų.

Mitingo dieną kanale buvo apie 100 lankytojų. Virtuali bendruomenė neturėjo aiškių narystės ribų. Daug kanalo narių dalyvavo mitinge „Tark Sudie R. Paksui“ Daukanto aikštėje. Vėliau kanale buvo nuolat skelbiama ir apie kitas pilietines iniciatyvas – Sąjūdžio eisną ir mitingą, pramoginius jaunimo renginius nukreiptus prieš R. Paksą.

Tą patį vakarą po mitingo virtualioje bendruomenėje buvo nuspręsta, kad Vilniuje prie Prezidentūros žvakutės bus deginamos tol, kol R. Paksas atsistatydins iš prezidento pareigų. Bendruomenės nariai apsitardavo, kas galės kurią dieną nueiti, uždegti žvakutę ir atstovauti judėjimą – taip netiesiogiai buvo pasidalijama atsakomybė. Ši tęstinė akcija taip pat susilaukė didelio žurnalistų dėmesio.

Po savaitės – lapkričio 29-ąją žvakės degė jau ne tik Vilniuje, bet dar 13-oje Lietuvos miestų (priedas Nr. 2). Lietuvos jaunimas elektroninės komunikacijos būdu be jokių materialinių išteklių buvo suorganizuotas #Paksui-NE bendruomenės tą vakarą ateiti į centrinės miestų aikštes ir uždegti žvakeles. Skirtingų miestų jauni žmonės, matydami žiniasklaidoje apie akcijas Vilniuje – patys jungėsi į virtualią bendruomenę, klausdami ar gali jie savo mieste degti žvakeles:

<...>

[14:03] <Hakka> turiu klausimeli

[14:04] <Hakka> ar cia yra kas nors ir tinklapio ww.paksui-ne.tinkle.lt atstovu

[14:09] <Hakka> na as siulau ir Kretingoj uzdegti zvakutes

[14:09] <Hakka> Rotuses aikstej prie paminklo
<...>

Žvakės degė 15 Lietuvos miestų ir viename mieste Danijoje. Vėliau, prasidėjus Rolando Pakso vizitams Lietuvos miestuose, jaunimo raginti nebereikėjo. Paskutinės dvi didesnės suorganizuotos akcijos – tai R. Pakso vizitas Kauno rajone Lietuvos žemės ūkio universitete bei Rolando Pakso darbo diena buvusioje Kauno Prezidentūroje. Tai buvo lokaliai akcijos, kurių idėjų kūrimas vyko bendrai, bet įgyvendinimas teko arčiausiai esantiems iniciatyviems žmonėms. Bendruomenės nariai, sužinoję kur tą vakarą lankysis prezidentas, susisiekdavo su savo pažįstamais tame mieste ir sutardavo dėl R. Pakso pasitikimo. Taigi virtuali bendruomenė buvo ganėtinai praplečiama asmeniniais kontaktais, dėl to visas šias veiklas būtų galima vadinti neformalaus jaunimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ iniciatyvomis, įgyvendintomis padedant aplinkiniams.

Bendruomenės nariai teigia, jog bendruomenėje nebuvo „kastų“ – vaidmenys pasiskirstomi susitikimuose, IRC, išsakant, kas ką galėtų atlikti, ką geriausiai sugeba. „Vairuojantys“ judėjimą žmonės ne atliko sprendėjų vaidmenį, bet bandė apvaldyti „kūrybinę grupę“ (idėjų turėjo kiekvienas ateinantis), apdoroti pasiūlymus, padėti pasiskirstyti darbus, o kartais ir pritildyti diskusijas. Respondentai priduria, jog veiklą judėjime daug kam riboja asmeninis gyvenimas, darbai.

#Paksui-NE kanalo lankytojai buvo labai aktyvūs, nors iniciatorių ir daugiausiai veikiančių (ne tik diskutuojančių) grupė buvo apie 10 narių. Kanalo lankytojai skirstomi į organizatorius, mąstytojus, stebėtojus ir oponentus. #Paksui-NE kanalo lankomumas akcijų metu ir po jų išaugdavo iki 100 dalyvių, esančių bendroje virtualioje aplinkoje vienu metu. Šis skaičius ypač buvo padidėjęs prieš mitingą. Žmonės reiškė savo mintis, dėstė komentarus, pastabas, teikė pasiūlymus, vėliau palaiapsniui nustodavo bendrauti.

Respondentai vieningai sutarė, kad #Paksui-NE judėjimas nuslopo, kai tuometiniam prezidentui buvo inicijuota apkalta. Nebuvo prasmės rengti akcijas. Nušalinus prezidentą nuo pareigų kanale nebeliko ir diskusijų. Veikla pasibaigė pergalės džiaugsmu, lygiagrečiai ėmė kurtis naujas pilietinis kanalas #Uspaskichui-NE.

#Paksui-NE bendruomenę respondentai apibūdino kaip taikaus, intelektualaus jaunimo, pilietiško, civilizuoto protesto prieš korupciją, visuomenės trumparegystę ir kt. bendruomenę. Judėjimo tikslas buvo ne proteguoti partiją, politinę kryptį, ne be pagrindo prieštarauti, bet argumentais atkreipti dėmesį ir išjudinti pasyviają visuomenės dalį. Vis dėlto bendruomenė susikūrė protestui dėl įsivyravusios neteisybės.

Paklausus, ar virtuali bendruomenė įmanoma ne kritinės situacijos metu, respondentų nuomonės išsiskyrė. Buvo teigiama, kad tokia bendruomenė gal ir įmanoma, bet nereikalinga. Kitas atsakymas – virtuali neprotuojanti pilietinė bendruomenė labiau negalima dėl mažo piliečių

aktyvumo. Reikalingas žmogus, kuris inicijuotų, sužadintų veiklą ar poreikį jai. Lietuvos visuomenėje neugdomas pilietiškumas, dėl to žmonės nusisuka, manydami, kad čia ne jų, o valdžios reikalas. Jaunimas neugdomas, neskatinamas mąstyti ir veikti dėl savo šalies. „Virtuali ir reali bendruomenė neturi radikalių skirtumų“. Pagrindinis skirtumas – internetu ypač greitai galima susisiekti su tūkstančiais žmonių.

4.3 Bendruomenės struktūra ir išoriniai ryšiai

Bendruomenę buvo galima skaidyti keletu pjūvių. Pagal vietas – į #Paksui-NE jungėsi grupelės žmonių iš skirtingų miestų, nors dominavo Vilniaus ir Kauno lankytojai. Skirstymąsi bendruomenėje į smulkesnes grupes galima atlikti ir per pasidalijimą darbais. Buvo grupė, kuri prisidėjo prie tinklalapio kūrimo, grupė, kuri rengė ir koregavo pranešimus spaudai, bendravo su žiniasklaida ir kt.

Tuo metu kitų ryškių virtualių pilietinių bendruomenių nesimatė. Egzistavo pokalbių kambarys #Adamkus, kurio nariai irgi jungėsi į #Paksui-NE. Aktyvūs žmonės iš kur jie bebūtų, ateidavo tiesiai į #Paksui-NE kanalą. #Paksui-NE bendruomenės nariai virtualiai aplankydamo ir savo oponentų kanalą #Paksui-TAIP. Nariai lankydavosi ir tinklalapiuose, kurie aiškiai reiškė kūrėjų simpatiją R. Paksui ar buvo sukurti tam, kad jį palaikytų. Lankymasis tokiose svetainėse nebuvo tik pasyvus. Dažnai savanoriškai buvo rašomi komentarai, siekiant išprovokuoti R. Pakso šalininkus mąstyti ar civilizuotai veikti. Pateikiama citata iš #Paksui-NE kanalo įrašų, - aptariamas rastas Paksui-Taip tinklalapyje komentaras:

<...>

[20:28] <optiX> ...“Norečiau tiesiogiai paremti Prezidenta. Kol kas mitingus organizuoja tik antipaksininkai. Ko laukia žmonės pritariantys Prezidentui? Vien tik listi į mitinga, organizuota pienburniu, neverta. Susidaro ispudis, kad Paksa paremia tik bomzai. Pakso remėjai privalo ieseiti į viesuma, nesidangstyti ivairiomis kaukemis. Su viltimi laukiu rimtu renginiu“...

[20:28] <optiX> Citata is Paksui-Taip :)

[20:29] <lunaticLT> "laukiu rimtu renginiu" :D

[20:29] <lunaticLT> tegu toliau laukia

[20:29] <lunaticLT> :)))

[20:30] <Pneuma> cia reikia atkreipti demesi i situos zodzius

[20:30] <Pneuma> Susidaro ispudis, kad Paksa paremia tik bomzai. Pakso remėjai privalo ieseiti į viesuma, nesidangstyti ivairiomis kaukemis.

[20:31] <lunaticLT> as uz

[20:31] <lunaticLT> kad jie privalo :)))

<...>

Tarp bendruomenės narių buvo labai įvairių patirtį turintys žmonės. Vieni jau anksčiau buvo dalyvavę politinių partijų jaunimo veikloje, kiti dalyvavę visuomeniniuose, nebūtinai pilietiniuose projektuose, kiti neturėję jokios patirties, kurią galėjo atsinešti iš kitų judėjimų.

Bendruomenės nariai ypač akcentavo, kad judėjimo metu išmoko tolerancijos kitų nuomonei, kantrumo, ne viską vertinti taip kritiškai. Taip pat buvo įgyta komandinio darbo, organizavimo patirties, suvokta, jog aktyvumas yra gerai ir užmegzta daug pažinčių. Išmoktai taikyti iki tol tik

teoriškai žinotas pilietinio aktyvinimo formas („virusinis marketingas“ el. paštu, informavimo veiksmai, etc.).

Į klausimą, ką teko patirti dėl veiklos judėjime, buvo dažnai atsakoma, kad patirtas neigiamas psichologinis spaudimas iš pažįstamųjų, priešiška nuomonė, giminių perspėjimai apie galimą „susidorojimą“ ateityje.

Visi nariai į bendruomenę jungėsi savo noru, taigi jų savijauta joje buvo puiki, bendravimas vyko sklandžiai. Žmonės jautėsi gali kažkuo pasitarnauti, būti naudingi. Taigi virtuali bendruomenė nebuvo vienalytė – joje veikė ir daug ryšių turintys žmonės, ir naujokai, niekada nedalyvavę pilietiniuose veiksmuose. Virtuali bendruomenė turėjo daug ryšių su išore, kurie padėjo organizuoti didesnius renginius.

4.4 Ryšys tarp virtualaus ir realaus politinio aktyvumo

Dauguma #Paksui-NE narių – respondentų teigė, jog prieš judėjimą ir prezidento skandalą jie politiką sekė iš šalies, pasyviai stebėjo politinį Lietuvos gyvenimą, tačiau balsuoti eidavo. Po judėjimo tarp respondentų pastebėtas susidomėjimas politologijos ir istorijos mokslais, drąsesnės diskusijos išsakant savo nuomonę.

Pasibaigus judėjimui daugelio žmonių dalyvavimas virtualiose pilietinėse bendruomenėse baigėsi. Dalis respondentų nedalyvauja pilietinėje virtualioje veikloje, nes nežino tokių bendruomenių, į kurias norėtų prisijungti. Keletas respondentų atsakė, jog ir toliau dalyvauja pilietinėse virtualiose bendruomenėse, diskutuoja, svarsto aktualijas. #Paksui-NE aktyvistai šiuo metu nepriklauso jokioms realioms pilietinėms bendruomenėms. Judėjimas internete jų nepaskatino ieškoti erdvės, kurioje jie galėtų toliau plėtoti savo pilietinę veiklą.

Virtuali erdvė vienareikšmiškai skatina bet kokios (kartu ir pilietinės) nuomonės reiškimą. Anonimiškumas vertinamas kaip teigiamas reiškinys, skatinantis saviraišką. Jokios rizikos, saugu, patogus susisiekimasis su bendraminčiais – šie faktoriai suteikia galimybę žmogui drąsiai sakyti, ką jis galvoja. Raiška internete pagrįsta viltimi, kad kažkas perskaitys ir susidomės, nors skaitantysis nežinos nei kiek rašančiajam metų, nei iš kur jis, ar kokia jo profesija. Jei realybėje dažnas moksleivio nenori net klausyti, internete to nežinodamas jis dažnai pritaria toms mintims, kurių realiai neįvertintų tik dėl kalbančiojo statuso. Iš kitos pusės teigiama, kad komentarų naujienų svetainėse gausa veda į sumaištį.

Vien galimybė be tarpininkų perteikti savo mintis sudaro prielaidas, kad asmuo galbūt išreikš ir savo pilietinę poziciją. Be interneto tai būtų žymiai sunkiau padaryti. Pilietinis aktyvumas sunkus, kai nėra bendraminčių – internete juos rasti ir greitai pasiekti lengviau nei realiai.

Respondentų atsakymai, klausiant, ką darytų, jei kiltų poreikis vėl burtis į bendruomenę, išsiskyrė. Daugelis, kurių nevaržo šeimyninės aplinkybės, viską darytų taip pat tik pasimokytų iš buvusių klaidų, atnaujintų senas pažintis, daugiau dėmesio skirtų informavimui ir viešinimui, naujų žmonių pritraukimui. Priešinga pusė, atsakinėdama, buvo ne tokia kategoriška –labiau pasvertų galimybę jungtis į tokią bendruomenę, atsižvelgiant į tai, ar verta tai daryti, ir ar bendruomenė gali daryti įtaką politiniams sprendimams.

Taigi vienaprasmiškai teigti, kad virtuali aplinka skatina tapti visapusiškai pilietiškai aktyviu negalima. Darytina prielaida, kad jauni žmonės lengviau įsitraukia į tokias veiksmo bendruomenes, kurios nereikalauja ilgalaikių įsipareigojimų.

4.5 Komunikacijos kultūra

Bendruomenės komunikacijos kultūrą sudaro daug atributų. #Paksui-NE bendruomenės atveju bus aptarta vyravusi nuotaika virtualioje bendruomenėje, virtuali elgsena bei bendravimas su išore (daugiausiai su žiniasklaidos atstovais).

#Paksui-NE kanalo nariai rinkosi motyvuojami įvairių priežasčių. Dauguma susirinkusiųjų buvo nepatenkinti Rolando Pakso prezidentūros darbo metodais. Kadangi skandalų metu svarbų vaidmenį atliko Valstybes saugumo departamentas (buvo viešinami asmeniniai pokalbiai, pagarsinami slapti dokumentai ir pan.), susirinkęs jaunimas dažnai minėjo pasiklausymą ir galimas bylas prieš judėjimo dalyvius (priedas Nr. 3.1).

Organizatoriai ir dalyviai stengėsi viešai nekalbėti apie savo planuojamus veiksmus, kad informacija nenutekėtų į konfrontuojančių politikų būstines (priedas Nr. 3.2).

Pasitikėjimas, pasakojant apie dar neskelbtas akcijas, buvo reiškiamas tik asmeniniuose pokalbių kambariuose, kalbant „akis į akį“ su jau pažįstamais bendruomenės nariais. Ypač skubius, svarbius reikalus judėjimo nariai aptardavo telefonu. Tai iš dalies atspindi judėjimo iniciatorių baimę būti klaidinamiems ir perduoti konfidencialią informaciją priešininkams.

Naudojamos komunikacijos priemonės: tinklalapis, WAP technologija, el. konferencija, el. forumas(greitai panaikintas), 2 IRC kanalai – priemonės, nukreiptos į kuo platesnę auditoriją, ir kuriamas kuo lengvesnis priėjimas.

Kanalo narių elgsena buvo geriausiai atspindima per virtualaus pokalbių kambario temą (angl. k. – *topic*). Temoje dažniausiai būdavo nurodomi būsimi renginiai, duodamos nuorodos į įdomiausius straipsnius internete bei į kanalo svetaines. Temoje atsispindėdavo svarbūs organizaciniai pranešimai nariams – kaip važiuojama į mitingą, kas siūlosi į pagalbą ir pan., kur gauti svarbią informaciją. Dažniausiai pateikiama daug informacijos viename sakinyje, atskiriant loginėmis pauzėmis. #Paksui-

ne-office kanalo temoje nuolat vyraudavo viena autoironiška frazė „sąmokslininkų irštva“. Taip tuo metu dažnai buvo vadinami visi nepritariantieji R. Paksui. (priedas Nr. 3.3).

Kanalo dalyviai nepasiduodavo pesimizmui. Nors buvo daug ateinančiųjų pakritikuoti arba sakyti, jog vis tiek judėjimas nieko nepasieks, kanalų nariai juos nuramindavo ir įkvėpdavo kitiems pasitikėjimo savo jėgomis. (priedas Nr. 3.4)

Visame bendravime atsispindėjo ironija ir gebėjimas pasijuokti iš savęs ir iš kitų. Virtualios bendruomenės nariai savo pažiūras reiškė ne tik tiesiogiai. IRC programoje dalyviams sudaryta galimybė prie pranešimo apie tai, kad asmuo išeina iš pokalbių kambario, palikti žinutę, matomą liekantiems kanale (angl. k. - *quit*). Keletas tokių žinučių pavyzdžių pateikiama priede Nr. 3.5. Daug ir lengvai ironizuojama ir viešuose pokalbiuose. (priedas Nr. 3.6)

Kanale vyraavo savos pokalbių taisyklės. Kaip ir daugumoje IRC kanalų dalyviai, reklamuojantys kitus kanalus, būdavo išmetami iš kanalo. Bijant provokacijų būdavo stebimi kanale kalbantys žmonės. Tvarka kanale palaikoma žmonių, turinčių didesnę operavimo lygį ir autoritetą (priedas Nr. 3.7).

Atėję žmonės nevengė išsakyti savo ar perpasakoti kitų vertinimų, kanale aptariamas Delfi komentarų neįprastas pobūdis, kai svetimais slapyvardžiais imama atsiprašinėti už neva klaidinančius tuo pačiu slapyvardžiu pasirašytus komentarus (priedas Nr. 3.8).

Kanale vyksta ir bendri procesų vertinimai, diskusijos dėl įtakos visuomenei (priedas Nr. 3.9). Kanale įvardijama pilietinių akcijų reikšmė: „Kiekvienas laisvos valios parodymas pakylėja tautą nors ir mažą, bet svarbiu laipteliu aukštyn“ (kalba netaisyta).

Apie kaukes virtualioje erdvėje aiškiai byloja ši pokalbių ištrauka. Mergina kritikuoja vieną mitingo kalbėtoją, kuri tuo pačiu metu sėdi kanale. Lengva kritikuoti žmogų, kai jo nėra šalia, bet kai paaiškėja, jog jis viską girdi – atsiprašoma, ir pasakoma „aš tik nemėgstu įžeidinėti“ (priedas Nr. 3.10).

Dalijamasi žiniomis, kokio atpildo sulaukė tie, kuriuos atsivežė į mitingą p. Šustauskas. Judėjimo iniciatoriai išsiduoda, kad sulaukia daug komentarų iš išorės, jog jie yra nupirkti ir t.t. Drąsiai kalbama apie finansinę situaciją (priedas Nr. 3.11). Prieš mitingą kanale skleidžiama dezinformacija (priedas Nr. 3.12).

Vystomos ir papildomos, šalutinės temos. Kanale aptariama butų nuoma Vilniuje, IQ skaičiavimas ir kt. Dažnai aptariama, ką rodo televizija, kas transliuojama per radiją. Cituojamos naujienos iš prezidento kelionių, darbotvarkių. Abiejuose kanaluose perpasakojamos paskutinės naujienos žmonėms, kurie neturi galimybės gauti informaciją greitai.

#Paksui-ne-office kanale detaliau aptariamos realijos. Čia struktūruotai pateikiamos idėjos, diskutuojama dėl jų, sprendžiama, ar įmanomas įgyvendinimas, dalijamasi atsakomybėmis. Taip pat pastebimas artimesnis narių bendravimas kitomis gyvenimiškomis temomis. Kartu nutariama uždaryti Office kanalą nuo visuomenės saugumo sumetimais (priedas Nr. 3.2). Sprendžiama, kaip keisti tinklalapį, kad augtų lankytojų skaičius (vidutinis - 600 unikalių lankytojų tinklalapyje per dieną), ką daryti su juo pasibaigus judėjimui (priedas Nr. 3.13). Vystomi asmeniniai, draugiški santykiai. Žmonės sveikinami su asmeninėmis pergalėmis, kartu jomis džiaugiamasi. Mažesnis žmonių ratas susibendruoja artimiau, geriau pažįsta vieni kitus, jiems lengviau atsiskleisti.

Po R. Pakso vizito Rokiškyje įrašuose aptinkamas noras viešinti save kaip bendruomenę, perpasakojami įspūdžiai ir galbūt kitiems naudinga patirtis iš susitikimo su Paksu. (priedas Nr. 3.15).

Taigi komunikacijos kultūra #Paksui-NE bendruomenėje buvo gana specifinė. Nariai prisibijojo kalbėti atvirai. Mažai kalbama su tema nesusijusiomis temomis. Dalyviai kalba daug, bet abstrakčiai, asmeniškai, privačiuose kambariuose, pasakoma daugiau.

4.6 Judėjimo santykiai su žiniasklaida

Už ryšius su žiniasklaida atsakingas Emilis Dambauskas nuolat informuodavo kanalo narius apie laidas, kuriose galima pagarsinti savo judėjimą, ieškojo bendruomenės atstovų, kurie galėtų pristatyti ir tinkamai atstovauti judėjimo nuomonę. Prieš laidas organizuojami bendri susitikimai, bendras ėjimas į filmavimo studijas. (priedas Nr. 3.16)

Žmonės viešai kanale buvo kviečiami ir į susitikimus su laikraščių žurnalistais. Prieš tiesioginio eterio laidas bendruomenės nariai, kuriems numatytas pasisakymas laidoje, konsultuodavosi su likusiaisiais, imituodavo interviu su provokaciniais klausimais ir kt. Tai rodo atsakingą požiūrį į vykdomą veiklą (priedas Nr. 3.17).

Judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ ypatingą dėmesį skyrė žiniasklaidai. Kaip Emilis Dambauskas interviu metu teigė – judėjimas atliko dideles ryšių su visuomene akcijas. Pranešimai nuolat buvo siunčiami žiniasklaidai, aiškūs kontaktiniai asmenys, kurie atsakydavo į iškilusius klausimus. Taigi žiniasklaidoje pasirodė daug žinučių ir straipsnių apie judėjimo veiklą bei akcijas.

Tyrime buvo tirti 5 tuo metu didžiausi šalies dienraščiai: „Lietuvos Rytas“, „Lietuvos žinios“, „Respublika“, „Vakaro žinios“ ir „Kauno Diena“ (priedas Nr. 4).

Po mitingų prie Prezidentūros dėl vyriausiojo policijos komisaro Grigaravičiaus nuvertimo, laikraščiuose pasirodė straipsniai, su piliečių nuomonėmis, ar reikalingos pilietinės akcijos („Kauno Diena“).

2003 Lapkričio 1 d. Pasirodęs „Respublikos“ priedas „Sąmokslas“ suerzino daugelį pilietiškai aktyvių žmonių. Ironišku tonu parašytas straipsnis „Skandalas sujaukė Prezidentūros darbą“. Aprašant pilietinę akciją prie Prezidentūros, kurią, anot žurnalistų, organizavo interneto portalo „Delfi“ lankytojai, teigiama, kad „Keliolika antipopulistinio jaunimo atstovais prisistatančių jaunuolių <...> nedrąsiai prisiartino prie aikštę juosiančių barjerų“. „Policininkai <...> prisiartino prie išsigandusių jaunuolių“. Epitetai „nedrąsiai“, „išsigandę“ kuria nebuvimo užtikrintais įspūdi, nors greta vaizduojamoje nuotraukoje trys linksmi jaunuoliai laiko rankose žvakeles. Tokiu straipsniu norima priversti visuomenę abejoti, ar tikrai jaunimas prie Prezidentūros atėjo savo noru.

2003 Lapkričio 14 d. „Respublikos“ straipsnis meta šešėlį ant Lietuvos Policijos. Netiesiogiai teigiama, kad Policijos vadovai savo pavaldiniams siuntinėja el. paštu kvietimą 2003 11 15 dalyvauti mitinge prie Prezidentūros (organizuojamame #Paksui-NE). Straipsnyje pacituojamas kvietimo tekstas, paminima www.paksui-ne.tk svetainė, kurioje buvo (bet straipsnio pasirodymo metu nebėra) kvietimas, taip pat teigiama, kad tokį kvietimą gavo daugelis interneto lankytojų. „Tiesa, vakar šis kvietimas iš interneto svetainės dingo“ – teigiama laikraštyje, nes svetainėje kvietimo vietoje buvo įdėta informacija apie piketą, nes mitingui nebuvo gautas leidimas. Nenurodomas konkretus policininkas, kuris būtent pasijuto nemaloniai gavęs pakvietimą ir iniciavo straipsnį. Pabaigoje priduriama, kad „Mitinguose pareigūnai gali dalyvauti, bet ne tarnybos metu ir be uniformos. Tačiau agituoti, ypač darbo vietoje, negalima“, - pabrėžė J. Kandžežauskas“. Nuotraukoje iš nugaros vaizduojamas žmogus Prezidentūros fone, kurį suėmę veda du policininkai. Toks straipsnis kuria išankstinę poziciją, jog mitingą skatina policija, o kartu kuriamas vaizdas, kad būsimo mitingo dalyviai nusipelnys policijos išvesdinimo iš Daukanto aikštės.

2003 11 17 „Lietuvos Ryte“ pateikiamas didelis straipsnis apie prezidento savaitgalį „Skandalo įkarštyje bėgimas nuo tikrovės“. Minimas daugiau kaip 400 šalies kultūros ir meno atstovų raginimas Paksui trauktis iš posto, pasirodęs prieš savaitę. Skirsnyje „pirmasis visuomenės signalas“ aprašoma #Paksui-NE pilietinė akcija, kuria siekiama „kad Prezidentas prisiimtų atsakomybę už savo bei savo komandos veiksmus ir atsistatydintų“. Dalyviai laikė plakatą su užrašu „Paksui ne. Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, o vieno jų marškinėlius puošė užrašas „Už kiek pardavei Lietuvą?“. Pridedama ir papildoma informacija, jog jaunimas atėjo pakviesti gyventojus į mitingą, kuris vyks kitą šeštadienį su savivaldybės leidimu. Skirsnyje „Rengiamasi naujam piketui“ rašoma, jog Visuomeninis judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ surengs eitynes ir mitingą prie Prezidentūros. „Šio visuomeninio jaunimo branduolį sudaro bendraujantis, politiškai aktyvus jaunimas“. Taikios demonstracijos tikslas – paraginti Prezidentą atsistatydinti – teigiama, kad tai nurodyta prašyme savivaldybei. 2003 11 15 vykusiame pikete prie Prezidentūros (vietoje planuoto mitingo) buvo saujelė dalyvių ir apie 100

stebėtojų iš šalies. Straipsnyje objektyviai informuojama apie piketo eigą ir gana detalai ir tiksliai nušviečiama jo esmė. Minimi ir tolesni to paties judėjimo veiksmai – mitingas ir eiseną.

2003 11 17 „Kauno Diena“, „Protestuotojai ragina Prezidentą trauktis: Vilniuje surengtas piketas, kurio dalyviai apkaltino R. Paksą moralinio autoriteto praradimu“. Straipsnyje nušviečiamas judėjimo organizuotas piketas, pacituojami stebėtoju dialogai, diskusijos apie R. Paksą. Nuotraukoje, su pavadinimu „Piketuotojai prie Prezidentūros savaitgalį reikalavo R. Pakso atsistatydinimo“ minios fone vaizduojamas pagyvenęs vyriškis su plakatu „Paksai, per pigiai mus pardavei“. Nors tekste ir minima, kad piketą organizavo jaunimas, nuotraukoje jaunimo nematyti. Taip laikraščio skaitytojams piešiamas kiek iškreiptas vaizdas apie piketą.

„Lietuvos Žinios“ 2003 11 17 taip pat rašo apie piketą prie Prezidentūros. Įvardijami piketo tikslai, nurodoma, kad piketo dalyviai – iš įvairių Lietuvos vietų. Straipsnius objektyviai iliustruoja piketuotojų nuotraukos.

„Respublikoje“ piketas nušviečiamas labai abejotinai. Straipsnio antraštė skelbia, kad „Piketas virto pensininkų diskusija“ nors nuotraukoje matyti, jog prie Prezidentūros stovi jaunimas. Teigiama, kad „Grupelė vilniečių <...> surengė piketą“. Piketo dalyviai buvo iš esmės ne vilniečiai – jaunimas atvyko ir iš Kauno ir iš Jurbarko. Galbūt teisinga prielaida, kad apie šimtas stebėtojų buvo vilniečiai, tačiau ar tai galima vadinti grupele? (Paantraštė: „Grupelė vilniečių prieš Prezidentūrą diskutavo, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti.“). Čia minima, kad užvakar piketą surengė internetinis judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“, kurio branduolį sudaro dažniausiai virtualiai bendraujantis, politiškai aktyvus jaunimas“.

„Vakaro žinios“ 2003 11 17 Apie piketą parašė tendencingiausiai. „Jaunimo mitingus režisuoja partijos“. Pirmoje pastraipoje skelbiama, kad „praėjusį šeštadienį prie Prezidentūros jaunimo vardu piketą surengusi konservatorė Audronė Survilienė šį šeštadienį žadėjo surengti mitingą“. Tendencingai teigiama, kad piketą surengė konservatorė A. Survilienė. Nekalbama su judėjimo iniciatoriais. Tyrimo interviu judėjimo dalyviai teigia, kad Vilniuje nebuvo dviejų pilnamečių judėjimo atstovų, kurie galėtų pasirašyti ant prašymo mitingui. Dėl to per asmenines pažintis buvo paprašyta pasirašyti A. Survilienė, kuri ir bandė gauti Savivaldybėje leidimą mitingui. Tinkamai neatstovėjusi judėjimo pozicijos savivaldybėje A. Survilienė buvo pakeista kitu asmeniu ir daugiau prie organizavimo neprisidėjo.

„Kauno dienoje“ 2003 11 21 sprendžiama, kaip jaunimas reaguoja į to meto politinius įvykius. Tarp įvairių pozicijų minima ir „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ pozicija neslėpti nuomonės, ją skelbti internete ir įvairiomis akcijomis. „Esame bendraminčių, susibūrusių internete grupelė. Manome, kad Rolandui Paksui būtina prisiimti atsakomybę už savo ir savo komandos veiksmus bei sukeltą sumaištį visuomenėje ir atsistatydinti iš LR prezidento posto“ – straipsnyje teigia E. Dambauskas.

2003 11 21 prieš mitingą „Lietuvos Žiniuose“ pasirodęs straipsnis skelbia, kad „Paksas bus paragintas atsistatydinti“. Interviu su Emiliu Dambausku neigiami gandai apie judėjimo paslaptį. E. Dambauskas teigia, kad tai ne visuomeninė organizacija, o tiesiog niekur neregistruotas judėjimas – interneto svetainėse bendraujantis jaunimas. Taip bendraujant ir kilusi mitingo idėja. Vytautas Šustauskas teigė, kad „mitinge gali būti neramumų, nes tuo pačiu laiku ir toje pačioje vietoje mitinguos ir LLS“. Atstovas mano, kad p. Šustausko provokacijoms organizatoriai yra pasirengę ir dalyviai joms nepasiduos. „Susirinkusiųjų Daukanto aikštėje bus prašoma nekreipti dėmesio į priešiška nusiteikusius asmenis ir nesivelti su jais į jokias diskusijas“.

„Lietuvos Ryte“, 2003 11 24 straipsnyje teigiama, kad „R. Paksas nebandė klijuoti suskilusios Lietuvos: Prezidentas broliavosi su V. Šustausko radikalais, bet niekino savo kritikų“. Į mitingą susirinko 3-4 tūkstančiai mitinguotojų ir keli šimtai prezidento šalininkų. Policija tikrino įeinančiuosius į aikštę, stovyklos buvo atskirtos, kad nekiltų riaušės. V. Šustauskas R. Pakso šalininkus iš Kauno vežė nemokamai. „Smagu, kad susirinko dvi Lietuvos. Paprašysiu abiejų Lietuvų nesipykti. Susitarkime, kad šiandien nė vienas snukis nebus sudaužytas“ – nuo scenos siūlė vedantysis A. Ramanauskas-Greitai. Mitinge surinkti autoritetingi kalbėtojai. V. Šustauskas, kurį prezidentas ragino nerengti mitingo lygiagrečiai, nepaklausė raginimo ir teigė, kad tokia rinkėjų valia. Prezidento ankstesni žodžiai buvo tik deklaracija, nes išsiskirsčius jo priešininkams R. Paksas išėjo pabendrauti su savo šalininkais. Jaunimas skandavo „Paksui-ne“, buvo pasigaminta daug plakatų ir iškabų. Mitingo pabaigoje perskaitytas jaunimo kreipimasis į R. Paksą (priedas Nr. 5). Judėjimo atstovė Skirmantė Makūnaitė teigė, kad „jaunimui adresuoti kaltinimai pilietiškumo – patriotiškumo stoka – nepelnyti: „Mes siekiame, kad prezidentas prisiimtų atsakomybę už savo netinkamus veiksmus ir atsistatydintų“. Straipsnyje akcentuojama, kad apie Mitingą pranešė ir pasaulyje įtakinga CNN televizija: „Keli tūkstančiai lietuvių, susibūrę prie Prezidento rūmų Vilniuje, reikalavo R. Pakso atsistatydinimo“.

Mitingas objektyviai nušviestas ir „Kauno Dienoje“ (nurodyta, kad po mitingo šeštadienio vakarą pas prezidentą keletui valandų buvo atvykęs Seimo pirmininkas A. Paulauskas). „Lietuvos Žinios“ po mitingo išspausdino straipsnį tema „Prezidentas neklauso“. Įdomi detalė, jog po mitingo Prezidento spaudos tarnyba išplatino pranešimą, kad gauta tik viena mitingo dalyvių peticija „Prezidente Rolandai Paksai, mes visi Jus palaikome!“.

Iš pilotinio interviu matyti, jog tikrai mitingą organizavęs jaunimas savo uždaviniu kėlė perskaityti peticiją – tai ir buvo padaryta. Peticija nunešta į Prezidentūrą ir užregistruota buvo artimiausią darbo dieną (2003 11 24).

„Respublikoje“ po mitingo pirmajame puslapyje puikuoja nuotrauka su vyriškiu, kuris iškėlęs R. Pakso portretą kita ranka rodo nepadorų ženklą. Po nuotrauka prierašas: „Prezidento šalininkų

minioje buvęs vaikinai mėgino provokuoti minią, tačiau policininkai jį greitai apramino“. Taip kuriamas visų Pakso oponentų neigiamas įvaizdis.

„Vakaro žinios“ 2003 11 24 straipsnyje „Politikos vampyrai negavo kraujo“ visą mitingo eigą pateikia ypač vienašališkai. Straipsnio pavadinimas lyg ir atliepia paskutinio skirsnio temą „Kraujo nebuvo“. Iš nuotraukų montažo pirmame puslapyje matyti, kad Rolando Pakso kraujo norėjo konservatorių ir „liberalcentristų“ lyderiai, nors tekste apie tai visiškai neužsimenama. Pateikiama netiksli informacija: filosofas Vytautas Ališauskas, politologas V. Radžvilas priskiriami judėjimo „už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ aktyvistais. Niekinamai atsiliepiama apie policiją, jaunimą, mitingo organizatorius.

Laikraščiai judėjimo nuotraukas pradėjo publikuoti kaip iliustruojančias įvykius Lietuvoje. „Lietuvos žinios“ 2003 11 26, praėjus keturioms dienoms po mitingo išspausdino straipsnį „Slaptos sąskaitos“, prie kurio pritaikyta jaunimo nuotrauka prie Prezidentūros su žvakelėmis („Jaunimas, raginantis atsistatydinti prezidentą, Daukanto aikštėje žvakutes degins tol, kol šis pasitrauks“). Panašią nuotrauką savo laikraštyje tą pačią dieną išspausdino ir „Lietuvos rytas“.

Prasidėjusios po mitingo žvakučių akcijos tęsėsi visoje Lietuvoje. Prezidentui važinėjant po rajonus, susiorganizavęs jaunimas gerai matomose vietose uždegdavo žvakutes („Kai prezidento šalininkai vakar jį sveikino Marijampolėje, oponentai miesto centre uždegė žvakutes“, „Respublika“, 2003 11 26).

Kaune, Noreikiškėse jaunimas prezidentą pasitiko „nusileidimo taku“, sudėtu iš žvakučių. Noreikiškėse vienas iš #Paksui-NE narių buvo apstumdytas dėl prezidentui galėjusių nepatikti užrašų ant jo rūbų. Jis susidūrė su apsaugos darbuotojų pasipriešinimu ir nepatenkintais Kauno rajono gyventojais. Nesvetingai sutiktas R. Paksas Noreikiškėse sakė: „Manęs neveikia nei švilpimas, nei šauksmas, nei žvakės, nei tie mitingai. („Lietuvos Rytas“).

„Kauno diena“ nušviečia R. Pakso sutikimą Kaune su visomis jo nemaloniomis detalėmis – draudimą su plakatais įeiti į salę, kai vaikinai su užrašu ant marškinėlių buvo apstumdyti, nors salėje buvo gausu palaktų. Ta pačia tema rašo ir „naujos Tėviškės Žinios“ 2003 11 28 dienos numeryje, straipsnyje „Kaip sutiko, taip ir palydėjo“. Ši tema gvildinama ir laikraščio priede „Laikinoji sostinė“ („Lietuvos rytas“, 2003 11 28).

2003 Lapkričio 29 žvakučių akcijos vyksta visoje Lietuvoje. BNS naujienų agentūra išplatino pranešimą „Visuomenininkai tęs protesto akcijų maratoną“ („Kauno diena“ 2003 11 29), kuriame pranešama apie judėjimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ iniciatyvą daugelyje Lietuvos miestų vakare vienu metu uždegti žvakutes centrinėse aikštėse.

„Vakaro žinios“ tik 6 puslapyje aprašo jog „Kauno rajone R. Paksas patyrė fiasko“. „Iki vizito likus kelioms dienoms paaiškėjo, kad šiltas R. Pakso sutikimas neįvyks – gauta žinių, kad iš Vilniaus bei Kauno rengiasi atvykti didelė prezidento atsistatydinimo siekiančio jaunimo grupė“ – teigiama straipsnyje apie pilietišką jaunimą. Judėjimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ nariai teigia, jog prie R. Pakso „sutikimo“ Kaune jie prisidėjo mažomis draugų grupelėmis, didžiąją dalį darbų atliko LŽŪU studentai, kurių universitete vyko susitikimas. Dvi nuotraukos akivaizdžiai pataikaujančios R. Paksui – vienoje vaizduojama maža mergaitė su gėlėmis, sveikinanti R. Paksą, prierašas „Prezidentas Rolandas Paksas stengėsi parodyti dėmesį vaikams“, kitoje vienas iš judėjimo „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ aktyvistų tarp apsaugos darbuotojų (nuotraukos pavadinimas „Etatinį protestuotoją prieš prezidentą apstumdė apsauginiai“).

„Laikinojoje Sostinėje“ – „Lietuvos Ryto“ priede Kaunui 2003 11 29 išspausdintas fotoreportažas, pavadinimu „Kaunas sėkmingai laikė pilietinės brandos egzaminą: susikompromitavusiam prezidentui Noreikiškėse nutiestas nusileidimo takas“. Tame pačiame numeryje „Miesto pulso“ skiltyje teigiama, kad „<...> šį šeštadienį 18 val. Prie Prezidentūros Kaune prasidės žvakučių deginimo ceremonija. Be to, jaunimas ketina surengti eitynes nuo Prezidentūros iki Vytauto didžiojo karo muziejaus“. Pilotiniame interviu Emilis Dambauskas teigė, kad planuotos eitynės prieš žvakučių deginimą neįvyko, kadangi nesusirinko žmonės. Susirinkusieji, nuėję į interneto kavinę, surašė kvietimo į žvakučių akciją tekstą bei padaugino jį kopijavimo aparatu. Apie 1000 baltų A6 formato lapelių kainavo apie 20 litų. Skrajutės per keletą valandų buvo išdalintos pagrindinėse miesto vietose.

„Lietuvos Rytas“ 2003 12 01 aprašo visas prieš R. Paksą nukreiptas akcijas. Čia teigiama, kad prieš savaitę prasidėjusi akcija „Uždek žvakutę prie Prezidentūros“ tęsėsi kas vakarą, o per savaitę pasiekė dar 15 Lietuvos didžiųjų miestų ir net Danijos miestą Roskildę. Prie straipsnio spausdinama nuotrauka iš žvakučių deginimo Kaune: „Kaune, kaip ir dar keliuose šalies miestuose buvo uždegtos žvakutės“.

2003 12 01 „Kauno diena“ spausdina straipsnį „Apeliuota į žmoniškąjį orumą: Kauniečiai dar kartą ragino R. Paksą atsistatydinti“. Į žvakučių akciją atėjo apie 200 žmonių. Iš žvakučių buvo sudėlioti žodžiai „Paksui-NE“. Straipsnyje akcentuojama, kad į akciją atėjo ir jauni, ir seni. Pilotiniame interviu Emilis Dambauskas teigė, kad tikrai dauguma akcijų dalyvių buvo moksleiviai ir vyresnio amžiaus žmonės. Tarpinė amžiaus grupė – studentai ir pabaigusieji mokslus – nebuvo tokia aktyvi.

Studentų laikraštis „Savas“ pakalbino judėjimo narius Emilį Dambauską ir Giedrių Ibianską, kurie buvo vieni iš Mitingo prie Prezidentūros organizatorių. Jie teigė, kad mitinge buvo keletas provokatorių, kurie visaip bandė sukelti muštynes, išprovokuoti riaušes. Kita akcija po mitingo –

„Nesileisk tapšnojamas“ tai kvietimas pilietiškai aktyviems žmonėms ateiti į R. Pakso susitikimus įvairiuose miestuose ir pareikšti savo nuomonę apie valstybės vadovą. Akcijos pavadinimas – aliuzija į R. Pakso pamėgtą posakį. „Nesame griežtai pasiskirstę pareigomis, tiesiog kiekvienas imamės to darbo, kurį galime atlikti. Mes neturime jokio vadovo, nuolat prisijungia nauji žmonės, padeda kitos organizacijos“ – teigė judėjimo nariai.

Judėjimo ištakos siekia 2003 m. pavasarį, kuomet internete buvo įkurtas IRC kanalas #Paksui-NE. Tuo metu vyko akcijos, palaikančios policijos generalinį komisarą Vytautą Grigaravičių. Šiame kanale bendravo žmonės, nepritariantys Rolando Pakso politikai. Nurimus šiai protesto akcijų bangai, kanalas apmirė. „Lapkričio pradžioje, kilus naujam skandalui, kilo mintis atnaujinti šį kanalą, jame bendraujant organizuoti protesto akcijas – pavasarį buvusi iniciatyva mums buvo kaip pavyzdys. Iniciatyva turėjo kilti ne tik iš politinių partijų ar atskirų politikų pusės, bet ir iš tautos“. „Sunku apibrėžti judėjimo narių skaičių ar įvardinti žmones, atliekančius pagrindinius darbus. Vis ateina nauji žmonės, siūlo idėjas – viskas vyksta savaime. Tačiau mus vienija vienas aiškus tikslas“ („Savas“).

Paskutinė ryški judėjimo suorganizuota protesto akcija buvo Kaune, kai Rolandas Paksas atvyko vienai dienai dirbti į Kauno Prezidentūrą. „Lietuvos Rytas“ rašė: „keli studentai surengė akciją „Iškuopkime Prezidentūrą“. Apsirengę kiemsargių drabužiais ir apsiginklavę kastuvais jie prie tvoros simboliškai kasė sniegą. Netrūko ir skanduočių bei žvakelių. #Paksui-NE iniciatorių „Prezidentūros kuopimas“ atsispindėjo visose žiniasklaidos priemonėse. Nuotraukos spausdintos ir „Lietuvos žiniuose“, ir „Kauno Dienoje“, ir „Respublikoje“ bei „Vakaro Žiniuose“. „Lietuvos Ryto“ priede „Laikinoji Sostinė“ detaliame R. Pakso vizito aprašyme atskleidžiamos visos vizito detalės. Minima, jog Spaudos konferenciją R. Paksas baigė ne kartą girdėtomis tezėmis: „Lietuvoje bręsta pilietinė visuomenė. Tiesa ir teisingumas – stiprios vertybės, dėl jų reikia pakovoti“.

Didžiausiuose šalies laikraščiuose pasirodė per 30 straipsnių apie pilietinės virtualios bendruomenės organizuojamus veiksmus. Prezidentas, važinėdamas po gyvenvietes sakė, jog jo neveikia nei mitingai, nei švilpimas, nei žvakutės. Piliečių aktyvus palaikymas ar nepalaikymas daro įtaką kiekvieno politiko karjerai. Dideli dalyvių skaičiai ir viešumas – tai buvo piliečių nuomonės išraiškos forma ir jų neformalus nuomonės išreiškimas tiesiogiai valdžiai. Valdžia negali nereaguoti, jei ta pati žinia juos pasiekia iš daugybės šaltinių. Tai leidžia teigti, jog bendruomenės veikla buvo girdima politinės komunikacijos sferoje.

4.7 Bendruomenės veiksmų įtaka politinei dienotvarkei

Kaip teigia apklausos dalyviai, judėjimo veiksmai politikos procesus įtakojo netiesiogiai. Galbūt kai kurie politikai pajuto, kad jie turi užnugarį, tiesioginį visuomenės palaikymą. Akcijos paskatino jaunimo pilietinį aktyvumą ir nuomonės raišką. Mitingo mąstai atskleidė, kokia yra tikroji

padėtis ir dalies Lietuvos žmonių nuomonė. Judėjimas buvo atsvara tuometiniams įvykiams – informacijos slėpimui, maskavimui, skleidžiamai neteisybei. Ypatingai „šiltas“ prezidento sutikimas Kaune turėjo ir jam duoti tam tikrus signalus.

Virtualios bendruomenės santykis su politikais taip pat buvo labai neapibrėžtas. Politikai tiesiogiai nekontaktavo su judėjimo dalyviais, nebuvo iš jų jokios materialinės paramos ar palaikymo – nei pritarimo, nei nepalaikymo. Dalis politikų, ypač palaikančių prezidentą, skleidė melagingą informaciją apie judėjimą. Teigta, kad judėjimą organizuoja „Liberalcentristų“ partija, kuri palaiko akcijas, veža jaunimą į susitikimus. Garsiai reiškiamos nuomonės apie judėjimą iš R. Pakso oponentų pusės buvo ne daug.

Ištyrus pilietinę virtualią bendruomenę „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ padarytos tokios išvados:

Pagrindiniai jungimosi į virtualią pilietinę bendruomenę motyvai yra nepasitenkinimas esama politine situacija, visuomenės lyderių ir valdžios institucijų neformalus palaikymas, galimybė rengti veiksmo akcijas realioje aplinkoje. Taip pat svarbi ir prieiga prie nesudėtingų komunikacijos kanalų – interneto.

Pilietinė bendruomenė susikūrė virtualioje sinchroninėje aplinkoje, tačiau buvo naudojamos ir visos įmanomos komunikacijos technologijos. Virtualios bendruomenės nariai, pradžioje tik aptarinėję situaciją, didesnio susidomėjimo sulaukė pradėję viešinti judėjimo pareiškimus interneto vartuose, planuoti konkrečią realią veiklą – akcijas, siekiant išreikšti aktyvaus jaunimo balsą. Judėjimo narių skaičius augo vykstant pilietinėms akcijoms. Prasidėjus Prezidento apkaltai akcijos pasibaigė. Pilietinės bendruomenės veikla jau nieko nebūtų pakeitusi, taigi liko tik informacijos kanalų palaikymas ir dalijimasis žiniomis – tai tarp bendruomenės narių vyksta ir šiandien.

Bendruomenė funkcionavo su savo nerašytomis taisyklėmis. Vaidmenys pasidalijami spontaniškai pagal įgūdžius ir patirtį. Idėjos kuriamos bendravimo metu, o ne be pagrindo nuleidžiamos „iš viršaus“. Bendruomenė ypač saugojosi įtakojimo ir provokacijų, taigi visi sprendimai būdavo priimami kartu ir tik gerai ištyrus situaciją. Labai svarbus buvo informacinis palaikymas ir komunikavimas su žiniasklaida. Komunikacinė kultūra buvo palaikoma bendruomenės socialinių lyderių.

Virtuali bendruomenė #Paksui-ne palaikė ryšius su kitomis struktūromis: virtualiomis bendruomenėmis, nevyriausybinėmis organizacijomis, neformaliomis struktūromis. Daugiausiai ryšių buvo per asmeninę dalyvių patirtį, pažintis. Šis veiksnys ypač svarbus vykdant didelio masto renginius, kur reikia daug dirbančių žmonių. Renginių koordinacinė grupė buvo virtuali, tačiau daug prisidėjusių

žmonių ir organizacijų buvo iš realios erdvės pažinčių. Kalbant apie veiklą skirtinguose Lietuvos regionuose buvo svarbus virtualios bendruomenės narių iš ten siūlymasis ir asmeniniai žmonių kontaktai. Virtuali bendruomenė dalyvaudavo savo oponentų tinklalapio forumuose.

Bendruomenės veikla dalyviams davė daug supratimo apie renginių, akcijų organizavimą, suteikė komandinio darbo pagrindų, organizacinio darbo patirties. Užmegztos naujos pažintys. Taip pat pasyvūs judėjimo nariai pripažino, kad tai jiems suteikė drąsos reikšti savo nuomonę, išmokė tolerancijos, pakantumo priešiškaai nuomonei, suteikė diskusijų įgūdžių. Dalis koordinacinės grupės narių anksčiau buvo neturėję jokios politinės – pilietinės veiklos praktikos.

Bendruomenės egzistavimui lemiamą reikšmę turėjo internetas, tačiau didžioji dalis bendruomenės aktyvistų buvo ir realiai pilietiškai aktyvūs ir veiklūs žmonės. Nariai virtualioje bendruomenėje nebuvo diskriminuojami dėl amžiaus, išvaizdos, patirties ar išsilavinimo. Tai skatino neturinčius visuomeninės pilietinės veiklos asmenis drąsiai, aktyviai jungtis į pilietinę bendruomenę.

Virtualios bendruomenės veikla buvo akivaizdi žiniasklaidoje ir masinėse informavimo priemonėse. Darniai veikiančioje bendruomenėje buvo suderinama bendra, reiškiamą viešai pozicija, parenkami reprezentuojantys žmonės. Valstybiniai dienraščiai publikavo 37 straipsnius, kuriuose aprašoma, minima judėjimo veikla ir 80 nuotraukų iš judėjimo akcijų. Taigi taip išeinant į viešumą daroma įtaka politinei dienotvarkei ir politikų nuomonėms.

Apibendrinant galima teigti, kad iškeltos hipotezės pasitvirtino didžiąja dalimi.

„Virtualių veiksmo bendruomenių atsiradimą skatina visa apimantis nepasitenkinimas politine situacija. Virtualios bendruomenės „Paksui-ne“ atsiradimą paskatino jaunimo noras priešintis susiklosčiusiai politinei situacijai Lietuvoje po LR Prezidento rinkimų“. Ši hipotezė pasitvirtino iš dalies, kadangi judėjimui veiklos pagrindą davė ne Prezidento išrinkimas, bet išrinktojo prezidento nepriimtini darbo metodai. Taigi judėjimas priešinosi ne asmeniui, bet jo veiklai.

„Į virtualias pilietines bendruomenes buriasi besimokantis jaunimas, gerai įvaldęs darbą kompiuteriu ir turintis prieigą prie interneto. Virtualioje „Paksui-ne“ veikloje dalyvavo tik jaunimas, didelę dalį savo laiko praleidžiantis virtualioje erdvėje.“ Virtualioje bendruomenės veikloje dalyvavo tik jaunimas, tačiau kartu buvo koordinuojama ir realių bendruomenių veikla siekiant bendro rezultato. Judėjimo veiksmuose realioje aplinkoje dalyvavo daug vyresnio amžiaus žmonių, kurie pritarė idėjoms.

Hipotezė „Virtualios bendruomenės Lietuvoje turi galimybę būti matomos viešojoje erdvėje. Tai priklauso nuo organizuojamų veiksmų, pritraukiamų žmonių skaičiaus ir gero organizatorių atliekamo informavimo“ pasitvirtino visiškai.

Išanalizavus virtualią pilietinę bendruomenę #Paksui-ne („Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“) apibendrinus rezultatus galima pateikti tokias patariamojo pobūdžio rekomendacijas asmenims, inicijuojantiems virtualias pilietines bendruomenes, siekiant pilietinės visuomenės plėtros:

- Bendruomenės telkimui nereikės pastangų, jei bus gera, aktuali judėjimo idėja, turinti palaikymą visuomenėje. Žmonės aktyviai reiškia poziciją, jei jie jaučia nepasitenkinimą, protestą. Tokia bendruomenė lengviau imsis realios veiklos.
- Virtualios protesto bendruomenės susikuria esant problemai, keliančiai visuomenės nepasitenkinimą, kurią išsprendus veikla baigiasi. Tai nauja pilietinės nuomonės raiškos forma.
- Suburti virtualiai iniciatyvinį branduolį lengviau įsitikinant, ar žmogus išreiškia sutikimą realiai prisiimti atsakomybę už kurią nors veiklos sritį. Svarbūs ir moraliniai palaikytojai – informacijos lyderiai.
- Subūrus branduolį reikia išsiaiškinti koks yra bendras turimas ryšių tinklas, nuspręsti, kokiomis komunikavimo priemonėmis tarpusavyje ir į išorę bus naudojamos, kas bus atsakingas. Atsakingas asmuo nuolat informuoja visus žiniasklaidos kanalus apie judėjimo veiklą.
- Veikloje labai svarbu vaizdai, o ne tik pasakojimai ar nuomonės – jie lengviausiai demonstruojami, aiškiai atpažįstami, mielai imami žurnalistų ir kaip iliustracijos. Siekiant padaryti įtaką visuomenei judėjimo veiklos turi būti planuojamos atsižvelgiant į galimų vaizdų kiekį.

IŠVADOS

Didėjant interneto plėtrai tiek Lietuvoje, tiek pasaulyje, dauguma piliečių gyvenimo sričių iš dalies persikelia į elektroninę erdvę. Ne išimtis ir bendruomenės bei politinė komunikacija, kuri, atradusi nišą ir internete, tampa vis svarbesnė kiekvienos valstybės valdyme bei piliečių gyvenime. Politinė komunikacija neatsiejama nuo viešosios sferos, kurios ne tik pavieniams dalyviams, bet ir pilietinėms bendruomenėms internetas suteikia vis daugiau galimybių.

Analizuojant politinę komunikaciją, piliečių bei bendruomenės vaidmenis joje, išaiškėjo:

Politinės komunikacijos komponentai – politikai, žiniasklaida ir visuomenė sąveikaudami tarpusavyje sukuria viešąją sferą – politinės informacijos lauką. Politinė komunikacija naudojama politikams siekiant užsibrėžtų specifinių tikslų, piliečiams informuoti politikus, bei informacijai, kurią žiniasklaida siunčia ir visuomenei, ir valdymo organams.

Kintant tradicinei politinės komunikacijos paradigmai piliečių dalyvavimas politinėje komunikacijoje ir pilietinis aktyvumas tampa vis svarbesni siekiant valstybės valdymą ir demokratijos procesus kuo labiau priartinti prie piliečio.

Politinė komunikacija gali būti tarpininkaujama ir netarpininkaujama. Atsirandančių naujų informacijos ir komunikacijos technologijų panaudojimas palaipsniui naikina anksčiau nusistovėjusią ribą tarp tarpininkaujamos ir netarpininkaujamos komunikacijos. Naujos komunikacijos priemonės sudaro sąlygas atstovaujamosios demokratijos tobulinimui.

Aptariant politinės komunikacijos integraciją internete ir naujose komunikavimo virtualiai priemonėse padarytos šios išvados:

Politinės komunikacijos internete įtaka piliečiui nėra vienaprasmiškai apibrėžiama. Galimybė komunikuoti internete leidžia visuomenei ir valdžiai susisiekti be žiniasklaidos taikomos informacijos atrankos ir tarpininkavimo. Tiesioginis informacijos pateikimo kanalas sudaro galimybę plėtoti elektroninei demokratijai, skatina visuomenės informavimą apie politinius procesus.

Elektroninė erdvė įgyja vis didesnę reikšmę naudojant internetą informacijos sklaidai, mainams, mobilizacijai. Internetas, kaip grupinio komunikavimo kanalas reikšmingas tuo, kad suteikia erdvę išreikšti asmenims pilietinę poziciją, teisę, būti išgirstiems ir galimybę susirasti bendraminčių. Iš kitos pusės, žmonės, neturintys galimybes naudotis elektroninės komunikacijos privalumais patiria dar didesnę žalą, nes yra eliminuojami iš komunikacijos procesų.

Vis svarbesnė tampa bendruomenė, kuri koncentruotai išreiškia savo narių nuomonę tam tikrais politikos klausimais. Elektroninėje erdvėje mintys ir iniciatyvos sklinda nepaisant jokių sienų – tai

naujas iššūkis valdžioms, kurios nori kontroliuoti savo piliečius. Elektroninės bendruomenės ypatingos tuo, jog nėra formalios struktūros, kurią sugriovus sunyktų visa bendruomenė. Protesto politika yra daug lengviau prasismelkianti.

Vis didėjantis pokalbių kambarių internete skaičius rodo, kad komunikacija vyksta tarp įvairių socialinių sluoksnių, skirtingų publikų. Tai plečia akiratį ir asmeninių ryšių kiekį. Naujos technologijos paskatino žmonių mobilizaciją. Bendruomenėmis žymiai lengviau daryti įtaką valdymo struktūrai ir kitiems reiškiniams. Tokie tinklai užima partijų vietas ir įgarsina platesnės publikos balsą.

Ištyrus, kaip formuojasi virtualios bendruomenės, kurios reiškia pilietinę valią, ir kokia jų reikšmė politinėje komunikacijoje, nustatyta:

Šiuo metu pastebimas jaunų žmonių persiorientavimas į trumpalaikius koordinuotus grupinius veiksmus, vietoj anksčiau buvusių populiarių ilgalaikių išpareigojimų organizacijai. Tokiam šiuolaikiškam, lengvai koordinuojamam veikimui tinkamiausia terpė – elektroninė erdvė.

Virtualios bendruomenės turi ir teigiamų ir neigiamų savybių – bendraudami virtualiai asmenys atsiskleidžia, taip gali įkliūti į stebimą tinklą, kuris yra valdomas ar manipuluojamas neįvardintų jėgų.

Virtualios bendruomenės gali naudoti skirtingas technologijas komunikavimui. Bendruomenės narius jungia dalyvavimo motyvas. Bendruomenėje egzistuoja vienokia ar kitokia sąveika tarp jos narių, lemiamą technologijų arba asmeninio komunikuojančiųjų pasirinkimo. Komunikuojantys asmenys generuoja tam tikrą virtualios bendruomenės komunikacijos turinį. Kaip dar vieną skiriamąjį bruožą galima įvardinti autonomijos lygmenį.

Virtualią aplinką nusako šie, kiek kitokią prasmę nei realioje aplinkoje įgyjantys elementai: laiko suvokimas (synchroninis ar asinchroninis), vietos egzistavimas, objektai ir asmenų sąveika su jais virtualioje aplinkoje. Tinkamas šių sąlygų derinys lengvina virtualios bendruomenės komunikaciją.

Specifiška virtualiai bendruomenei yra nuolat palaikoma aplinkos programa, kurios privalo laikytis ar bent paisyti bendruomenės nariai. Aplinkos programos palaikymas yra gana specifiškas dėl galimų priemonių prieš aplinkos programos ardytojus. Virtualios aplinkos esminiai kūrėjai ir dalyviai yra žmonės: techniniai, informaciniai, socialiniai lyderiai, dalyviai, ir nekomunikuojantys asmenys. Virtualios aplinkos dalyviai gali lengviau nei realioje erdvėje keisti savo statusą bendruomenėje.

Virtualių bendruomenių balsas politikos procesuose yra geriau girdimas nei pavienių asmenų. Susijusios asmenų grupės gali lengviau perduoti informaciją politikams, be papildomų laiko išteklių įtakoti kitus visuomenės narius reikšti pilietinę valią. Virtualių bendruomenių balsas sunkiai užgniaužiamas, kadangi jos neturi vieno centro, iš kurio yra valdomos.

Išsiaiškinus, kaip Lietuvoje veikė konkreti virtuali pilietinė bendruomenė, kokie žmonės dalyvavo jos veikloje, kokie buvo vykdomi bendruomenės veiksmai ypatingose situacijose, prieita prie šių išvadų:

Virtualių veiksmo bendruomenių atsiradimą skatina visa apimantis nepasitenkinimas politine situacija. Virtualios bendruomenės #Paksui-ne atsiradimą paskatino jaunimo noras priešintis susiklosčiusiai politinei situacijai Lietuvoje po Lietuvos Respublikos Prezidento rinkimų. Judėjimui veiklos pagrindą davė išrinktojo Prezidento nepriimtini darbo metodai. Judėjimas priešinosi ne asmeniui, bet jo veiklai.

Į virtualias pilietines bendruomenes buriasi besimokantis jaunimas, gerai įvaldęs darbą kompiuteriu ir turintis prieigą prie interneto. Virtualioje #Paksui-ne veikloje dalyvavo tik jaunimas, didelę dalį savo laiko praleidžiantis virtualioje erdvėje. Kartu buvo koordinuojama ir realių bendruomenių veikla siekiant bendro rezultato. Judėjimo veiksmuose realioje aplinkoje – pikete, mitinge, akcijose, dalyvavo daug vyresnio amžiaus žmonių, kurie pritarė idėjoms.

Virtualios bendruomenės Lietuvoje turi galimybę būti matomos viešojoje erdvėje ir girdimos politinėje komunikacijoje. Tai priklauso nuo organizuojamų veiksmų, pritraukiamų žmonių skaičiaus ir gero organizatorių atliekamo informavimo.

BIBLIOGRAFINIŲ NUORODŲ SĄRAŠAS

1. ABDEL-FATTAH, Nabil. *Virtually Political*, [interaktyvus]. 2005, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://weekly.ahram.org.eg/2003/659/op2.htm>>.
2. AUGUSTINAITIS, Arūnas. Politinio lyderio komandos vadyba, Politikos komunikacija - informacijos visuomenės sprendimų priėmimo būdas. Iš *Politologija* [interaktyvus]. 1999, [nr.] 1. [žiūrėta 2006 m. balandžio 10d.]. Prieiga per internetą: <http://www.ltu.lt/padaliniai/FAKULTETAI/vvf/zvvi/dokumentai/cv/augustinaitis_publicacijos_files/politinio_lyderio_komandos_vadyba.htm>.
3. BEARSE, Peter. *The Internet: No Savior Of American Democracy*, [interaktyvus], 2004 [žiūrėta 2005 m. gegužės 2 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.spectacle.org/0704/bearse.html>>.
4. BEARSE, Peter. *Why is Peoples political participation important*, [interaktyvus], 1999 [žiūrėta 2006 sausio 12 d.], prieiga per internetą: <<http://facstaff.uww.edu/mohanp/finalpart.html>>.
5. BLANCHARD, Anita. *Virtual Behaviour Settings*, [interaktyvus]. 2004, [žiūrėta 2006 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://jcmc.indiana.edu/vol9/issue2/blanchard.html>>.
6. CASTELLS, Manuel. *Tinklaveikos visuomenės raida*. Poligrafija ir informatika, Kaunas, 2006, p. 535. ISBN 9986-850-57-6.
7. CLAYTON, John, STREIB, Gregory. *The New Face of Government: Citizen-Initiated Contacts in the Era of E-Government*, [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://jpart.oxfordjournals.org/cgi/content/abstract/13/1/83>>.
8. CRIGLER, Ann. *The Psychology of Political Communication*. University of Michigan press, 1996, p. 262. ISBN 0472085794.
9. COOMBS, W. Timoty, CUTBIRTH, Craig W. Medated Political Communication, the Internet, and the New Knowledge Elites: Prospects and Portents. Iš *Telematics and Informatics* [interaktyvus]. 1999, [nr.] 15. [žiūrėta 2005 m. kovo 15 d.]. Prieiga per internetą: <www.sciencedirect.com>.
10. DAVIS, Steve. *Click on Democracy: The Internet Power to Change Political Apathy into Civic Action*. Westview Press, New York, 2001, p. 154. ISBN 0813340055.
11. *Democratic Deliberation and Political Identity: Enhancing citizenship*, [interaktyvus], 2005, [žiūrėta 2006 sausio 18 d.], prieiga per internetą: <<http://communityconnections.heinz.cmu.edu/papers/PolIdentity.pdf>>.
12. DENTON, Robert E., Jr., WOODWARD, Gary, C. *Political communication in America*, New York. Praeger, 1990, p. 354. ISBN 0275957837.
13. DOOGUE, Geraldine. *Robert Putnam on Community*, [interaktyvus]. 2001, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.abc.net.au/rn/talks/lm/stories/s422145.htm>>.
14. EDELMAN, Murray. *Politinio spektaklio konstravimas*, Eugrimas, Vilnius, 2002, p. 139. ISBN 9955-501-12-X.
15. HABERMAS, J. *The Structural Transformation of the Public Sphere*, Mitt press, 1991, p. 333. ISBN 80-7007-134-6.
16. HAHN, Dan F. *Political communication: rhetoric, government and citizens*, Stra publishing INC. Pennsylvania, 1998, p. 289. ISBN 1891136089.
17. HORVATH, John. Internet Democracy. Iš *Telepolis: magazin der netzkultur* [interaktyvus]. 2001, [žiūrėta 2006 m. balandžio 23d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.heise.de/tp/english/special/pol/8006/1.html>>.
18. IYENGAR, Shanto, MC GUIRE, Willam J. *Explorations in Political Communication*, Duke university press, 1993, p. 265.
19. JENSEN, Jakob, Lina. *The Internet as a social and political field – the consequences of capital* [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.blackwell-synergy.com>>.
20. KAID, Lynda Lee; GERSTLE, Jacques, SANDERS, Keith R. *Mediated Politics in Two Cultures*. New York: Praeger Publishers, eds., 1991, p. 320. ISBN 0275935957.
21. *Kauno Diena*: nepriklausomas miesto laikraštis. 1992. Kaunas. 2003-. ISSN 1392-7639.

22. KENNEDY, Ben. *E-Politics and Political Participants* [interaktyvus]. 2000, [žiūrėta 2005 balandžio 9d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.reed.edu/~gronkep/webofpolitics/essay/kennedypolitics.html>>.
23. KJÆR, Peter, Langer Roy. *Business as usual? Political communication in pink or business journalism as political communication*, [interaktyvus]. 2001, [žiūrėta 2006 vasario 16 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.nordicom.gu.se/mr/iceland/papers/eight/PKjaer.doc>>.
24. KROKER, Arthur, WEINSTEIN Michael. *The Theory of the Virtual Class*, [interaktyvus]. 1994, [žiūrėta 2006 sausio 12 d.], prieiga per internetą: <<http://politics.ankara.edu.tr/~erdogan/kroker.html>>.
25. KUBICEK, Herbert. *Prisma Strategic Guideline 9: eDemocracy* [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2004 m. balandžio 4 d.]. Prieiga per internetą: <www.egovmonitor.com/prisma_files/09.pdf>.
26. *Lietuvos rytas*: nepriklausomas šalies dienraštis. 1990-. Vilnius, 2003-. ISSN 1392-2351.
27. *Lietuvos žinios*: politikos, visuomenės ir literatūros laikraštis. 1996-. Vilnius, 2003-. ISSN 1822-1637.
28. LIVINGSTONE, Sonia. *Interactivity and Participation on the Internet* [interaktyvus]. 2004, [žiūrėta 2006 m. balandžio 18 d.]. Prieiga per internetą: <www.sciencedirect.com>.
29. MC NAIR, Brian. *An introduction to political communication*. London, 1999, p. 235. ISBN 0415307082.
30. MILLARD, Jeremy. *eStrategies for government: information societies technologies (IST) programme* [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <www.egovmonitor.com/prisma_files/10.pdf>.
31. NORRIS, Pippa. *A Virtuous Circle: Political Communications in Post-Industrial Societies*. NY Cambridge University Press, 2000, p. 416. ISBN 0521790158.
32. NORRIS, Pippa. *Demokratik Phoenix: Political Activism Worldwide*, [interaktyvus]. 2001, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/acrobat/everyvoice/Chapter10.pdf>>.
33. NORRIS, Pippa. *If You build a Political Website, Will They Come?*, [interaktyvus]. 2005, Harvard University, [žiūrėta 2006 sausio 18 d.], prieiga per internetą: <<http://ksghome.harvard.edu/~pnorris/Acrobat/APSA2004Communitywebsite.pdf>>.
34. NOTESS, Greg. *Government Information on the Internet*. Lanham: Bernan press, 1997, p. 644. ISBN 0890592837.
35. POVILAITIS, Nerijus. Priešrinkiminė agitacija ir internetas. Iš *Sociumas* [interaktyvus]. 2000, [nr.] 11 [žiūrėta 2005 m. birželio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.sociumas.lt/Lit/Nr11/rinkimai.asp>>.
36. *Respublika*: Lietuvos Sąjūdžio laikraštis. 1989-. Vilnius, 2003-. ISSN 1392-5873.
37. RHEINGOLD, Howard. *The Virtual Community*, [interaktyvus]. 1993, [žiūrėta 2006 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.rheingold.com/vc/book/>>. ISBN 0262681218.
38. *Rhetoric and Politics* [interaktyvus]. 2005, [žiūrėta 2006 vasario 15 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.uiowa.edu/commstud/graduate/course_guidelines/36044.html>.
39. RIBEIRO, Gustavo Lins. *Cybercultural Politics: Political Activism at Distance in a Transnational World*, [interaktyvus]. 1996, Brazilija [žiūrėta 2006 sausio 12 d.], prieiga per internetą: <<http://www.unb.br/ics/dan/Serie212empdf.pdf>>.
40. RICCI, Andrea. Towards a systematic study of Internet-based political and social communication in Europe. Iš *Telematics and Informatics* [interaktyvus]. 1999, [nr.] 15 [žiūrėta 2005 m. kovo 18 d.]. Prieiga per internetą: <www.sciencedirect.com>.
41. RIGINGS, Katherine, GEFEN, David. *Virtual Community Attraction: Why People Hang Out on Line*, [interaktyvus]. 2004, [žiūrėta 2006 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue1/ridings_gefen.html>.
42. SHEIZAF, Rafaeli, RAVID, Gilad. *De-lurking in Virtual Communities*, [interaktyvus]. 2004, [žiūrėta 2006 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://csdl2.computer.org/comp/proceedings/hicss/2004/2056/07/205670203.pdf>>.

43. SHKLOVISKI, Irina, KRAUT, Robert. *The Internet and Social Participation*, [interaktyvus]. 2004, [žiūrėta 2006 sausio 18 d.], prieiga per internetą: <http://jcmc.indiana.edu/vol10/issue1/shklovski_kraut.html>.
44. STREET, J. Electronic democracy, Iš *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences* [interaktyvus]. 2002, [žiūrėta 2005 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.sciencedirect.com>.
45. STROMER-GALLEY, Jenifer. *On-Line Interaction and Why Candidates Avoid It*, [interaktyvus]. 2000, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.oxfordjournals.com>.
46. VORVOREANU, Mihaela. *Digital Rhetoric: a Framework for Analysing Web Based Communication*, [interaktyvus]. 2002, [žiūrėta 2006 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <http://web.ics.purdue.edu/~mihaela/files/research/Vorvoreanu_Digital%20Rhetoric%20NCA.pdf>.
47. WAGNER, Christian, CHEUNG, Karen. *Managing Knowledge Through Virtual Communities*, [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. vasario 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.is.cityu.edu.hk/research/ejisdc/vol14/v14r4.pdf>>.
48. WEAVER, David, GRABER, Doris. *Media Agenda Setting in a Presidential Election: Issues, images and interest*. New York: Praeger, 1981, p. 227.
49. WEBER, Lori, LOUMAKIS, Alysha. Who participates and why?: an analysis of citizens on the internet and the mass public. Iš *Social Science Computer Review* [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <www.sciencedirect.com>.
50. WEBSTER, Frank. *Culture & Politics in the Information Age : A New Politics?*, [interaktyvus]. 2001, Florence, KY, USA: Routledge, [žiūrėta 2006 m. kovo 20 d.]. Prieiga per internetą: <<http://site.ebrary.com/lib/viluniv/Doc?id=2002831&ppg=85>>. ISBN 0415246369.
51. WELLMAN, Barry, GULIA, Milena. *Netsurfers don't Ride Alone: Virtual Communities as Communities*, [interaktyvus]. 1997, University of Toronto [žiūrėta 2006 sausio 18 d.], prieiga per internetą: <<http://www.chass.utoronto.ca/~wellman/publications/netsurfers/netsurfers.pdf>>.
52. WRIGHT, Donald K. *The Magic Communication Machine: Examining the Internet's Impact on Public Relations, Journalism, and the Public*, [interaktyvus]. 2001, USA: The Institute for Public Relations, University of Florida, [žiūrėta 2005 m. gegužės 2 d.]. Prieiga per internetą: <www.instituteforpr.com/pdf/Worldcom%20Report.pdf>.
53. *Vakaro žinios*. 2003-. Vilnius, 2003-. ISSN 1648-7435.
54. ZIMMERMANN, Ann, KOOPSMAN, Ruud. *Political Communication on the Internet*, [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2005 m. balandžio 10 d.]. Prieiga per internetą: <<http://europub.wz-berlin.de/Data/reports/D4-5%20WP4%20Integrated%20Report.pdf>>.
55. ŽILIONIENĖ, Ieva. Kaip plėtojama elektroninė demokratija. Iš *Omni laikas* [interaktyvus]. 2003, [žiūrėta 2006 m. gruodžio 23 d.]. Prieiga per internetą: <www.omni.lt>.

VIRTUAL CIVIC COMMUNITIES IN POLITICAL COMMUNICATION (SUMMARY)

Author: Zivile Seporaityte

Political communication exists from the ancient times, when people started to rule: lands, people and other resources. Communication involves all spheres of life. Various techniques are used for political communication, starting with mass communication medium, ending with communication to purposive groups. Bigger and bigger influence to political communication is being made by emerging information and communication technologies. These technologies created possibility to develop new forms of political participation and citizen's communication. Failing civic participation in voting worries democracy's future. Will new communication technologies stimulate people's civic action?

Master paper object – virtual communities, which express their members civic will actively, and their role in political communication. Paper's purpose is to analyze, how virtual communities of civically active members participate and communicate in political public sphere. The main tasks are: to analyze processes of political communication, to name communities role in them; to discuss how political communication is integrated on the internet; investigate, how virtual communities, that express civic will, develop, and what is its importance to political communication; to clear, how concrete virtual civic community acted in Lithuania, what people participated in it, what common specific actions were made by community in particular situations.

There were used literature analysis, synthesis and case study of virtual civic community „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ methods.

The paper come to a conclusion, that political communication is used to achieve specific purposes of politicians, to inform politicians and citizens each other and to spread media's news to society and government. Political communication on the internet allows possibility for direct communication of citizens and institutions without any traditional mediator. Virtual sphere is important because of information spread, interchange, civic expression and civic mobilization. The voice of virtual community is better heard then the voice of single anonymous internet user. Virtual communities are specific in their governing, because they have no governing place, after which diffusion or destruction the community could fail. Its members, who have indefinable relations, express their civic position more bravely. Also there is possibility for virtual community members to fall into the group with risk of manipulation, because anonymity forbids clearance of all relations. Different communication technologies extend range of possible community members; community

becomes more opened, public, influential body in computer mediated communication. Suitable combination of setting technical and social characteristics facilitates communication of virtual community. Nowadays is seen movement from previous popular long-term commitment (parties, church etc.), to short term actions in mobile teams. The most suitable environment for it is virtual sphere. Virtual communities make the influence to political communication by publicizing their ideas, organizing broad actions in real environment.

Priedas Nr. 1. Delfi.lt publikuotos judėjimo iniciatyvinės idėjos

Jaunimo nuomonė dėl Prezidentūros skandalo

*Visuomeninis jaunimo judėjimas už
Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai
2003 lapkričio mėn. 10 d. 16:08*

Pastarosiomis dienomis visų dėmesį pritraukė į viešumą iškilę Prezidentūros ryšiai su nusikalstamu pasauliu.

Neseniai kilusį skandalą, kai Prezidento dukra Inga Paksaitė šventė Lietuvos nusikalstamo pasaulio autoriteto H. Daktaro dukters Živilės gimtadienį su H. Daktaro šeima, visiškai užgožė Prezidentūros darbuotojų ryšiai su plačiai pagarsėjusiu verslininku J. Borisovu bei organizacijos "XXI amžius" vadovu K. Kikališviliumi.

Paaiškėjo, jog slapta informacija iš Prezidentūros greitai patenka į kontrabandininkų ir nusikaltėlių rankas.

Šiuos įvykius komentuoja visi aktyvūs Lietuvos piliečiai. Pats Prezidentas R.Paksas ir [EPA-ELTA](#) jo artimiausia aplinka vietoj to, kad paaiškintų situaciją, pradėjo puolimą, nukreiptą prieš asmenis, bandančius išsiaiškinti teisybę.

R. Paksas be jokių aiškių motyvų šį skandalą pavadino sąmoksliu prieš jį. Prezidentas, kaip ir jo artimiausieji bendražygiai, mano, jog problema yra ne Lietuvai grėsmę keliantys ryšiai su nusikalstamu pasauliu, tačiau tai, kad visuomenė apie juos sužino.

Gerai, kad Lietuva jau yra pasiekusi tam tikrą demokratizacijos lygį, kai mes, Lietuvos jaunimas, galime ir privalome pareikšti savo nuomonę. Pastarųjų dienų įvykių paskatinti, susibūrėme į visuomeninį judėjimą už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai. Mūsų judėjimo branduolį sudaro internete bendraujantis, politiškai aktyvus jaunimas.

Kviečiame prisijungti ir politinėms partijoms priklausantį jaunimą.

Mes pareiškiamo, kad:

1. Sieksime, jog visa nusikalstama Prezidentūros veikla būtų paviešinta.
2. Tyrimas būtų atliktas iki galo, kad aukštas pareigas užimantys asmenys jo nenuslopintų, nenuslėptų svarbios informacijos.
3. Raginsime Seimo sudarytą komisiją kuo greičiau ir sąžiningiau ištirti ir įvertinti su kilusiu skandalu susijusius faktus.
4. Reikalausime, jog iš svarbių valstybei postų būtų pašalinti susikompromitavę pareigūnai.
5. Asmenys, kurie veikia prieš Lietuvą, būtų patraukti baudžiamojon atsakomybėn.
6. Reikalausime, kad Prezidentas R.Paksas prisimtų atsakomybę už savo veiksmus ir atsistatydintų.
7. Reikalausime, kad būtų taip pakeisti įstatymai, susiję su kandidatavimu į Prezidentus, kad ateityje nebūtų galimybės pasikartoti panašiam skandalui.

Šis skandalas, mūsų manymu, padės Lietuvos jaunimui labiau susivokti, kas yra kas Lietuvoje, bei skatins visuomenės politinį aktyvumą.

Norime suvienyti Lietuvos politines organizacijas šiam tikslui. Mes pasiruošę derinti savo poziciją su visomis organizacijomis ir asmenimis, pritariančiais mūsų idėjoms.

Iš <http://www.delfi.lt/archive/article.php?id=3144653>

Priedas Nr. 2. Grandininiai elektroniniai laiškai apie judėjimo veiksmus

-----Originalus pranešimas-----

Sent: Wednesday, November 19, 2003 1:57 PM

Subject: Fw: Nebukime abejingi!

Sestadieni (2003 m. lapkričio 22 d.) neleiskite juodosioms jėgoms užtemdyti virs Lietuvos pradejusio svieseti dangaus, - ateikite, atvaziuokite i Daukanto a. Vilniuje ir issakykite savo pozicija: uz tiesa, uz viesuma, uz Lietuvai dirbanti prezidenta!

Siandien paskelbta, kad V. Sustauskas ta pacia diena, ta pacia valanda ir i ta pacia vieta sestadieni kviecia visus savo remejus.

Nebukime abejingi, neleiskime tamsiosioms jėgoms ir Hentytes statytiniams nulemti musu visu gyvenimo ir kalbeti uz mastancius ir visiems Lietuvos gyventojams gero trokstancius musu salies zmones!

Leidimas renginiui, atsizvelgiant i visuomeninio judejimo "Uz Prezidentura, dirbancia Lietuvai" pateikta prasyma, buvo isduotas. 2003 m. lapkričio 22 diena 14 - 16 val. leidziama sostineje surengti eitynes nuo Savivaldybes aikstes iki Prezidenturos ir mitinga Daukanto aiksteje .

Mes uz tai, kad tiesa isaisketu!

Mes uz tai, kad viesumas ir tiesa nugaletu!

Mes uz Lietuvai dirbancius valstybes vadovus ir valdininkus!

Nebukime abejingi!

----- Originalus pranešimas -----

Sent: Wednesday, November 19, 2003 1:01 PM

Subject: po shimts paksu

Tark sudie Paksui :)

Šį šeštadienį (lapkričio 22 d.) 14 val. prie Prezidentūros įvyks MITINGAS.

Mitingo tikslas: LR prezidentas R.Paksas turi prisiimti atsakomybę už savo ir savo komandos veiksmus ir atsistatydinti.

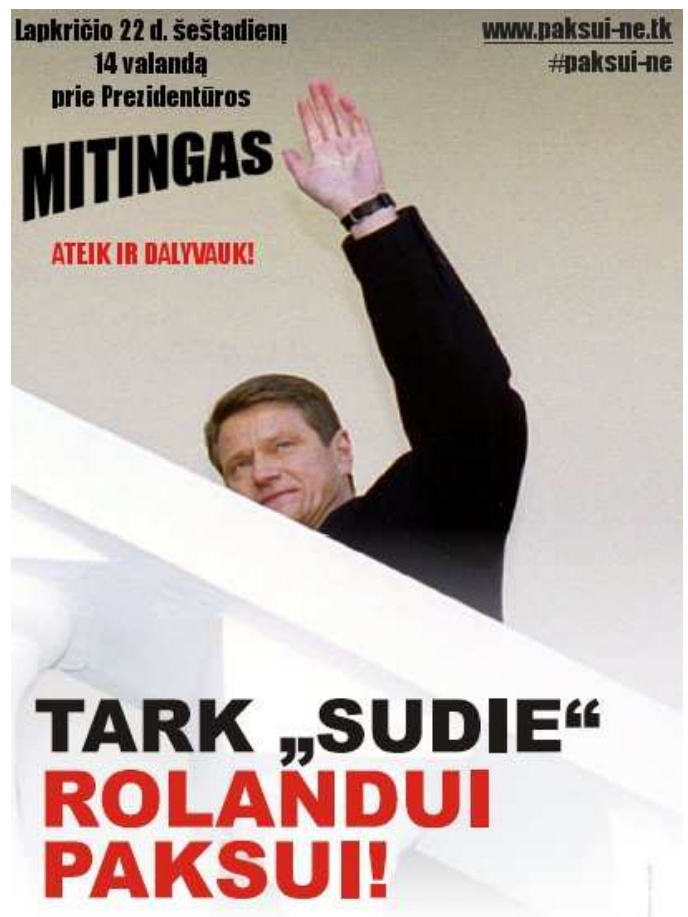
ATEIK ir DALYVAUK

Papildoma informacija: www.paksui-ne.tk

Dienos citata:

"Š*kau ir tapšnojau" - UAB "LTSR" prezidentas Paxas.

Persiųšk šį laišką draugui ;)

----- *Originalus pranešimas* -----

Sent: Thursday, November 20, 2003 4:26 PM

Subject: kad tave kur paksas

Sėdi Paksas Irake,
Bombos jam nei motais
Nes geriau jau būti čia
Bent nereik šypsotis.

"Chebra **pyp** aš jau ramus,
Niekas **pyp** nė motais
Kai sugrįšiu į namus
Bankus parikiuosiu.

Pyp aš dėjau ant visu,
Pyp najiezdai Jūsų
Prezidentas aš esu,
Ir ilgai dar būsiu.

Borka man ir vėl padės
Vėl Vilone švesim
Ir Renata nesėdės -
Greitai apsispręsim.

Pyp man Jūs ta apkalta
Pyp ant jos aš dėjau
Pažiūrėsim, kas gi čia
Tvarką pažadėjęs.

Bus tvarka, rebiatos, bus
Žodžiais nesisvaidau
Pyp Kutraitė - jos nebus
Bet gyventi reikia.

Aš stiprus.
Aš ir ramus. **Pyp**. Neabejokit.
Grįšu aš. Ir viskas bus
Pyp. Kaip tiktai reikia."
© *Sidelkin verses 2003*

Tark sudie Rolandui Paksui

Visi į mitingą! Šeštadienį lapkričio 22 d. 14 val. prie Prezidentūros.

Rolandas Paksas privalo priimti atsakomybę už savo ir savo komandos veiksmus ir atsistatydinti.

www.paksui-ne.tk

#paksui-ne

----- *Originalus pranešimas* -----

Sent: Monday, November 24, 2003 2:48 PM

Subject: Fw: Akcija: uždek žvakutę prie Prezidentūros!

Akcija: uždek žvakutę prie Prezidentūros!

Jums tereikia kiekvieną dieną **18 val.** uždegti žvakutę prie Prezidentūros tol, kol R. Paksas neatsistatydins. Tokiu būdu pratęsite mūsų, taip pat ir savo darbą, kuris prasidėjo judėjimo "Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai" atsiradimu, piketu, tęsėsi mitingo organizavimu, dalyvavimu jame.

Mes dirbsime tol, kol sužinosime tiesą apie prezidento ryšius su neaiškiomis grupuotėmis ir struktūromis, Lietuvos Respublikos prezidentas R.Paksas prisiims atsakomybę už savo bei savo komandos veiksmus ir atsistatydins.

----- *Originalus pranešimas* -----

Sent: Friday, November 28, 2003 8:45 AM

Subject: Fw: Pilietinė akcija tesiasi: Žvakutės visoje Lietuvoje

Žvakutės visoje Lietuvoje (o ir pirmojoje Europos valstybėje!)

Šeštadienį, lapkričio 29 d. 18 val. žvakutes uždekime visoje Lietuvoje!

Vilniuje: Prezidentūros aikštėje

Kaune: prie senosios Prezidentūros

Klaipėdoje: prie Biržos tilto

Panevėžyje: prie paminklo Aleksandrui

Šiauliuose: Višinskio aikštėje prie paminklo

Alytuje: prie Laisvės angelo

Gargžduose: savivaldybės aikštėje

Joniškyje: prie Joniškio nepriklausomybės paminklo

Jurbarkė: prie fontano prie savivaldybės

Kelmė: Prie Skalbėjos paminklo (centre, prie sviesaforo)

Kretingoje: Rotušės aikštėje prie paminklo Chodkevičiui

Radviliškyje: prie paminklo mūšiams su bermontininkais ties Radviliškiu

Ukmergėje: prie paminklo "Lithuania restituta" priešais savivaldybę

Šilutėje: prie Šilutės miesto savivaldybės

Žvakutės užsienyje

Danijos Karalystė, Roskildė:prie DomKirke's

Lauksime jūsų su žvakutėmis!

Priedas Nr. 3. Virtualios bendruomenės pokalbių įrašų ištraukos

3.1 Pokalbių klausymasis

<...>

[22:29] <dzonis> man rodos dabar musu pokalby logina sst
 [22:29] <dzonis> \:)
 [22:29] <eagle-eye> dalmaska o ka, jeigu nesiraminsiu?
 [22:29] <DM> dalmaska, tipo bijai saugumo ?
 [22:30] <dalmaska> as galiu tik tiek pasakyti, jei pezat tokias nesamones geriau patylekit
 [22:30] <FuGazi> aisq seka.
 [22:30] <FuGazi> daug pastangu nereikalauja toks sekimas
 [22:31] <dzonis> ziuri musu pokalbius kokie spec tarnybu vyrukai:)
 [22:31] <FuGazi> kad ziuri tai 100%
 [22:31] <Geex> siaip kanalas skirtas kritikai, taciau ne tam, kad vadinti visokiais zodziais
 [22:31] <Geex> o kritika turi remtis faktais
 [22:31] <DM> tai ir remiasi
 [22:31] <eagle-eye> Geex ka cia svaigsti
 [22:31] <FuGazi> arba prielaidom
 [22:32] <MataSS> beje saugumas logus pasiema nuo servo
 <...>

3.2 Informacijos nutekėjimas

<...>

[21:37] <FuGazi> tik galvok tyliai, nes cia paxo ausys sedi.
 [21:38] <dalmaska> o tegul sedi
 [21:38] <dalmaska> dzin
 [21:38] <FuGazi> dzin tai dzin
 [21:38] <FuGazi> savo naudai galvok tyliai
 [21:38] <dalmaska> svarbu kad tai atsispindetu ziniasklaidoje
 [21:38] <dalmaska> juk susitarimas ir dar viesas abejoju ar yra nusikaltimas
 [21:38] <dalmaska> sakykim mojavimas baltom nosinaitem negi tai nusikaltimas ?
 [21:39] <FuGazi> ne del nusikaltimo, o del to kad rengejai susitikimo beabejo pasiruos tokius kaip mes priimti ir pasistengs, kad musu nuomone kuo maziau butu viesumoj
 [21:39] <dalmaska> tigis reikia kazkokio tai proresto
 [21:39] <dalmaska> o tai blyn tipo kisenes kraustis ?
 <...>

Paksui-ne-office uždarymas

<...>

04-01-27 21:59:40 <lunaticLT> hmm
 04-01-27 21:59:51 <lunaticLT> pereinamas kiemas pasidare
 04-01-27 22:11:10 <Pankaz> lunaticLT> turiu pasiulyma
 04-01-27 22:11:16 <Pankaz> kanala padarysi su pass
 04-01-27 22:11:25 <Pankaz> kam reijkes tas gaws
 04-01-27 22:11:37 <Pankaz> bo shiaip tai neaishkus pradejo rinktyas
 04-01-27 22:12:51 <lunaticLT> jo
 04-01-27 22:13:01 <lunaticLT> is kur paskiau zinot ar cia savi ar Borisovo klapciukai
 <...>

3.3 Pokalbių kambarių temos

[16:06] * Topic is 'Sestadieni 14 val. prie prezidentūros tark sudie Rolandui Paksui || www.paksui-ne.tk || www.stopmaskva.o-f.com
 [17:54] * Topic is „Sestadieni 8.10 renkames prie Gelezinkelio stotyje 8.23 traukinys i nauj.vilnia Mitingas Tart sudie R.Paksui | Prezidentas R.Paksas privalo prisiimti atsakomybe uz savo bei savo komandos veiksmus ir atsistatydinti. info #paksui-ne
 17:32] * Topic is 'Kiekviena vakara 18val. kvieciame uzdegti zvakute prie prezidentūros. <http://www.paksui-ne.tinkle.lt/>
 [17:16] * Topic is 'www.Paksui-ne.tk reikalingi nauji drabužėliai. Altruistiškai nusiteikę web dizaineriai kreipkitės į Kvietkas / lunaticLT || Kasdien, 18.00 Prie Prezidentūros (Kaunas too) uždek žvakutę "politiniam lavonui". | Ketvirtadienį 27d. LŽŪU salėje(<http://www.lzuu.lt/univer/apie/dydisLT.gif>) susitikimas su R.P'
 [20:17] * Topic is 'www.paksui-ne.tk || R.Paksas Kaune buvo pasitiktas "maloniomis" mūsų ovacijomis. Sekite žinias.'

[15:23] * Topic is 'http://www3.lrs.lt/cgi-bin/preps2?Condition1=222377&Condition2 || Ruoshiames milijonines makulaturos surinkimui || www.paksui-ne.tk. Shiandien Paksas makaronus kabins Radvilishkio miestelyje :>' 04-02-01 12:20:30 ÷÷÷ (topic[#paksui-ne-office]) Pirmadieni per LR1 11-12 laida Rytai-Vakarai. Snekes ir Pneuma || Šamokslininkų irštva

3.4 Nuotaikos kanaluose ir bendravimas su pesmistais

<...>

[14:34] <rokas_at> ok, bergždžios kalbos, tokių pesimistų per dieną dešimtys ateina į kanalą

[14:34] <rokas_at> ir kiekvienam aiškinti, kodėl mes kažką darome

[14:34] <rokas_at> beprasmiška

<...>

3.5 „Quit“ žinutės

„Quit: ... Paksui NE! ... neleisk kad tave aptapshnotu Almax-TamPax!..“

„Quit: Salin Paksa! Asilas su raudonais batais galutinai apsiderge.. nesileisk aptapshojamas!“

„Quit: Sestadieni 14 val. prie Prezidentūros tark sudie Rolandui Paksui!“.

3.6 Lengva ironija viešuose pokalbiuose

<...>

[18:59] <Jurga> o ziniasklaida tai nusitvere arkliuka ir joja

[18:59] <Jurga> vaje vaje reuses daukanto aikstiej

[18:59] <Pneuma> :)

[18:59] <Jurga> dar niekas nesusimuse, jau kraujus tie sluosto

<...>

04-03-18 20:15:05 <vt> yra saamokslas pries mane

04-03-18 20:15:11 <vt> ty mano ineto rysi

04-03-18 20:15:58 <Pneuma> manau, vertetu kreiptis i KT

04-03-18 20:16:02 <vt> uhu

04-03-18 20:16:08 <lunaticLT> :)

04-03-18 20:16:19 <vt> yra pazeidziamos mano konstitucines teises

<...>

3.7 Tvarka kanale

<...>

[22:02] <armiukaz> Pneuma duok banna la-faa

[22:02] <armiukaz> nes reklamina

[22:02] <armiukaz> :]

[22:02] <armiukaz> nervuoja ;D

[22:32] * la-faa was kicked by Pankaz (ne paksui o taipogi ne ir reklamai).

<...>

04-01-29 15:41:32 <lunixLT> btw

04-01-29 15:41:41 <lunixLT> uzbanink krajowa|..... ish paksui-ne

04-01-29 15:41:44 <lunixLT> ten provokatorius

<...>

[20:53] <Pneuma> sitam kanale draudziamas keiktis. Diskutuoti reikia pagrindziant savo nuomone argumentais

<...>

[22:24] <Pneuma> prasau kalbeti risliais sakiniiais, o ne po viena zodi

<...>

[22:21] <me0> kas 6dieni ish kauno i vilniu su mashina varo????

[22:21] <me0> kas 6dieni ish kauno i vilniu su mashina varo????

[22:21] <Pneuma> nefloodink

[22:22] <me0> sorry

[22:22] <Pneuma> :)

[22:22] <Tomskis> Pneuma laiko valdzia siame kanale:)

[22:22] <Pneuma> reikia kazkam tvarka daryt

3.8 Vertinimai iš išorės

<...>

[21:45] <Maumuliz> he

[21:45] <Maumuliz> zinote, kiek katkevicius siandien jusu mitinga ivertino?

[21:46] <Maumuliz> sake, uz toki piara jau reiktu 2 mln

[21:46] <lunaticLT> :D

[21:46] <lunaticLT> gerai dirbam reishkias

<...>

Kitų komunikacijos kanalų aptarimas

<...>

04-01-26 23:25:29 <Pneuma> nu, kas geresnio?:)

04-01-26 23:26:06 <lunaticLT> nauja destrukcijos rushis delfio komentaruose :)

04-01-26 23:31:15 <lunaticLT> delfi.lt straipsni ziurek virshutini

04-01-26 23:31:21 <lunaticLT> ir nueik i komentarus

04-01-26 23:31:44 <lunaticLT> papostina koks paksoidas, tai uz ji atsiprasai visu jo paties niku ;)

<...>

3.9 Diskusijos apie reiškinius

<...>

[23:54] <Deathman> ot bent vienas geras dalykas is paxo..

[23:54] <lunaticLT> Deathman> koks? :)

[23:54] <Deathman> nu kad... suvienija :)

[23:55] <lunaticLT> Deathman> mus suvienija, bet visa visuomene skaldo

[23:55] <☐04ile☐> speju, kad dazniau isskiria...

<...>

3.10 Asmeninių santykių kultūra

<...>

[19:47] <angerona> siaip mitinge per kalba kazkokia JAUNIMO ATSTOVE pareiske 'mes esam jaunimas ir nesiruosiam is cia sprukti pasitaikius pirmai progai'..negi ji teisi?

[19:48] <Pneuma> angerona, bele, noreciau patikslinti, ne JAUNIMO atstove, o neformalaus jaunimo judejimo "uz Prezidentura, dirbancia Lietuvai"

[19:49] <angerona> pneuma gal cia tu ir buvai?

[19:49] <Pneuma> as

[19:49] <angerona> sor :)

[19:50] <Pneuma> angerona, kai zinai, kad tas, kas kalbejo, tave girdi, tai jau sorry?:)))

[19:50] <angerona> as tik nemegstu izeidinet

<...>

3.11 Judėjimo „nupirkimas“, finansinė situacija

<...>

[22:36] <Pneuma> ir is vis, baikit aiskint, kad cia konservatoriai ar pan padare viska, nes tada galima sakyti, kad as cia veltui stengiausi ir t.t.

<...>

[22:43] <Pneuma> tai vel sakys, kad konservatoriai zvakiu nupirko:DDDD

[22:44] <Pneuma> patikek, jau prisiklause esam tu nesamoniui

<...>

[15:44] <ievuse> pasamdei algy greitai?

[15:44] <lunaticLT> nesamdem :) pats pasirashe

[15:44] <lunaticLT> mes babkiu neturim visishkai :/

<...>

3.12 Dezinformacija prieš mitingą

<...>

[22:22] <Don_Carleone> kas nori kartu eiti i mitinga susirenkam 13.45 prie savivaldybes ir eisim kartu

[22:22] <Pneuma> taigu bus eisena

[22:23] <Don_Carleone> nebus

[22:23] <Pneuma> kaip tai nebus?

[22:23] <Pneuma> taigi leidima turim ir eisenai

[22:23] <Don_Carleone> ok

[22:23] <Pneuma> ir visi renkasi prie savivaldybes rytoj, kas joje planuoja dalyvaut

<...>

3.13 Lankytojai svetainėje

<...>

04-01-25 00:47:55 <kvietkas> akelas kazkada 2000 buvo:)

04-01-25 00:48:01 <kvietkas> pries mitinga:)

04-01-25 00:48:01 <akelas> nuuuu..

04-01-25 00:48:02 <akelas> a ;]

04-01-25 00:48:04 <akelas> o kiek daba?
 04-01-25 00:48:10 <Pneuma> daugiau buvo..
 04-01-25 00:48:10 <kvietkas> 100-300
 04-01-25 00:48:11 <kvietkas> :)
 04-01-25 00:48:13 <Pneuma> beveik 3000
 <...>

Bendruomenės tinklalapis

<...>
 04-04-07 00:31:38 <rokas_at> šiaip reiktų pagalvoti, ką daryti su mūsų puslapiu... forumais ir t.t.
 04-04-07 00:31:48 <rokas_at> ar visiems padėkojus uždaryti, ar...
 04-04-07 00:31:53 <lunaticLT> manau reiktu palikt internete
 <...>

3.14 Asmeniniai santykiai

<...>
 04-02-01 18:38:03 <akelas> Pneuma, pasigirk :)
 04-02-01 18:38:04 <Pneuma> sveiki:)
 04-02-01 18:38:07 <lunaticLT> :))
 04-02-01 18:38:10 <rokas_at> na?
 04-02-01 18:38:15 <Pneuma> mane sveikinti reikia su tuo
 04-02-01 18:38:17 <akelas> su tuom ir sveikinu Pneuma :)
 04-02-01 18:38:19 <lunaticLT> greitai girkis jei yra kuo :)
 04-02-01 18:38:24 <Pneuma> kad tapau Lietuvos Moksleiviu Sajungos tarybos nare
 <...>

3.15 Dalijimasis išpūdžiais iš Pakso vizitų bei noras būti matomiems, identifikavimasis su bendruomene

<...>
 04-01-26 22:34:08 <lunaticLT> o tai jus viduj buvot?
 04-01-26 22:34:14 <VooZ2> nu ne
 04-01-26 22:34:34 <VooZ2> ten foje laukem kol kalbejo, vidun leido tik su leidimais i sedimas vietas sake
 04-01-26 22:34:38 <VooZ2> vietos nebuvo
 04-01-26 22:34:48 <lunaticLT> su kuom?!
 04-01-26 22:34:55 <lunaticLT> kokiais dar leidimais?
 04-01-26 22:34:55 <VooZ2> leidimais
 04-01-26 22:34:58 <Pneuma> shakes
 04-01-26 22:35:00 <VooZ2> man tep sake
 04-01-26 22:35:08 <lunaticLT> reikejo eit ir viskas
 04-01-26 22:35:09 <VooZ2> nu zinai musu meras - lipdemas
 <...>
 04-01-26 22:49:54 <VooZ2> ant plakatu uzrasiau dar www.paksui-ne.tk:)
 04-01-26 22:49:57 <VooZ2> reklama
 <...>

3.16 Bendravimas su žiniasklaida

<...>
 [16:55] <lunaticLT> shivakar bus laida "Prashau zhodzho" tai ten galesim pasireklamuoti savo mitinga. jei kas norit ateit i studija palaikyt -- galim susitikt 20:00. :)
 <...>

Dalyvavimas laidoje pas Paleckį

<...>
 04-01-30 01:56:40 <rokas_at> ar pat laimingas, kad sudalyvavai?
 04-01-30 01:56:57 <lunaticLT> na, nezinau ar buvo kokios naudos is to
 04-01-30 01:57:06 <lunaticLT> nors pavilioniene ir suvartem truputi
 04-01-30 01:57:13 <rokas_at> kad niekinė laida, tai sutinku
 04-01-30 01:57:18 <rokas_at> bet dabar dauguma tokių
 04-01-30 01:57:30 <rokas_at> o kitokia vargu bau ar galėjo būt
 04-01-30 02:02:56 <lunaticLT> nu siaip zurnalistai kviete
 04-01-30 02:03:05 <lunaticLT> negalejom gi neit
 04-01-30 02:03:27 <lunaticLT> nors siaip gal ir tau reiktu Vln eit kur reik i tv ar pan. jei prireiks
 04-01-30 02:03:50 <lunaticLT> nes lakstymas vilnius-kaunas kainuoja ir laika eda
 <...>

Susitikimas su Laikraščio žurnalistu prieš R. Pakso vizitą LŽŪU

<...>

[14:23] <FuGazi> DEMESIO::: SKUBUS PRANESIMAS

[14:23] <FuGazi> KAS YRA IS KAUNO

[14:23] <FuGazi> LABAI REIKIA ZMONIU

[14:23] <FuGazi> 14.40 PRIE SENOSIOS PREZIDENTUROS

[14:23] <FuGazi> NES SUSITINKAM SU KAUNO DIENOS ZURNALISTAIS

[14:23] <plukeZ> jo, jau begam

[14:23] <FuGazi> IR DABAR ESAM TIK AS SU Pankaz

[14:23] <Liudvikas_Vasaris> siandien?

<...>

3.17 Pasiruošimas pokalbiui tiesioginiame radijo eteryje

<...>

04-02-01 21:27:49 <Pneuma> klauskit manes visi provokaciniu klausimu!!!

04-02-01 21:27:53 <Pneuma> :)

04-02-01 21:28:02 <lunaticLT> nes jis tikrai ne paksalikas

04-02-01 21:28:11 <vt> na kuolis to nedarys

04-02-01 21:28:16 <vt> jokių provokacijų

04-02-01 21:28:34 <Pneuma> zinau..:)

04-02-01 21:28:38 <lunaticLT> Pneuma> kodel skaldot tauta? :P

04-02-01 21:28:55 <Pneuma> ar jus manote, kad mes skaldome tauta?

04-02-01 21:29:16 <Pneuma> mes, jaunimas, manome, kad privalome isreiksti savo nuomone

04-02-01 21:29:20 <lunaticLT> gali buti, kad kaikurie musu veiksmai skaldo siektiek

04-02-01 21:29:24 <Pneuma> tai jo

04-02-01 21:29:28 <lunaticLT> bet

04-02-01 21:29:56 <lunaticLT> mes kolkas norejom tik parodyti savo nuomone, o jau pamateme, kokia netolerancija yra is priesingos puses

04-02-01 21:30:06 <Pneuma> mhm:)

04-02-01 21:30:11 <vt> o jei sakys kodel mes netolerantiski

04-02-01 21:30:26 <vt> tai negalima buti tolerantiskiemis demagogijai

04-02-01 21:30:32 <vt> diktaturai

04-02-01 21:30:46 <lunaticLT> iskaitant psichologini smurta ir veiksmus kurie pazeidzia JT rezoliucijas, aprasomi baudziamajam kodekse

04-02-01 21:31:02 <lunaticLT> na

04-02-01 21:31:28 <lunaticLT> negalime tyleti, kai vyksta tokie dalykai del kuriu musu visa ateitis nueitu shuniui ant uodegos

04-02-01 21:32:39 <vt> yap

04-02-01 21:32:58 <vt> mes nenorim gyvent "baltarusijoje"

04-02-01 21:33:31 <lunaticLT> jo

04-02-01 21:33:44 <lunaticLT> nes zinom arba numanom kas musu ten laukia

04-02-01 21:34:04 <vt> jei apie visuomenes skaldyma

04-02-01 21:34:07 <vt> apie runkelius

04-02-01 21:34:19 <vt> tai tas skaldymas prasidejo nuo keliu blokadu

04-02-01 21:34:28 <vt> ir tas zodis runkeliai nuo tada

04-02-01 21:34:41 <lunaticLT> tru

04-02-01 21:34:44 <vt> kai kazkokia grupe zmoniu

04-02-01 21:34:51 <vt> pasinaudojo zemdirbiais

04-02-01 21:34:55 <vt> savo interesams

04-02-01 21:34:58 <lunaticLT> btw Pneuma, neužmirsk kaip nors ikist, kad musu daug is provinciju yra

04-02-01 21:35:15 <lunaticLT> ir kad cia tikrai ne Vln vadovauja ar pan.

04-02-01 21:35:34 <lunaticLT> kad mes nesam elites

04-02-01 21:35:38 <Pneuma> as pati is provincijos

04-02-01 21:35:41 <lunaticLT> jap

04-02-01 21:35:41 <vt> :)

04-02-01 21:35:43 <Pneuma> tai patikek, tai pabresiu

<...>

Priedas Nr. 4. Spaudos publikacijų apie virtualią bendruomenę ir jos veiklą suvestinė

Laikraščio pavadinimas, data	Rubrika, straipsnio pavadinimas	Straipsnio puslapio Nr.	Straipsnio ir nuotraukų užimamas plotas, cm
Kauno Diena, 2003 10 03	Dienos klausimas, Ar veiksmingos pilietinės akcijos	3	18,5 X 16
Respublika „Šamokslas“, 2003 11 01	Dienos tema, Skandalas sujaukė Prezidentūros darbą	13	22 X 16 (su vaikinių foto)
Respublika, 2003 11 14	Lietuva, Policija raginama dalyvauti mitinge prieš prezidentą: teisėsaugininkų vadovai neigai agitavę pavaldinius vyksti į protesto akciją S. Daukanto aikštėje	5	26 X 16
2003 11 17, Lietuvos Rytas	Aktualijos, Skandalo įkarštyje – bėgimas nuo tikrovės	1, 2	16 X 24 ir 41 X 19 (27 X 4,5 + foto 14 X 9)
2003 11 17, Kauno Diena	Lietuva, Protestuotojai ragina Prezidentą trauktis: Vilniuje surengtas piketas, kurio dalyviai apkaltino R. Paksą moralinio autoriteto praradimu	2	38 X 10 su foto
Lietuvos Žinios, 2003 11 17	Prezidentas griebiasi ir šiaudo: mėginimus taisyti pašlijusį Rolando Pakso įvaizdį žlugdo apklausos baimė	1	15,5 X 21 (Foto 11 X 16,5)
Lietuvos Žinios, 2003 11 17	Aktualijos/Mitingas, Piketuotojai Prezidentūrą rado tuščią: šeštadienį prie Prezidentūros piketavę jaunuoliai tvirtino, jog Prezidentas Rolandas Paksas nedelsdamas turėtų atsistatydinti	3	22 X 14 (su foto)
Respublika, 2003 11 17	Piketas virto pensininkų diskusija	1	15 X 13,5 su foto
Respublika, 2003 11 17	Lietuva, Piketas prieš prezidentą virto pensininkų diskusija: Grupelė vilniečių prieš Prezidentūrą diskutavo, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti	4	26 X 22 (2 foto)
Vakaro žinios, 2003 11 17	Spaudos apžvalga, Jaunimo mitingus režisuoja partijos	6	27 X 15,5 (su foto)
Kauno Diena, 2003 11 21	Čia ir dabar, Politiniai skandalai padalijo studentiją	12	38 X 10 (6 X 5 judėjimas)
Lietuvos žinios, 2003 11 21	Aktualijos, nuomonių parkas, Paksas bus paragintas atsistatydinti	4	17 X 19 su foto
Lietuvos Rytas, 2003 11 24	R. Paksas nebandė klijuoti suskilusios Lietuvos: Prezidentas broliavosi su V. Šustausko radikalais, bet niekino savo kritikus	1, 2	16 X 24 (su foto); 46 X 29 (5 foto)
Kauno Diena, 2003 11 24	Dvi Lietuvos vienoje aikštėje	1, 2	16,5 X 20 (su foto), 38 X 21 (2 foto)
Lietuvos žinios, 2003 11 24	Aktualijos: Prezidentas neklauso/Mitingo priedangoje paslaptingas susitikimas; CNN pranešė apie mitingą	1, 2	16 X 21 (su foto), 24 X 18,5 (su foto); 9,5 X 5,5

Respublika, 2003 11 24	Prezidentas: „Tai skaudi pamoka“: išskirtiniame interviu „Respublikai“ R. Paksas sako nesigailįs, kad tapo valstybės vadovu	1, 3	(foto) 14 X 15, 20,5 X 15
Respublika, 2003 11 24	Mitingas priešais Prezidentūrą baigėsi be riausių	1, 4	17,5 X 13 (su foto); 39 X 26 (4)
Vakaro žinios, 2003 11 24	Politikos vampyrai negavo kraujo	1, 3	21 X 26,5 (montažas); 38 X 26 (8 foto)
Lietuvos žinios, 2003 11 26	Slaptosios sąskaitos	1	Foto ,15 X 8
Respublika, 2003 11 26	R. Paksas į klausimus atsakinėja rajonuose	1	Foto 9,5 X 5,5
Lietuvos Rytas, 2003 11 28	R. Paksui – nusileidimo takas	1, 3	15 X 10 (foto); 28 X 9,5 (foto)
Kauno diena, 2003 11 28	Sujauktas scenarijus	1, 4	17 X 15 su foto; 38 X 21 (3 foto)
Tėviškės žinios, 2003 11 28	Kaip sutiko, taip ir palydėjo	1	33 X 20 (4 foto) ir 5 X 8 su foto.
„Lietuvos rytas“ „Laikinoji sostinė“, 2003 11 28	Politinių pakasynų kvapas kiršina kauniečius	1, 2	22 X 19 (su foto) ir 8 X 19
Kauno diena, 2003 11 29	Lietuva, Visuomenininkai tęs protesto akcijų maratoną	2	11 X 10
Vakaro žinios, 2003 11 29	Spaudos apžvalga, Kauno rajone R. Paksas patyrė fiasko	6	38 X 26 (2 foto)
Lietuvos rytas „Laikinoji sostinė“, 2003 11 29	Kaunas sėkmingai laikė pilietinės brandos egzaminą: susikompromitavusiam prezidentui Noreikiškėse nutiestas nusileidimo takas (fotoreportažas)	5	42 X 28,5 (9 foto)
Lietuvos rytas, 2003 12 01	Prieš viešus protestus – slapti gyvenimo planai	1, 3	9,5 X 16 (1 foto 14 X 8)
Kauno diena, 2003 12 01	Apeliuota į žmoniškąjį orumą: Kauniečiai dar kartą ragino R. Paksą atsistatydinti	2	37 X 10 ,2 foto
Savas, 2003 12 02-18	Prezidento atsistatydinimo reikalaujantys studentai žada kovoti iki galo	8	23 X 16 (1 foto)
Lietuvos rytas, 2004 01 22	Vietoj lauktų tūpsnių – atsuktos nugaros	1, 2	24 X 16 (1 foto); 28 X 19 (2 foto)
Lietuvos žinios, 2004 01 22	Kauno vadovų akibrokštas Prezidentui	1, 3	11 X 20,5 (foto); 22 X 26 (2 foto)
Kauno diena, 2004 01 22	Prezidentui – miesto vadovų boikotas	1, 4	14 X 20 (1 foto); 26 X 25,5 (2 foto)
Respublika, 2004 01 22	Valstybės vadovui – Kauno valdžios boikotas	2	19 X 26 (2 foto)
Vakaro žinios, 2004 01 22	Kauno vadovai paniekino R. Paksą	1, 4	21 X 26 (3 foto)
Lietuvos rytas „Laikinoji sostinė“, 2004 01 22	Kauniečiai ragino valyti iš Lietuvos šiukšles	1, 3	18 X 24 (1 foto); 33 X 19 (2 foto)

Paminėjimas: Lietuvos Rytas 11 24, 4 psl. Nuomonės. Aktoriai keičiasi, marionetė – ne? Valatka teigia: „Šeštadienį po mitingo spausdamas rankas už „daktarų“ pinigus atvežtiems štauskininkams ir atsukdamas nugarą jo atsistatydinimo reikalavusiam jaunimui, R. Paksas šiuo simboliu gestu pripažino, kad yra nepajėgus būti demokratinės šalies prezidentu. Ką apskritai jis dar gali?“

Paminėta Lietuvos žiniuose 2003 12 01, kad po Sąjūdžio mitingo kai kas patraukė prie Prezidentūros deginti žvakučių. „Dalis mitinguotojų patraukė ne namo, o prie Prezidentūros, kur jau savaitę kasdien vyksta jaunimo iniciuota žvakelių deginimo akcija“.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2003 11 17

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2003 11 24

R.Paksui – nusileidimo takas

Noreikiškėse vakar Prezidentas buvo nušvilptas

„Man gėda iš jūsų rankų imti gėles“, – tokį atsakymą išgirdo R.Paksas, pasiūlęs merginai puokštę.

A. Barzdžiūnas mums

JADVYGA KARALIŪNIUNI
„LIETUVOS RYTAS“ KORESPONDENTĖ

Prie universiteto – grumtynės

„Už kiek pardavei Lietuvą?“, „Prezidente, nesitūčyk iš Lietuvos“, „Lietuvos Prezidentas neatitinka ES standartų“.

Tokiais plakatais, švilpimu bei žvakėmis prie Žemės ūkio universiteto Noreikiškėse vakar pavakare buvo sutiktas Rolandas Paksas.

Susitikimui su rinkėjais pasirinkęs Kauno rajoną, kuriame vadovauja liberaldemokratas Leonardas Gineika, skandale besimurdantis šalies vadovas stulbėjo – palankumo jam čia buvo mažai.

Prie įėjimo į universitetą pasirodžius jaunuoliams, vilkinčiam baltos drobės liemenę su užrašais priekyje ir anči tugaros „Gana tyčiotis iš Lietuvos“, vienas R.Paksos rėmėjų pamėgino jį draulniūnuplėšti.

Nuaklėta / 3 p.

R.Paksui – nusileidimo takas

„Man gėda iš jūsų rankų imti gėles“, – tokį atsakymą išgirdo R.Paksas, pasiūlęs merginai puokštę.

A. Barzdžiūnas mums

JADVYGA KARALIŪNIUNI
„LIETUVOS RYTAS“ KORESPONDENTĖ

Prie universiteto – grumtynės

„Už kiek pardavei Lietuvą?“, „Prezidente, nesitūčyk iš Lietuvos“, „Lietuvos Prezidentas neatitinka ES standartų“.

Tokiais plakatais, švilpimu bei žvakėmis prie Žemės ūkio universiteto Noreikiškėse vakar pavakare buvo sutiktas Rolandas Paksas.

Susitikimui su rinkėjais pasirinkęs Kauno rajoną, kuriame vadovauja liberaldemokratas Leonardas Gineika, skandale besimurdantis šalies vadovas stulbėjo – palankumo jam čia buvo mažai.

Prie įėjimo į universitetą pasirodžius jaunuoliams, vilkinčiam baltos drobės liemenę su užrašais priekyje ir anči tugaros „Gana tyčiotis iš Lietuvos“, vienas R.Paksos rėmėjų pamėgino jį draulniūnuplėšti.

Nuaklėta / 3 p.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2003 11 28

Politinių pakasynų kvapas kiršina ir kauniečius

R.Paksą jo gerbėjai pasitiko su plakatais, priešinkai – su žvakutėmis

„Man gėda iš jūsų rankų imti gėles“, – tokį atsakymą išgirdo R.Paksas, pasiūlęs merginai puokštę.

A. Barzdžiūnas mums

JADVYGA KARALIŪNIUNI
„LIETUVOS RYTAS“ KORESPONDENTĖ

Prie universiteto – grumtynės

„Už kiek pardavei Lietuvą?“, „Prezidente, nesitūčyk iš Lietuvos“, „Lietuvos Prezidentas neatitinka ES standartų“.

Tokiais plakatais, švilpimu bei žvakėmis prie Žemės ūkio universiteto Noreikiškėse vakar pavakare buvo sutiktas Rolandas Paksas.

Susitikimui su rinkėjais pasirinkęs Kauno rajoną, kuriame vadovauja liberaldemokratas Leonardas Gineika, skandale besimurdantis šalies vadovas stulbėjo – palankumo jam čia buvo mažai.

Prie įėjimo į universitetą pasirodžius jaunuoliams, vilkinčiam baltos drobės liemenę su užrašais priekyje ir anči tugaros „Gana tyčiotis iš Lietuvos“, vienas R.Paksos rėmėjų pamėgino jį draulniūnuplėšti.

Nuaklėta / 3 p.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2003 11 28

Lietuvos rytas / Lietuvos rytas / 2003 m. lapkričio 28 d., Nr. 278

Politinių pakasynų kvapas kiršina ir kauniečius

Politinių pakasynų kvapas kiršina ir kauniečius

R.Paksą jo gerbėjai pasitiko su plakatais, priešinkai – su žvakutėmis

„Man gėda iš jūsų rankų imti gėles“, – tokį atsakymą išgirdo R.Paksas, pasiūlęs merginai puokštę.

A. Barzdžiūnas mums

JADVYGA KARALIŪNIUNI
„LIETUVOS RYTAS“ KORESPONDENTĖ

Prie universiteto – grumtynės

„Už kiek pardavei Lietuvą?“, „Prezidente, nesitūčyk iš Lietuvos“, „Lietuvos Prezidentas neatitinka ES standartų“.

Tokiais plakatais, švilpimu bei žvakėmis prie Žemės ūkio universiteto Noreikiškėse vakar pavakare buvo sutiktas Rolandas Paksas.

Susitikimui su rinkėjais pasirinkęs Kauno rajoną, kuriame vadovauja liberaldemokratas Leonardas Gineika, skandale besimurdantis šalies vadovas stulbėjo – palankumo jam čia buvo mažai.

Prie įėjimo į universitetą pasirodžius jaunuoliams, vilkinčiam baltos drobės liemenę su užrašais priekyje ir anči tugaros „Gana tyčiotis iš Lietuvos“, vienas R.Paksos rėmėjų pamėgino jį draulniūnuplėšti.

Nuaklėta / 3 p.

Prieš viešus protestus – slapti gynimo planai

Vilniuje reikalauja R. Pakso pasitraukimo, o Kaune rengtas propagandinis atkirtis

Šiuo metu, kai vykstantys viešingi protestai prieš Lietuvos Respublikos prezidentą Rolandą Paksą atskleidžia, Kaune jėgos laisvę rengiamas atkirtis.

Demonstracijai R. Pakso rinkimų šalininkai išplatinsis Kaune apie 1000 žmonių. „Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų. „Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Atkirtis – propagandinis

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Atkirtis – propagandinis

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2003 12 01

Prieš viešus protestus – slapti gynimo planai

Atkirtis – propagandinis

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Atkirtis – propagandinis

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Vietoj lauktų tūpsnių – atsuktos nugaros

Kauno vadovai vakar pasityčiojo iš šalies prezidento, užsukusio į miestą

Vilniuje – laisvė ir laisvė

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Vilniuje – laisvė ir laisvė

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2004 01 22

Vietoj lauktų tūpsnių – atsuktos nugaros

Vilniuje – laisvė ir laisvė

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Vilniuje – laisvė ir laisvė

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Kauniečiai ragino valyti iš Lietuvos šiukšles

Apsimelavusį R. Paksą pasitiko ne miesto vadovai, o Savivaldybės tvarkdarys

Neaprodė karštinio

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Neaprodė karštinio

„Kauno miesto savivaldybės“ vadovai, kaip ir miesto valdymo organai, jau šiuo metu rengia planus, kaip apsaugoti prezidento rinkimų šalininkus nuo agresyvių demonstracijų.

Dienraštis „Lietuvos Rytas“, 2004 01 22

Piketas prieš prezidentą virto pensininkų diskusija

Grupelė vilniečių prieš Prezidentūrą diskutavo, ar R.Paksui reikėtų atsistatydinti

Ega DORVĖ

Grupelė vilniečių, susilaukusi šūktį, kad reikia vadovauti Rolando Pakso atsistatydinimui, ar bent jau atsistatydinti dėl piketų, jo apibūtinę rėmėjų rėmė, ar neapibūtinę, prie Prezidentūros savaime pildėsi.

Nors buvo suspaustos, kad piketas gali būti nesuvaldomas, tačiau žmonės sėdėjo, ir kai kurie išėjo - džiaugėsi, kad piketas yra suvaldomas, kaip piketas, kaip piketas.

Reikalavimai R. Pakso atsistatydinti

Septyniolika Vilniaus, 5 Daugelio, 10, atėjo, norėdami apibūdinti piketą, kad piketas, ar piketas, ar piketas, ar piketas.

Piketas virto diskusija, ir žmonės pradėjo diskutuoti, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Prie 3 Daugelio, 10, žmonės diskutavo, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Piketas virto diskusija, ir žmonės pradėjo diskutuoti, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Kaip žinoma, beklaidingai buvo pabrėžta, kad piketas virto diskusija, ir žmonės pradėjo diskutuoti, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne.

Stipriai, stipriai, kad jis yra...
Kad R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Kaliojo patarėjai

Neapibūtinę, kad R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Neapibūtinę, kad R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Kad R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Tiesa, pats prezidentas R. Paksas atsistatydinti negalėjo, ar ne. Diskusija vyko apie R. Pakso atsistatydinimą, ar ne.

Kaip žinoma, beklaidingai buvo pabrėžta, kad piketas virto diskusija, ir žmonės pradėjo diskutuoti, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne.

Nors piketas oficialiai atšauktas, vis dar žmonių, iš politinių organizacijų, reikalaujanti R. Pakso atsistatydinti, yra daug.

politinių organizacijų, reikalaujanti R. Pakso atsistatydinti, yra daug. Nors piketas oficialiai atšauktas, vis dar žmonių, iš politinių organizacijų, reikalaujanti R. Pakso atsistatydinti, yra daug.

Piketas pavyko, tačiau žmonės pradėjo diskutuoti, ar R. Paksui reikėtų atsistatydinti, ar ne.

„Respublika“, 2003 11 17

Prezidentas: "Tai skaudi pamoka"

Išskirtiniame interviu "Respublikai" R.Paksas sako nesigailis, kad tapo valstybės vadovu

Prezidentas Rolandas Paksas apie politinį skandalą:

- "Tai sunkus, tačiau ne juodžiausias mano gyvenimo laikotarpis"
- "Skandalas suplanuotas - tai matyti iš įvykių raidos"
- "Apie atšaukimą negalvoju"
- "Esu pasiruošęs važiuoti į Lietuvą, žūrėti visiems tiesiai į akis ir kalbėti. Netarau ko slėpti nuo žmonių"
- "Aš nematau, kad prezidentas yra tokia politinė figūra, kuri turėtų dalyvauti komisijos apklausose"
- "Už vieną muštą dešimt nemuštų duoda"
- "Įveigiu tik tai vieną figūrą. Vieną kas kas mums reikėtų padaryti iš kėlio"

„Respublika“, 2003 11 24

Mitingas priešais Prezidentūrą baigėsi be riaušių

Plieninės užtvartos, rankinės tikrinantys policininkai, skydais ir guminėmis lazdomis ginkluoti pareigūnai, specialiųjų kuopų kovotojai ir raitosios policijos tvora – šeštadienio popietę priešais Prezidentūrą vykusiam mitingui sostinės tvarkos sergetojai rengėsi rimtai. Prezidento Rolando Paksio priešininkų ir šalininkų mitingė tikėtasi riaušių, tačiau maždaug 3500 žmonių minia išsiskyrė ramiai.

Agnė PAČKAUSKAITĖ 4p.

Prezidento šalininkų minioje buvęs vaikinys mėgino provokuoti minią, tačiau policininkai jį greitai apiramino. Martyno Ambrazo nuotr.

„Respublika“, 2003 11 24

Mitingas priešais Prezidentūrą baigėsi be riaušių

Prastūnų minia, savo šalininkus šelžadomo papietę apsaugininkai, lytiniai šaltis vadovai R. Paksio...

Prastūnų minia, savo šalininkus šelžadomo papietę apsaugininkai, lytiniai šaltis vadovai R. Paksio... (Continuation of the article text)

Prastūnų minia, savo šalininkus šelžadomo papietę apsaugininkai, lytiniai šaltis vadovai R. Paksio... (Continuation of the article text)

Prastūnų minia, savo šalininkus šelžadomo papietę apsaugininkai, lytiniai šaltis vadovai R. Paksio... (Continuation of the article text)

„Respublika“, 2003 11 24

R. Paksas į klausimus atsakinėja rajonuose

Seimo specialioji komisija baigė viešų apklausų maratoną. Tiesa, jos pirmininkas Aloyzas Sakalas tvirtina, kad prezidentui Rolandui Paksui apsisprendus, parlamentara jo dar paklausinėtų. Tačiau valstybės vadovas nutarė atsakinėti ne Seimo nariams, kur kas palankiau jam nusiteikusiems rinkėjams.

Dalia BYČIENĖ 4

Kai prezidento šalininkai vakar sveikino jį Martijampolėje.

„Respublika“, 2003 11 26

Valstybės vadovui - Kauno valdžios boikotas

Olga STRIKULIENĖ

Vakarį Kauno merykai atėjo į prezidentūras Rolando Pakso ir pateavo laukę valdžios atsisveikinti.

Šiandien valstybės vadovui ir prezidentūrai Rolando Pakso ir pateavo laukę valdžios atsisveikinti.

Prezidentas šią dieną praeidavo į Vėrelių aikštę. Čia R.Pakso taryba susitiko su miesto valdovais ir aptarė darbus, reikalingus artėjančiai Lietuvos prezidentūrai atgauti 100 milijonų eurų, vykstantis gegužės 7-ąją.

Tačiau į renginį kvietė Kauno meras iliaudovėstas Arvydas Ga-

linskis, o šią dieną valdžios atsisveikinti Rolando Pakso ir pateavo laukę valdžios atsisveikinti.

„Respublika“

Prezidentūrai pateavo laukę valdžios atsisveikinti Rolando Pakso ir pateavo laukę valdžios atsisveikinti.

„Respublika“, 2004 01 22

Prezidentas griebiasi ir šiaudo

Mėginimus taisyti pašlijusį Rolando Pakso įvaizdį žlugdo apklausos baimė

Šiandien prezidentas Rolandas Paksas, kuris iki šiol buvo laikomas vienu iš labiausiai populiarių Lietuvos valdymu, pradėjo prarasti šią poziciją. Mėginimus taisyti pašlijusį Rolando Pakso įvaizdį žlugdo apklausos baimė.

2.3 p.

„Lietuvos Žinios“, 2003 11 17

Mitingas

Piketuotojai Prezidentūrą rado tuščią

Šeštadienį prie Prezidentūros piketavę jaunuoliai tvirtino, jog Prezidentas Rolandas Paksas nedelsdamas turėtų atsistatydinti

Šiandien Kauno merykai atėjo į prezidentūras Rolando Pakso ir pateavo laukę valdžios atsisveikinti.

„Lietuvos Žinios“

aktualijos

2003 m. lapkričio 21 d.

Mitingas organizuojantis judėjimas "Už Prezidentingą, dirbančią Lietuvą" ragina nekreipti dėmesio į galimus parlamentaro Vytauto Štasiulio provokacijas

Paksas bus paragintas atsistatydinti

„Lietuvos Žinios“

„Lietuvos Žinios“, 2003 11 17, 2003 11 21

Slaptosios sąskaitos

Dočiausias Prezidento Rolando Paksio rinkimų kampanijos rėmėjas, bendrovės "Avia Baltika" vadovas Jūrius Borisovas iš šalies vadovo galėjo reikalauti 18 milijonų JAV dolerių (apie 54 milijonus litų) už neva neįvykdytus įsipareigojimus, aptartus dar prieš prezidento rinkimus

Sako PAULUŽIENE, Jurga TIKŠNIEČIENE

Teikia duomenys apie tai, kaip atsidavęs 2002 metų birželio mėnesį tarp Borisovo ir Paksio sudarytos sąsajos, kurios pavyko išvengti Prezidento rinkimų 12 metų prieš rinkimus, kaip žinoma, gali tapti pagrindiniu argumentu kabinamam dabartiniam šalies vadovui.

Šiuo metu svarbiausias politologų šiuo kabinamuoju tyrimo klausimas, susijęs su galimais grėsmės nacionaliniam saugumui bei Prezidento rinkimų ryšium su nevaldomu tūk. Lietuvos, su kuriais susiję rinkimų klausimai, turėtų būti išsiaiškinti savo išvada. 12 kabinamuoju, kuriame je ketina sukelti politines grėsmes Prezidento apsaugos klausimais. Tačiau kampanijos metu gavo palankių rezultatų tarp Paksio ir Bo-

Šturimas, raginantis atšalstyti Prezidentą, Daukanto aikštėje Žvakutės dienos vakarą, kuris pasitraukė.

„Lietuvos Žinios“, 2003 11 26

Kauno vadovų akibrokštas Prezidentui

„Pagalvojau, kad naujas meras“, - apsidraudamas rinkų Kauno miesto savivaldybės Miesto pietros departamento direktoriai ironizavo Rolandas Paksas. Mat Kauno vadovai nepasitiko į laikinąjį sostinę atvykusio šalies vadovo. Savivaldybės administracijos pareigūnai prisipažino pastebėję, kad Prezidentas buvo užgautas Vienybės aikštėje nesivylęs Kauno miesto mero ir jo pavaduotojų. Tačiau šiečiai nepaklausė, kodėl ne atvyko miesto vadovai.

„Apgalvota dėl vieno - kad Kauno miesto vadovai nerado laiko ateiti į susitikimą su manimi ir mano komanda“, - neslėpė Paksas.

3 p.

„Lietuvos Žinios“, 2004 01 22

Kauno vadovai ignoravo Prezidentą

„Pagalvojau, kad naujas meras“, - apsidraudamas rinkų Kauno miesto savivaldybės Miesto pietros departamento direktoriai ironizavo Rolandas Paksas. Mat Kauno vadovai nepasitiko į laikinąjį sostinę atvykusio šalies vadovo. Savivaldybės administracijos pareigūnai prisipažino pastebėję, kad Prezidentas buvo užgautas Vienybės aikštėje nesivylęs Kauno miesto mero ir jo pavaduotojų. Tačiau šiečiai nepaklausė, kodėl ne atvyko miesto vadovai.

„Apgalvota dėl vieno - kad Kauno miesto vadovai nerado laiko ateiti į susitikimą su manimi ir mano komanda“, - neslėpė Paksas.

Politiniai skandalai padalijo studentiją

Viešo gyvenimo reikšmingas aspektas R. Paksas, šis politinis, su Prezidentu susijęs skandalas ir nepasitikėjimas dar bus atspindėtas

Šešis pildinai

Elgiasi neįtikėtina

Organizuoja piketus

Greitai kurbulais

Businimai dalį šalies teisiųjų

Prezidentams taip pat sukurta

„Kauno Diena“, 2003 11 21

Priedas Nr. 5. Kreipimasis į R. Paksą perskaitytas mitinge Daukanto aikštėje

2003 m. lapkričio 22 d.

Jo Ekscelencijai,
Lietuvos Respublikos Prezidentui ROLANDUI PAKSUI

Pone Prezidente, šiandien tebesitęsiančios Prezidento institucijos krizės akivaizdoje mes, pilietiškai aktyvus Lietuvos jaunimas ir Lietuvos žmonės, kreipiamės į Jus su prašymu.

Kai savo rinkiminės kampanijos metu iš Jurijaus Borisovo priėmėte didžiulę sumą pinigų, daugeliui mūsų kilo abejonių. Šiandien, klausantis šio abejotinos reputacijos verslininko pokalbių įrašų mus ėmė kankinti netikrumas. Skaitant Rusijoje ruoštus planus ir stebint įtartinų užsienio ir Lietuvos grupuočių nenuilstamą siekį įtakoti mūsų valstybės valdymą naudojantis Jūsų aplinka, į mus pamažu skverbiasi baimė dėl mūsų ir mūsų Tėvynės saugumo ir gerovės.

Pone Prezidente, mes tikime, kad tik tiesa gali mus ir Jus išlaisvinti iš baimės, netikrumo ir abejonių. Jūs galėsite ir vis dar galite mums atvirai pasakyti, kokie ryšiai sieja Jus ir Jūsų aplinką su abejotinos reputacijos verslininkais, neaiškiais užsienio grupuotėmis ir struktūromis.

Deja, bet tenka pripažinti, kad šios tiesos mes vis dar laukiame. Gaila, bet tenka pripažinti, kad tai jau nebesugrąžins Jūsų prarasto Lietuvos žmonių pasitikėjimo. Skaudu, bet tenka pripažinti, kad jūsų bendražygiai žemina mus savo arogancija ir veiksmais. Jūs pats žeminatė mus, slėpdamas nuo mūsų tiesą ir trukdydamas žmonėms, kurie ją stengiasi išsiaiškinti.

Mes nebegalime ilgiau kentėti ir laikyti to savyje.

Pone Prezidente, mes kreipiamės į jus su viltimi, kad jūs nepasislėpsite nuo mūsų už savo patarėjų ir atstovų žodžių, o atsakysite į mums rūpimus klausimus atvirai ir nuoširdžiai, taip pat kaip ir mes juos keliamo.

Vis dėlto šiandien vien to jau nebeužtenka. Lietuvos žmonių pasitikėjimas nėra perkamas už pinigus, jo jums nebesugrąžins nė juodosios viešųjų ryšių technologijos. Pone Prezidente, mes primename Jums, kad Jūs turite teisę pasitraukti iš savo pareigų ir taip apginti savo ir mūsų garbę ir orumą, bei išvaduoti mus ir save nuo baimės ir gėdos. Esant tokiai šiandieninei situacijai mes prašome Jūsų pasinaudoti šia teise.

Neformalus jaunimo judėjimas „Už Prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“

Priedas Nr. 6. Pilotinio tyrimo klausimynas

APKLAUSA

VIENO ATVEJO: VIRTUALIOS PILIETIŠKAI AKTYVIOS BENDRUOMENĖS „UŽ PREZIDENTŪRĄ, DIRBANČIĄ LIETUVAI“(„PAKSUI-NE“) TYRIMAS

Vilniaus Universiteto Tarptautinio žinių ekonomikos ir žinių vadybos centro magistrantė Živilė Šeporaitytė atlieka kokybinį tyrimą, kuriuo siekiama išsiaiškinti ar Lietuvoje galima virtuali pilietinė bendruomenė, iširti veikusią bendruomenę, aptarti, kokiais veiklos principais ji vadovavosi ir kaip įtakėjo politinę komunikaciją. **Maloniai prašome išsamiai atsakyti į toliau išdėstytus klausimus.**

Prisiminkime „Už prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“ judėjimą. Priklausėte „Paksui-ne“ kanalui IRC, kurio nariai gali būti vadinami virtualios, pilietišškai aktyvios bendruomenės nariais.

- ✓ Kas Jus paskatino apsispręsti jungtis į šią veiklą?
- ✓ Koks buvo komunikacijos technologijų vaidmuo jūsų apsisprendimui dalyvauti „Paksui-ne“?
- ✓ Kokiam etape buvo judėjimas, kai prisijungėte?
- ✓ Kokia buvo Jūsų veikla, koks vaidmuo? Kokius atlikote darbus?

- ✓ Kaip buvo paskirstomi vaidmenys judėjime?
- ✓ Kaip formavosi komanda?
- ✓ Kokios buvo naudojamos komunikacijos priemonės tarp narių? (jei pokalbių kambariai – keli? Koku tikslu?)
- ✓ Kaip organizuojama veikla?
- ✓ Kokia dalis narių buvo aktyvūs?
- ✓ Kaip keitėsi bendruomenės narių skaičius po akcijų?

- ✓ Ar bendruomenę sudarė daugiau smulkesnių bendruomenių (subbendruomenių)?
- ✓ Kokie buvo ryšiai su kitomis virtualiomis bendruomenėmis?
- ✓ Kokie buvo ryšiai su kitomis realiomis bendruomenėmis?

- ✓ Kodėl pasibaigė „Paksui-ne“ bendruomenės veikla?
- ✓ Ką išgyveno bendruomenės nariai pasibaigus akcijoms?
- ✓ Kokią jūsų gyvenime įtaką turėjo „paksui-ne“ judėjimas, judėjimo veiksmai?

- ✓ Ar priklausote dar kokioms kitoms pilietišškai aktyvioms virtualioms bendruomenėms? (forumai, el. konferencijos, pokalbių kambariai etc.). Jei taip – kokioms?
- ✓ Ar esate pilietišškai aktyvus ir realioje erdvėje? Kaip reiškiate savo pilietiškumą?
- ✓ Ar priklausote kitoms pilietinėms bendruomenėms realiai?

- ✓ Kas skatina žmones reikšti savo pilietinę poziciją virtualiai?
- ✓ Kokie virtualios ir realios erdvės pliusai ir minusai reiškiant pilietinę nuomonę?

- ✓ Ar „Paksui-ne“ buvo protesto bendruomenė?
- ✓ Kaip manote, ar virtuali, aktyvi pilietinė bendruomenė Lietuvoje įmanoma ne kritinės situacijos metu?
- ✓ Ar galima teigti, kad virtualių pilietinių bendruomenių veiklą paskatina protestas? Kodėl?
- ✓ Kaip manote, ar virtualioje erdvėje pilietišškai aktyvūs žmonės visuomet tokie būna ir realiai?
- ✓ Ar virtuali erdvė skatina tapti politiškai aktyviu?

- ✓ Jei kiltų poreikis vėl burtis į virtualią bendruomenę ką darytumėte? Ką darytumėte kitaip? Ko nedarytumėte?

Priedas Nr. 7. Anketa

APKLAUSA
Vieno atvejo: virtualios pilietiška aktyvios bendruomenės
„UŽ PREZIDENTŪRĄ, DIRBANČIĄ LIETUVAI“ („PAKSUI-NE“)
TYRIMAS

Tyrimo tikslas: ištirti virtualią pilietinę bendruomenę „Už prezidentūrą, dirbančią Lietuvai“.

Jungimosi į virtualią pilietinę bendruomenę motyvai

- Kodėl įsijungėte į „Paksui-NE“ judėjimą?
- Kas vyko judėjime, kai Jūs įsijungėte?
- Kokia buvo interneto reikšmė Jūsų įsijungimui „Paksui-NE“?
- Ką Jūs veikėte „Paksui-NE“ bendruomenėje? Kokius atlikote darbus?

Bendruomenės funkcionavimas

- Kaip buvo pasiskirstoma vaidmenimis judėjime?
- Kaip paskirstytumėte žmones, kurie jungėsi į „Paksui-NE“ pagal aktyvumą?
- Kaip akcijos įtakojo virtualiai bendraujančių žmonių skaičių?
- Kodėl ir kaip pasibaigė „Paksui-NE“ veikla?
- Ar „Paksui-NE“ buvo protesto bendruomenė?
- Ar virtuali, aktyvi pilietinė bendruomenė Lietuvoje įmanoma ne kritinės situacijos metu?

Bendruomenės ryšiai

- Ar bendruomenę sudarė kelios smulkios grupelės?
- Kokie buvo Jūsų ryšiai su kitomis pilietinėmis virtualiomis bendruomenėmis (el. konferencijos, pokalbių kambariai etc.)
- Kokie buvo Jūsų ryšiai su kitomis pilietinėmis realiomis grupėmis?

Bendruomenės veiklos įtaka respondentui

- Ko išmokote pasibaigus judėjimui?
- Ką teko patirti dėl veiklos judėjime?
- Kaip jautėtės bendruomenėje ir bendroje veikloje?

Ryšys tarp virtualaus ir realaus politinio aktyvumo

- Koks buvo Jūsų ryšys su politika prieš judėjimą? (ar buvote pilietiška aktyvus prieš judėjimą?)
- Ar dabar priklausote kitoms pilietiška aktyvioms virtualioms bendruomenėms? (kokioms?)
- Ar priklausote realioms pilietinėms bendruomenėms?
- Kaip virtuali erdvė skatina (neskatina) pilietinės nuomonės reiškimą?
- Ar virtuali erdvė skatina tapti politiškai aktyviu?
- Jei kiltų poreikis vėl burtis į virtualią bendruomenę ką darytumėte? Ką darytumėte kitaip? Ko nedarytumėte?

Bendruomenės veiksmų įtaka politinei dienotvarkei

- Kokią įtaką „Paksui-ne“ judėjimas turėjo politikai?
- Kokie tuo metu buvo kontaktai su jus palaikančiais politikais ir nusiteikusiai priešiška?